

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÇAĞDAŞ EBRU SANATINDA RESİMSEL
FİGÜRATİF ÇALIŞMALAR YAPAN
SANATÇILAR VE ESERLERİ**

MERAL AYDIN

2501131156

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. İBRAHİM ÇEŞMELİ

İSTANBUL - 2016

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : MERAL AYDIN Numarası : 2501131156
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : İTÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI Danışmanı : DOÇ.DR.İBRAHİM ÇEŞMELİ
Tez Savunma Tarihi : 28.06.2016 Saati : 13:00
Tez Başlığı : " ÇAĞDAŞ EBUR SANATINDA RESİMSEL FIGÜRATİF ÇALIŞMALAR YAPAN SANATÇILAR VE ESERLERİ"

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
R 1-DOÇ.DR. İBRAHİM ÇEŞMELİ		Kabul
2- DOÇ. DR. MUTLUHAN TAŞ		Kabul
3-YRD.DOÇ. DR. SİMGE ÖZER		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-DOÇ.DR. ANIL YILMAZ		
2- YRD. DOÇ. .DR. EMİNE NAZA DÖNMEZ		

ÖZ

ÇAĞDAŞ EBRU SANATINDA RESİMSSEL FİGÜRATİF ÇALIŞMALAR YAPAN SANATÇILAR VE ESERLERİ

MERAL AYDIN

1980’li yıllar ebru sanatı açısından çağdaş anlamda yenilikçi arayışların başladığı dönemdir. Bu yıllarda klasik ebrunun sürekli kendisini tekrar etmesini yetersiz bulan bazı ebru sanatçıları klasik ebruculardan ayrılarak yenilikçi ve çağdaş çalışmalar yapma arayışına girmiştir. Çağdaş anlamda yapılan bu çalışmaların, ebru sanatını özünden koparmadan yapılmasına özen gösterilmektedir.

Çağdaş ebruyu benimseyen yenilikçi çalışmalar yapan ebrucular, ebru sanatının sadece geçmişten bugüne gelen desenlerle sınırlı kalmaması gerektiğini, yeniliğin her dönemde gerekli olduğu fikrini savunmaktadırlar. Bu konuda en önem verdikleri nokta klasik dediğimiz geleneksel ebrunun iyi biliniyor olması gerekliliğidir. Battal ebru klasik ebrunun temelini oluşturmaktadır. Battal ebrunun bilinmemesi durumunda oluşabilecek sorunlarla başa çıkmak güçleşecektir. Bu nedenle klasik ebru çeşitlerinin iyi bilinmesi gerekmektedir. Çağdaş çalışmalarda klasik ebruda kullanılması gereken boyar maddelerin kullanıma zorunluluğu yoktur. Bir ebrunun üzerinde suluboya veya yağlıboya görmek mümkündür. Teknolojinin nimetlerinden faydalanarak her türlü boyar madde denemeleri yapılmaktadır. Bugün ebru sanatı çerçeveden çıkıp gündelik yaşantımıza girmiştir. Bir kolyede, kumaşta, ahşapta, tuval üzerinde ve farklı birçok yüzeyde ebru görmek mümkündür.

Bu çalışmamızda genel hatlarıyla çağdaş ebru sanatında resimsel figüratif çalışmalar yapan sanatçılar ve eserleri ele alınarak incelenmeye çalışılmıştır. Birinci bölümde, ebru sanatı ele alınmış, kısaca klasik ve çağdaş ebru hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde, sanatçılarla yapılan röportajlar yer almaktadır. Üçüncü bölümde, çalışmamızda yer alan her sanatçının ikişer eserine yer verilmiştir. Sonuç ve değerlendirme kısmında ise, yapılan araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirilerek bir sonuca ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Ebru sanatı, figüratif ebru, çağdaş ebru

ABSTRACT

PICTORIAL FIGURATIVE ARTISTS AND THEIR WORKS IN CONTEMPORARY EBRU ART WORKS

MERAL AYDIN

The 1980s is the start of an innovative era in the quest for the meaning of the contemporary art of Ebru (Marbling). Some of the marbling artist in this term, classic marbling repeat itself continuously finds insufficiently separated from classical marbling is seeking to enter into innovative and contemporary studies. In the context of contemporary to do Ebru art, marbling is paid attention to making without breaking the essence of the art.

Marbling artists who adopt contemporary art of marbling and produce innovative works argue that art of marbling should not be limited to the patterns from the past to the present and that innovation is needed in every period. the point that they give crucial importance to is artists must learn traditional marbling very well, also known as classic. Battal marbling is the basis for classic marbling. If marbling artists do not learn Battal marbling, it will get very difficult for them to deal with the possible problems. Therefore, it is particularly important to know the kinds of classic marbling. In contemporary works it is not necessary to use colourants which are used in classic marbling. It is possible to see a watercolour or oil paint on marbling. Utilizing technology, all kinds of colourant trials are being carried out. The art of marbling is seen not only in a frame on the wall but also on a necklace, fabric and many other surfaces.

This study examines the artists who perform pictorial, figurative works in contemporary art of marbling and their works. The first part focuses on the marbling and gives some information about classic and contemporary marbling. The second part focuses on the interviews which have been carried out wit the artists. In the third part two works of each artist in this study are examined. In the conclusion the findings of the study are evaluated.

Keywords: Ebru (Marbling) art, figurative marbling, contemporary marbling

ÖNSÖZ

Çağdaş ebru açısından 1980’li yıllar değişimin ve gelişimin sahne aldığı, bazı yenilikçi ebrucuların klasik ekolden ayrılarak çağdaş anlamda farklı çalışmalar yapmaya başladığı dönemdir. Bu dönemde daha çok estetik kalitesi yüksek ve farklılığın göze çarptığı eserler öne çıkmaktadır. Klasik yani geleneksel ebrucuların resimsel ebruları kabul etmemeleri ve katı şekilde eleştirmeleri bu sanatın bugünkü seyrini değiştirememiştir. Yenilikçi anlamda yapılan çalışmalar aslında geleneksel ebrunun devamı niteliğindedir. Klasik ebrunun sürekli kendini tekrar etmesi, çağdaş anlamda çalışmaların yapılması gerekliliğini doğurmuştur. Bu düşüncede olan bazı ebrucular yollarına, çağdaş anlamda yenilikçi çalışmalar yaparak devam etmişlerdir.

Yapılan eserlerin yurtiçi ve yurtdışında ilgi görmesi ve merak uyandırması bu alanda çalışma yapanları heyecanlandırmış ve devamlılık hususunda teşvik edici olmuştur. Bir kâğıt süsleme sanatı olan ebru, artık çerçeveden çıkmıştır. Bazı ebrucuların ebrunun sadece kâğıtta kalması gerektiğini savunmasına rağmen, ebru çağdaş yolculuğuna devam etmiştir. Gündelik yaşantımıza dâhil olmuştur. Bugün bir mağazada veya sokakta, boyna takılan bir kolyede ve ev dekorasyonunda bir fular ya da bir kravatta ebru görmek mümkündür. Çağdaş ebru adeta sanatçının içini döktüğü tuvali olmuştur. Toplumsal, siyasal, ekonomik her alandan etkilenen insanın kendini teknede veya ebru zemin üzerinde ifade etmesine imkân sağlamıştır. Çağdaş anlamda çalışmalar yapan ebrucular kendilerini daha özgür hissetmekte, çağın onlara sunduğu yeniliklerden faydalanarak çalışmalarına devam etmektedirler. Bugün bu tarz çalışmalar ebrucular tarafından yenilikçi, modern ve çağdaş olarak adlandırılmaktadır. Bu anlamlandırma, tek bir şeye yani çağdaş ebru sanatına işaret etmektedir. Ebru resim ve ebru zemin üzerine yapılan resimsel çalışmaların bu alanda öne çıktığı görülmektedir. Bu çalışmalarla kimi ebrucular kendilerini çizgileriyle, bazıları farklı renklerin kombine olmasından oluşan soyut çalışmalarla, kimileri sadece fırçasının ucundan suya damlayan boyaların tesadüfi şekillenmesiyle kendini ifade etmektedir.

Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, ebru sanatı içinde bulunduğu çağla birlikte kendi özüne zarar vermeden kendini yenilemeye devam edecektir. Bu yol artık açılmıştır. Sanatseverlere bu gizemli yolculuğu merak ve heyecan içinde seyretmek düşecektir.

Çalışmamızda, çağdaş ebru sanatında resimsel figüratif çalışmalar yapan sanatçılar ve eserleri incelenecektir.

Bu çalışmanın oluşması sürecinde bana daima destek olan değerli hocam Doç. Dr. İbrahim Çeşmeli'ye, çalışmam boyunca manevi ve akademik desteğiyle yanımda olan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Mutluhan Taş'a, ve tıpkı sanatı gibi yüreği de kocaman olan değerli hocam Hikmet Barutçugil'e, çalışmamın oluşum aşamasında tüm zorlukları benimle paylaşan eşim İdris Bey'e, oğlum Yusuf Alp'e, kızım Nihal'e, her koşulda yanımda olan varlığıyla bana güç veren sevgili kardeşim Sabri Şeker'e, Almanya'dan çalışmama destek olan kuzenim Leyla Çakar Demirbaş'a, sevgili ailem ve arkadaşlarıma özellikle sanatçı listesinin oluşum sürecinde daima desteklerini hissettiren, yardımlarını esirgemeyen sanatçı dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

EBRU SANATI VE UYGULAMA TEKNİKLERİ

1.1. Ebru Sanatı	8
1.2. Ebru Sanatının Tarihçesi	9
1.2.1. Tarihte Bilinen Eski Ebru Kaynaklardan Bazıları.....	16
1.2.2. Ebru Sanatı ve Suminagashi	19
1.2.3. Avrupalıların Ebru Sanatıyla Tanışması	21
1.2.4. Matbaanın Ebru Sanatına Etkisi	22
1.2.5. Geçmişten Günümüze Ebrucular	23
1.3. Klasik Ebru	25
1.3.1. Klasik Ebru Çeşitleri	26
1.3.2. Klasik Ebruda Kullanılan Malzemeler	28
1.3.2. Ebru Yapımında Kullanılan Yardımcı Malzemeler	31
1.4. Çağdaş Ebru	35
1.4.1. Çağdaş Ebrucular ve Yenilik Arayışları.....	37
1.4.2. Resimsel Ebrularda Öne Çıkan Teknikler.....	40

İKİNCİ BÖLÜM

KATALOG: ÇAĞDAŞ EBRU SANATINDA RESİMSSEL FİĞÜRATİF

ÇALIŞMALAR YAPAN SANATÇILAR

2.1. A. Burhan Ersan	42
2.2. Atilla Can	44
2.3. Aysun Acar	46
2.4. Başak Kızıltoprak.....	48

2.5. Feride Dayanç	50
2.6. Garip Ay.....	52
2.7. Gözde Karaman.....	54
2.8. Gülpembe Yakın	56
2.9. Gülseren Sönmez	58
2.10. Hikmet Barutçugil	60
2.11. Hülya Ertürk Yavuz	63
2.12. İsmail Tirkeş.....	65
2.13. Köksal Çiftçi	67
2.14. Meral Aydın	69
2.15. Mutluhan Taş	71
2.16. Naile Bozkurt	73
2.17. Necmiye Albayrak	75
2.18. Nedim Sönmez.....	77
2.19. Nilgün Ayşecik Çevik.....	79
2.20. Nurhayat Polat.....	81
2.21. Nükhet Ocak Balkan	83
2.22. Osman Şimşek.....	85
2.23. Rana Gökdemir Yardımcı	87
2.24. Serap Tor	88
2.25. Yusuf Akkaya	90

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇAĞDAŞ EBRU SANATÇILARININ RESİMSEL FİGÜRATİF ESERLERİ

Fig. 1-2.	93
Fig. 3-4.	94
Fig. 5-6.	95
Fig. 7-8.	96
Fig. 9-10.	97
Fig. 11-12.	98
Fig. 13-14.	99
Fig. 15-16.	100
Fig. 17-18.	101

Fig. 19-20.	102
Fig. 21-22.	103
Fig. 23-24.	104
Fig. 25-26.	105
Fig. 27-28.	106
Fig. 29-30.	107
Fig. 31-32.	108
Fig. 33-34.	109
Fig. 35-36.	110
Fig. 37-38.	111
Fig. 39-40.	112
Fig. 41-42.	113
Fig. 43-44.	114
Fig. 45-46.	115
Fig. 47-48.	116
Fig. 49-50.	117
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	118
KAYNAKÇA	122
EKLER.....	128

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e: Adı geçen eser

a.g.m: Adı geçen makale

A.Ş: Anonim Şirketi

bkz: Bakınız

C: Cilt

çev: Çeviren

Fig: Figür

haz: Hazırlayan

H: Hicri

İsmek:İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları

Ktp: Kütüphane

S: Sayı

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

Unesco: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

Yay: Yayınları

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Eski Ebrulardan Numuneler	10
Fotoğraf 2: Hatip'in Kitap Kabındaki Yıldız Şekli Ebrusu	12
Fotoğraf 3: Malik-i Deylemî	14
Fotoğraf 4: Tertib-i Risale-i Ebrî Kapak	14
Fotoğraf 5: Tertib-i Risale-i Ebrî'nin Aslı	15
Fotoğraf 6: Arifi'nin Guy-i Çevgan Adlı Zemin Ebrulu Nüshası	17
Fotoğraf 7: Abdul hayf Ali	17
Fotoğraf 8: Şebek Mehmet Efendi, Hadikatü's- Süheda Yazması	18
Fotoğraf 9: Mir Ali El Kâtip Mecmüat'ül Acayib	19
Fotoğraf 10: Sumi door Elsje	20
Fotoğraf 11: Üsküdar Sultantepeci Özbekler Tekkesi	24
Fotoğraf 12: Toprak Boyalar	29
Fotoğraf 13: Gül Dalından ve At Kılından Ebru Fırçaları	30
Fotoğraf 14: Ebru Teknesi	30
Fotoğraf 15: Ebru Yapımında Kullanılan Tarak ve Biz Çeşitleri	31
Fotoğraf 16: Desiseng	32
Fotoğraf 17: Risale der Beyan-ı Terbiye Kerden-i Karatis ve Esbab-ı Kitabet Amel-i Ebrî, s. 1.	33
Fotoğraf 18: Risale der Beyan-ı Terbiye Kerden-i Karatis ve Esbab-ı Kitabet Amel-i Ebrî, s. 14.	34

GİRİŞ

Eski Türk kâğıt süsleme sanatlarımızdan biri olan ebru sanatının ne zaman, nerede ve nasıl başladığına dair bilgiler kesin değildir. Delil ve kaynak göstermekten uzak olduğu içindir ki rivayet olmaktan öteye geçememiştir.

Gizemli bir geçmişe sahip olan bu sanat adeta renklerin birbiriyle raks ettiği bir kâğıt boyama sanatıdır. Gelişim süreci içinde kendine ait disiplinleri de oluşturmuştur. Ebru sanatında geniş bir renk bilgisine ve denge unsuruna sahip olmak önemlidir. Ebru sanatı dünyanın birçok yerinde “Türk kâğıdı” olarak bilinmekte “Turkish Marbled Paper” olarak adlandırılmaktadır.

Ebru sanatı hakkında farklı yorumlar yapılmıştır. Yoğunlaştırılmış su üzerine, sığır ödü eklenerek hazırlanmış boyalar, at kılı ve gül dalından yapılmış fırçalarla suyun üzerine serpilerek boyaların şekillenmesiyle oluşan desenlerin kâğıda alınmasıdır. Tıbbi ve tasavvufi yönüyle dikkat çekicidir.

Orta Asya’da Çağatayca’da damarlı harelî anlamına gelen “ebre” den ya da farsça “abru” su yüzü veya “ebrî” kökeninden geldiği ve bulutumsu anlamını taşıdığı belirtilmektedir.

Kaynaklarda 8. ve 9. Yüzyılda Özbekistan’ın Buhara kentinde zuhur ettiğine inanılan ebru sanatının, Büyük İpek Yolu ve İran aracılığıyla Anadolu’ya sonrasında İstanbul’a ulaştığı ileri sürülmektedir. Osmanlı kültürüne gelmiş olan bu sanat ebru adı ile belirtilmektedir. Bu sanatı icra edenlere ebruzen denmiştir. Selçuklu ve Osmanlı zamanında ebru sanatı büyük gelişme kaydetmiştir. Ebru sanatı 16. yüzyılda olgunluk, 17. yüzyılda ise en verimli ve ihtişamlı dönemine girmiştir, yapılan ebru sayısı arttığından sadece yurtiçi değil, yurtdışından da gelen talepler karşılanacak düzeye gelinmiştir.

Ebru ve ebruculuk hakkında bilgi veren ilk risale 1017 H. (1608) senesinde yazılmıştır. *Tertib-i Risale-i Ebrî* adını taşıyan eserde ebru sanatı ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Matbaanın icadı, ebrunun durgunluk dönemine girmesine sebep olmuştur. Bu durgunluktan, ebru sanatına gerçekten gönül vermiş birkaç ebrucu sayesinde çıkmıştır.

Ebru sanatı 1970’li yıllarda gelişmeye başlamış ve bu alanda öğrenciler yetişmiştir. Aynı zamanda ebru sanatıyla ilgili sergiler açılmıştır. 1980’li yıllarda ebru sanatı yenilik arayışlarına girmiştir. Bu dönemde ebru çalışmaları Avrupa’da sergilenmiş ve önemli ölçüde ilgi uyandırmıştır. 1990’lı yıllara gelindiğinde ise ebruya olan ilgi çok fazla artmıştır. Öyle ki sadece İstanbul’da verilen ebru kursları bu dönemle birlikte İstanbul dışına çıkarak birçok ilde kurslar açılmıştır.

1980’li yıllar, bazı ebrucular için klasik ebrudan ayrılarak, farklı tarzda çağdaş çalışmaların başladığı dönemi de içine almaktadır. Klasik ebrunun sürekli kendini tekrarlamasını yetersiz gören çağdaş ebrucular, yenilikçi çalışma ve tekniklere yönelmişlerdir. Bu alanda öne çıkan iki teknik ebru resim ve ebrulu zemin üzerine resim tekniğidir. Farklı tekniklerle çağdaş anlamda yenilikçi çalışmalar yapılmış ve sanatseverler tarafından beğeni görmüştür. Bu tarz çalışmalar klasik ebrucular tarafından çok eleştirilmiş ve tenkit edilmiştir. Bu eleştirilere kulaklarını tıkayan ve yollarına devam eden çağdaş ebrucular, bugün bu anlamda ebru sanatında önemli bir yere gelmiş ve çalışmalarına devam etmektedirler. Çağdaş ebrucular, yenilikçi çalışmalar yapabilmek için klasik ebrunun çok iyi bilinmesi gerektiği görüşündedirler. Çünkü ebrunun temeli battal ebrudur, bu iyi öğrenilmezse maalesef yapılan iş iyi sonuç vermeyecektir.

Bugün ebru sanatını her yerde görebilmekteyiz. Hayatımızın içine dâhil olmuştur. Bunda en önemli etken çağdaş anlamda yapılan yenilikçi çalışmalardır. Tekstile, kumaşa, cam ve seramik yüzeylere, deriye, keçeye, kartona, muma, tuvale uygulanarak bu alandaki çalışmalara farklı bir soluk getirmiştir. Teknolojinin sanata getirdiklerini de göz ardı etmeyen çağdaş ebru sanatı, farklı boyar maddeler kullanmaya da elverişlidir.

Bugün bir ebru teknesinde nü bir kadın resmi veya suda çizilmiş bir portre, ebrulu bir zemin üzerinde akrilikle yapılmış bir zeybeği görmek mümkündür. Bu bize ebru sanatının ne kadar dinamik ve yeniliğe açık bir sanat olduğunu göstermektedir.

Çalışmamızda, çağdaş ebru sanatında resimsel figüratif çalışmalar yapan sanatçılar ve eserleri incelenecektir.

1. Amaç

Bu çalışmayla çağdaş ebru sanatında resimsel figüratif alanda çalışmalar yapan sanatçıların araştırılması, ulaşılan sanatçılarla iletişime geçilerek konuya dair röportaj yapılması ve eserlerin incelenerek katalog haline getirilmesi amaçlanmıştır.

Konusu itibariyle ilk olma özelliği taşıyan bu çalışmada ebru sanatının çağdaş anlamda ne tür yeniliklere sahne olduğu, bu alanda çalışma yapan sanatçıların tekniği, üslubu, kullanılan malzemeler ve konuya dair sanatçıların düşünce fikirlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. Kapsam

Geçmişe nazaran günümüze baktığımızda, ebru sanatına dair yazılan eserlerin bir miktar daha arttığı görülmektedir. Ebru sanatı ve klasik tarz hakkında sayılı miktarda da olsa eser mevcuttur. Fakat çağdaş ebru sanatında resimsel figüratif çalışmaları ve eserleri konu alan bir çalışma henüz yapılmamıştır. Bu açıdan bakıldığında farklı bir çalışma yaptığımız anlaşılmaktadır. Çalışma ebru sanatının kelime anlamı ve ebru sanatının tarihçesinden bahsederek başlamaktadır. Daha sonra ebru sanatına olan benzerliğinden dolayı suminagashi sanatından kısaca bahsedilmiştir. Ebrunun gelişim aşamaları ve klasik ebrunun çeşitleri, bu dönemin özellikleri, tarihi, dönemin ebrucuları, ayrıca ebru malzemeleri hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmanın ilerleyen aşamalarında çağdaş ebru sanatından, gelişim sürecinden bahsedilmiş, çağdaş çalışmalara ve ebruculara yer verilmiştir. Yenilikçi çalışmalara karşı tepkilere ve her şeye rağmen çalışmalarına devam eden çağdaş ebru sanatında resimsel çalışmalar yapan sanatçıların eserlerine ayrıca sanatçılarla yapılan röportajlara yer verilmiştir. Çağdaş anlamda yapılan yenilikçi çalışmaların bugünkü durumu ve karşılaşılan sorunlara, kullanılan malzemelere değinilmiştir. Çalışmamızın katalog kısmında sanatçıların bu alanda yaptığı çalışmalardan örnekler yer almaktadır. Değerlendirme ve sonuç kısmında ise araştırmamız sonucunda oluşan fikirlerimiz ve tespit etiklerimiz yer almaktadır.

Çağdaş ebru sanatında resimsel figüratif çalışmalar yapan sanatçı ve eserlerin incelenmesi aşamasında yapılan çalışmaların modern, yenilikçi, çağdaş kelimeleriyle

çeşitlendirildiği ve her sanatçının kendine uygun gördüğü kelimeyi kullandığı tespit edilmiştir. Biz bu çalışmamızda ağırlıklı olarak çağdaş kelimesini kullanmakla birlikte yeri geldiğinde diğer kelimelere de yer verilmiştir. Katalogda kullanılan eserler röportajını yaptığımız sanatçıların iki adet çalışmasıyla hazırlanmıştır.

3. Araştırmada İzlenen Metot

Yapılan araştırmalar neticesinde, çağdaş ebru sanatıyla ilgili resimsel figüratif eserlere yönelik çalışmaların olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmamızla bu alandaki eksikliğin giderilmesi hedeflenmiştir. Henüz gelişim aşamasında olan çağdaş ebru sanatında yapılan resimsel figüratif çalışmalara bir ışık tutmak için dört yönlü bir çalışma yaptık:

1- Genel bilgi: Genel bilgi kısmında; klasik ve çağdaş ebrudan bahsettik. Tanımlama, tarihçe, kullanılan malzemeler, ebrucular ve karşılaşılan sorunlardan ve ebrunun kullanım alanlarına yer verdik. Konumuzun çağdaş ebru olması sebebiyle bu alan dâhilinde yapılan çalışmaların sanat dünyasını ne şekilde etkilediği, alınan tepkiler, çıkış sebebi, uygulama alanları hakkında bilgi verildi

2- Kaynak taraması: Çalışma konumuza dair farklı kaynaklardan, kitap, tarihi kaynaklar, bilimsel makale, dergi, yazma eserlerden, tez vb. araştırma ve tarama yapıldı.

3- Röportaj: Bu kısımda, çalışmada yer alacak sanatçılarla yapılan röportajlara ve sanatçıların çalışmalarına yer verildi.

4- Katalog: Bu kısımda, sanatçıların eserleri hakkında daha aydınlatıcı olması için çalışmamızda yer alan her sanatçının iki eserinin bir araya getirildiği bir katalog çalışması hazırlandı.

4. Konuyla İlgili Öne Çıkan Kaynaklar

Ebru sanatı konusunda basılı ve yazma eser sayısı çok azdır. Yapılan çalışmaların birçoğu da benzer bilgileri paylaşmaktadır. Bu çalışmalardan belli başlı örnekler şunlardır:

1- Tertib-i Risale-i Ebrû: Bu eser ebru sanatıyla ilgili ilk ve tek eser olduğundan çok önem arz etmektedir. H. 1017/1608 tarihli olan bu risalenin yazarı belli değildir. Bu eser ebru sanatına dair çok fazla bilgi içermesi sebebiyle çok kıymetlidir. Eserde boyalardan, kullanılan malzemelerden, ödü terbiye edilmesinden, kâğıt boyama ve aharlamaktan da bahsedilmiştir. M. Uğur Dermanın koleksiyonunda yer almaktadır. Eseri M. Uğur Derman *Türk San'atında Ebrû* adlı kitabında Türkçesiyle beraber yayınlamıştır. (M. Uğur Derman, Türk Sanatında Ebrû, İstanbul, 1977, s. 27.).

2- Ali Emir-i Kütüphanesi, Risale der Beyan-ı Terbiye Kerden-i Karatis ve Esbab-ı Kitabet Amel-i Ebri, Tarih kısmı, No. 809: Bu yazma eser, mürekkep boyalarından, kâğıt yapımından, ebru malzemelerinden, hazırlanmasından ve kâğıttaki fazlalıkların alınmasından bahsetmektedir.

3- Francis Bacon, Sylva Sylvarum, London, 1627: Eserin Türkçe anlamı Bir Tabii Tarih olmakla beraber, kitabının bir bölümünde Türklerin kendilerine ait bir kâğıt boyama sanatı vardır diyerek ebru sanatından bahsetmektedir.

4- Albert Haemmerle, Olga Hirsch, Bundpapier, München, 1977: Bu eserde ebru sanatı ve ebrulu kâğıtlara dair önemli bilgiler yer almaktadır. Bilgiler görsellerle desteklenmiştir. Ebru sanatı ve suminagachi benzerliğinden bahsedilmiş, bu iki sanatın çıkış yerlerine dair bilgiler verilmiştir.

5- M. Uğur Derman, Türk Sanatında Ebrû, İstanbul, 1977: Bu eser, ebru sanatı adına o zamanın şartlarında bu sanata dair merak edilenlere açıklayıcı bilgiler getirmesi açısından önemli bir çalışmadır. Ebru sanatı hakkında bilgiler içermektedir. Ebru kelimesinin anlamı, tarihçesi, zamanın ebru ustaları, kullanılan malzemeler, ebru formları ve ebru felsefesine dair aydınlatıcı bilgiler vardır.

6- Ahmet Çoktan, Türk Ebrû Sanatı, İstanbul, 1992: Bu eser ebru sanatına dair bilgileri içermekte ebru sanatına dair örneklere yer vermektedir.

7- Salih Elhan, Türk Ebru Sanatı (Tarihçesi-Yapım, Teknikleri-Ebrucular), Ankara, 1998: Eser ebru sanatını ayrıntılı şekilde anlatmaktadır. Anlatım görsellerle zenginleştirilmiştir.

8- Hikmet Barutçugil, Renklerin Sonsuzluğu, İstanbul, 1999: Eserde ebru sanatı hakkında açıklayıcı bilgiler mevcuttur. Kitabın ikinci bölümünü albümün yer aldığı kısım oluşturmaktadır, yan kâğıtlarında ebrular mevcuttur.

9- Turan. M. Türkmenoğlu, Sudaki Nakış Ebru Marbling Paper, İstanbul, 1999: Eserde ebru sanatı hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Farklı ebru formlarının yapım şekilleri resimleriyle birlikte yer almaktadır. Yazar bu eseri yıllardır ebru yaparken tecrübe edindiği birimi okuyucuyla paylaşmak amacıyla yazmıştır. Ebrucuları tanıtmak ve ebruya teşvik etmek istemiştir. Eser bu amaç üzerine yazılmıştır.

10- Hikmet Barutçugil, Colors Dancing On Water, İstanbul, 2000: Ebru sanatı ile ilgili makalelerden oluşmaktadır. Eserin en önemli özelliği tüm sayfalarının kapaklarda dâhil ebru olmasıdır.

11- Hikmet Barutçugil, Suyun Rüyası Ebru, İstanbul, 2001: Bu eserde ebru sanatına dair bilgiler verilmiştir, ebru yapımında karşılaşılabilecek sorunlar ve çareleri yer almaktadır.

12- Hikmet Barutçugil, Siyah Beyaz Ebru, İstanbul 2004: Eser Hikmet Barutçugil, Mustafa Özdamar ve Ahmet Ünal'ın siyah ve beyaz renkleri üzerine yazmış olduğu makaleleri içermektedir. Eserde siyah ve beyaz ebru örnekler yer almaktadır.

13- Fuat Başar, Yavuz Tiryaki, Türk Ebrû Sanatı, İstanbul, 2006: Bu eser ebru sanatıyla ilgili bilgiler vermektedir. Ebru örnekleri mevcuttur.

14- Hikmet Barutçugil, Türklerin Ebrû Sanatı, Ankara, 2007: Ebru sanatına dair bilgiler verilmiştir. Ebru örnekleri mevcuttur. Ebru sanatını gelecek nesillere ulaştırılmasına katkı sağlaması için hazırlanmış bir eserdir.

15- Alparslan Babaoğlu, Türklerin Ebrû Sanatı, Ankara, 2007: Bu eserde ebru sanatına dair bilgiler mevcuttur, ayrıca yazarın yapmış olduğu ebru çalışmaları yer almaktadır.

16- Muin Nursen Eriş, Mustafa Esat Düzgünman ve Ebrû, İstanbul, 2007: Ebru sanatına dair bilgiler ve ebru örnekleri içermektedir.

17- Ömer Faruk Dere, Ebrû Sanatı Tarihçe, Malzeme, Uygulama, İstanbul, 2007: Bu eserde ebru sanatına dair açıklayıcı bilgiler verilmiştir. Ebru örnekleri mevcuttur.

18- Hikmet Barutçugil, Mustafa Özdamar, Battaldan Baruta Ebruvan, İstanbul, 2008: Bu eserde ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil'in bu sanata getirdiği yeniliklere dair bilgiler yer almaktadır.

19- Sadrettin Özçimi, Levni'den Ebrû'ya, Konya, 2009: Eser Levni, minyatür ve ebru sanatı hakkında bilgi vermektedir. Bu konuya dair görseller katalog kısmında şiirlerle beraber yer almaktadır.

20- Saderettin Özçimi, Ebru, İstanbul, 2010: Eserde ebru sanatı hakkında bilgi verilmiş, sanatçının eserleri yer almıştır.

21- Sadrettin Özçimi, Ebrû, İstanbul, 2010: Ebru sanatına dair bilgiler ve ebru örnekleri içermektedir.

22- Hikmet Barutçugil, Hikmet Barutçugil, İstanbul, 2011: Bu eserin özelliği küçük el kitapçığı şeklinde olmasıdır. Ebru sanatı ve Hikmet Barutçugil hakkında kapsamlı bilgiler ter almaktadır. Ebru örnekleri mevcuttur.

23- Ömer Faruk Dere, Devlet-i Aliyyeden Günümüze Ebrû Sanatı, İstanbul, 2011: Bu eserde ebru sanatına dair açıklayıcı bilgiler verilmiştir. Eser görsellerle zenginleştirilmiştir.

24- Yusuf Akkaya, Marieke de Hoop, Liber Amicorum in the voetsporen van Elsje, Hollanda, 2016: Eser Hollanda'da ve Hollandaca yazılmıştır. Ebru sanatı, Ebrusumi, Suminagashi sanatı hakkında bilgiler yer almaktadır. Ayrıca farklı tekniklerde yapılmış görsel malzemelerle desteklenmiştir. Eser Elsjeve van der Ploeg anısına yazılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. EBRU SANATI VE UYGULAMA TEKNİKLERİ

1.1. Ebru Sanatı

Ebru sanatı kâğıt süsleme sanatlarının en önemlilerinden biridir. Bulutumsu, buluta benzeyen anlamına gelen ebru, Farsça “ebrî” kelimesinden gelmektedir.¹ Ebru yoğunlaştırılmış suyun üzerine, suda erimeyen sığır ödü eklenerek ayarlanmış boya ların, at kılı ve gül dalından oluşan fırçalar yardımıyla suyun yüzeyine serpilerek yüzeyde oluşan motiflerin kâğıda alınarak oluşturduğu, bir kâğıt süsleme sanatıdır.²

Kıvamı arttırılmış sıvının üzerinde dikkatlice boyalar yardımıyla renkli bir desen oluşturur, akabinde kâğıt oluşturulmuş bu desenin üzerine bırakılır kaldırıldığı zaman ustalıklı rastlantının ve gizemin birlikteliğinden doğan parlak bir desen meydana gelir.³

Ebru kendine has disiplinleri içinde barındıran bir sanattır. Ebru yapmak kimya ve fizik bilimleri teknikleriyle ifade edilebilen ayrıca fiziksel bazı değişkenlerin etkisindedir. Şöyle ki, ebru yapılacak odanın ısısı ve nemi önem arz etmektedir. Sıcaklık 18-20 derece % 60 bağıl nemin altında olmalıdır. Bütün mevsimlerde bu sanat yapılabilir fakat en iyi sonucu alabilmek gerekli koşulların oluşturulması gerekmektedir.⁴ Ebru yaparken her ayrıntı ayrı önem taşımaktadır. Çok nazlı olan bu sanat özel bir dikkat istemektedir, aksi takdirde telafisi mümkün olmayan sonuçlar alınabilmektedir.

Ebru su yüzü resmidir. Bu sanatı icra eden kişinin yani ebruzenin gönlünden geçenlerin, o anki ruh halinin kâğıda aks etmesidir. Burada esas amaç kâğıt boyamak değil, ilahi güzelliğe ulaşabilmektir. Ebru yapımında tek nede yoğunlaştırılmış suyun üzerinde oluşan desenler tabiatta önceden var olan tayflardır.⁵

¹ M. Sadrettin Özçimi, **Levni'den Ebru'ya**, Konya, T.C. Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Valiliği, 2009, s. 23.

² Ömer Faruk Dere, **Devlet-i Aliyyeden Günümüze Ebru Sanatı**, İstanbul, İnkılap Yay., 2011, s.15.

³ Henry Glassie, **Günümüzde Geleneksel Türk Sanatı**, (Çev. Yasemin A. Süha Oğuzertem), İstanbul, 1993, s. 40.

⁴ Alparslan Babaoğlu, **Ebru İstanbul**, İstanbul, İ.B.B.,Büyükşehir Kültürel Yay., 2007, s. XV.

⁵ Abdullah Kılıç, **Sudan Sanata**, İstanbul, İski Kültür Yay., 2008, s. 147.

Günümüzde soyut sanat olarak kabul edilen ebru sanatı, tekstil motifi, duvar kâğıdı deseni, tablo ve farklı amaçlar için kullanılmaktadır.⁶

Ebru yoğunlaştırılmış suyun üzerine doğal boya ile çizilen farklı renklerle bütünleşerek, renkli harelerle elde edilen mermer damarlı, soyut ve dalgalı desenlerin kâğıda aktarılmasıdır.⁷

Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğünde ise, ebru, tuz ve başka maddelerle yoğunlaştırılarak su yüzeyine serpiştirilen özel boya ile bir tabaka oluşturup kâğıdı boyalı yüzeyin üzerine yatırarak hareli bezeme elde etmek olarak tanımlanmaktadır.⁸ Ayrıca sözlükte bu sanatın hem Avrupa hem de Türkiye’de uygulandığı belirtilmektedir.

Ayrıca ebru sanatı bugün insanlar üzerinde bıraktığı olumlu etkisi sebebiyle adından söz ettirmektedir. Renklerin büyüdü dünyası kişileri ruhsal ve psikolojik açıdan rahatlatmaktadır.

1.2. Ebru Sanatının Tarihçesi

Şemsettin Sami, *Kâmus-u Türkî* adlı sözlüğünde ebrunun kaş manasına geldiğini kelime olarak aslının farsça ebru olduğunu, bulut manasına geldiğini ayrıca Çağatayca’da ebre kelimesinin damarlı, elbise yüzü, dalgalı kumaş, cüz defter kabı yapımında kullanılan kâğıt anlamına geldiğini yazmıştır.⁹

Mahmut Bedrettin Yazır, *Medeniyet Âleminde Yazı ve İslam Âleminde Kalem Güzeli* adlı eserinde ab-ru kelimesinin farsça tamlamanın yüzü anlamına geldiğini fakat sıfat tamlaması karşılığının ise su yüzü anlamını taşıdığını belirtmektedir.¹⁰ Bu değerlendirme göz önüne alındığında ebru sanatında su yüzeyinde yapılan bir sanat olması sebebiyle bir ilişki kurulabileceğine dikkat çekmek istemektedir.

Kâğıt süsleme sanatlarının en önemlilerinden olan ebruculuğun hangi tarihte başladığına dair kesin bir bilgi ve belge bulunmamaktadır. Ancak çok eski tarihli kitap

⁶ M. Zeki Kuşoğlu, *Gelenekten Geleceğe Köprü İnsanlar*, L&M Yay., İstanbul, 2006, s. 203.

⁷ Feride Dayanç, *Ebru Sanatına Özgün Yaklaşım Feride Dayanç*, İstanbul, Lale Yay., 2015, s. 4.

⁸ Metin Sözen-Uğur Tanyeli, *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2012, s. 94.

⁹ Şemsettin Sami, *Kâmus-u Türkî*, İstanbul, Çağrı Yay., 1996, s. 65.

¹⁰ M. Bedrettin Yazır, *Medeniyet Âleminde Yazı ve İslam Âleminde Kalem Güzeli (I-II. Kitap)*, Ankara, 1981, s.162.

ciltlerinde yan kâğıdı (kapak ile kâğıdı birbirine bağlayan kâğıt) olarak ebrunun kullanıldığı görülmektedir. Yine eski bir murakka'nın (albüm) içindeki yazı kıtalarının etrafında pervazlara yapıştırılmış ebrû kâğıtlarına da rastlanmaktadır. Bütün bunların bilinmesine rağmen bu bilgiler ebrunun tarihçesine dair bir belge niteliği taşımamaktadır. Çünkü bu eski yazma eserler zamanla tamir görüp yenilenmişlerdir. Bu ebrû kâğıtlarının da bu esnada değiştirilmiş olma ihtimali bulunmaktadır.¹¹

Fotoğraf 1. Eski Ebrulardan Numuneler

Kaynak: Fuat Başar Koleksiyonu¹²

Beşir Ayvazoğlu bu konuya dair düşüncelerini şöyle ifade etmiştir;

“Öyle anlaşılıyor ki, eskiler, isminin menşeyinde tartışmalı olan ebruyu üzerinde ciddiyle durulacak bir sanat dalı olarak görmemiş, kitap kapaklarında ve murakkalarda kullandıkları “hafif ebru” denilen tarzda üretildiğinde üzerine yazıda yazılabilen değerli bir kâğıt cinsi olarak benimsemişler. Açıkçası ebrunun Özbekler tekkesi şeyhi İbrahim Edhem efendiye gelinceye kadar bağımsızlığını kazanamadığı gibi pek yaygınlaşamadığı da söylenebilir. Üstelik Ethem efendinin babası Şeyh Sadık Efendi ebruyu İstanbul’da değil, Buhara’da öğrenmiştir. Denilebilir ki, Türkistan menşeli bir teknik ve sanat olan ebru, Anadolu’da XIV. veya XV. yüzyılda başlayan

¹¹ M. Uğur Derman, **Türk Sanatında Ebrû**, İstanbul, AkbankYay., 1977, s. 6-7.

¹² Muin Nursen Eriş, **Mustafa Esat Düzgünman ve Ebrû**, Geleneksel Sanatlar Serisi IV, İstanbul, İBB Kültür A.Ş. Yay., 2007, s. 14.

macerasının bir benzerini XIX. Yüzyıl sonlarında yeniden, fakat farklı bir yol takip ederek yeniden yaşar".¹³

Uğur Derman ebru sanatıyla ilgili bir yazısında, ebrunun tarihine dair şunları aktarmaktadır. Öncelikle çıkış yeri belli olmayan bu sanata dair kesin bir yargıya varmanın mümkün olmadığını belirtmektedir. Fakat VIII. Asırdan itibaren Çin'de Liuşa-şien Japonya'da ise XII. asırdan beri suminagaşi ve beninagaşi olarak isimlendirilen su ile yapılan bu çalışmaların varlığı sonrasında, Çağatay Türkçesinden ebre adını alarak Türkistan'da ortaya çıkmış olmasının bize belki ebru sanatının tarihi süreci hakkında kesin olmasa da bir fikir verebileceğini belirtmektedir. Sonrasında ipek yolu vasıtasıyla İran'a ebru olarak geçtiğini fakat zaman içinde ebru adına dönüştüğünü bunun sebebinin ise ebru kelimesinin telaffuzundaki zorluktan kaynaklandığını belirtmektedir.¹⁴

Hikmet Barutçugil *Suyun Rüyası Ebru* adlı kitabında, 8. Yüzyılda Semerkant'ta birçok kişinin kâğıt ürettiğinden bahsetmektedir. Türklerin ise kâğıt yapımının yanı sıra kâğıt süsleme ve renkli kâğıt yapma konusunda kendilerini iyice geliştirdiklerini hatta kullanım yerine ve kişilere özel gümüş ve altın varaklı farklı çiçek motiflerinde üzerine işlendiği kâğıtlar imal ettiklerini açıklamaktadır. Bu durumla bağlantılı olarak Ebru sanatının da büyük olasılıkla o senelerde gelişmiş olabileceğini belirtmektedir.¹⁵

Muin Nursen Eriş *Mustafa Esat Düzgünman ve Ebru* adlı kitabında ebru sanatının Batı'da 17. Yüzyıldan itibaren dikkat çekmeye ve beğenilmeye başladığını ve bu sanat ve yapılışı hakkında bilgilenererek uygulamaya başladıklarını belirtmektedir. Fakat Türk ebrularını ile batılıların yaptığı ebrular kıyaslandığında Türklerin ebrularının daha çok tutulduğunu ve koleksiyonerler tarafından tercih edildiğini belirtmektedir. Çünkü batı ülkelerinde genellikle taraklı ve battal ebru türünün yapıldığını ve diğer çeşitleri yapmayı bilmedikleri ayrıca kullanılan boyaların, üslubun da bunda etkili olduğundan bahsetmiştir. Bu sebeple bu sanat batılılarca Türk

¹³ Beşir Ayvazoğlu, "Ebru'nun İkinci Hayatı", *Türk Ebrusu'nda Düzgünman Ekolü*, çev. M. Sadrettin Özçimi, İstanbul, 2010, s. 10.

¹⁴M. Uğur Derman, "Osmanlıların Renk Cümbüşü Ebruculuk", *Osmanlı 11 Kültür Sanat Ansiklopedisi*, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 1999, s. 189.

¹⁵ Hikmet Barutçugil, *Suyun Rüyası Ebru*, İstanbul, Ebristan Yay., 2001, s. 29.

kâğıdı, Türk mermer kâğıdı ya da mermer kâğıdı olarak adlandırıldığını bu adlandırmanın sebebini de ebru kâğıdının üzerinde oluşan damarlı görünüm olduğunu belirtmektedir.¹⁶

Fotoğraf 2. Hatip'in Kitap Kabındaki Yıldız Şekilli Ebrusu

Kaynak: M. Uğur Derman, Süleymaniye Ktp. Hamidiye 31¹⁷

Ebrû sanatının ortaya çıkışına dair farklı rivayetler bulunmaktadır. Fuat Başar ve Yavuz Tiryaki *Türk Ebru Sanatı* adlı eserlerinde, ebrunun tarihçesini anlatırlarken İran kaynaklarının, bu sanatın Hindistan'da doğduğunu ve İran üzerinden Osmanlılara kadar geldiğini ileri sürdüklerini belirtmektedirler. Kimileri ise ebru sanatının Türkistan'da icra edildiğini ve göçler vasıtasıyla Osmanlılara kadar indiğini, bazı araştırmacıların ise, bu sanatı Uygur Türklerine kadar götürmek istediklerini ifade etmektedirler.¹⁸

¹⁶ Eriş, a.g.e., s. 4.

¹⁷ Derman, a.g.e., s. 31.

¹⁸ Fuat Başar, Yavuz Tiryaki, *Türk Ebru Sanatı*, İstanbul, Gözen Yay., 2006, s. 1.

Bundpapier adlı eserde ebru sanatının Doğu Türkistan’da ortaya çıktığı, ipek yolu aracılığıyla Türkistan ve İran’a oradan Türkiye’ye geldiği belirtilmektedir.¹⁹ Geliş tarihinin tam olarak bilinmediğine değinilmektedir.

Günümüzde bazı şahısların özel koleksiyonlarında, kütüphanelerde, müzelerde bulunan eski tarihli ebrular ve eski ebrucuların verdikleri bilgiler bizlere bu sanat hakkında az da olsa ışık tutmaktadır.

Francis Bacon ise *Sylva Sylvarum* adlı kitabında ebru sanatından “Türklerin kâğıtlarını desenleme konusunda bizim kullanmadığımız bir sanatları var. Değişik renkte yağlı boya alıyor, bunları damarlar halinde suyun üzerine döküyor, sonra su yavaşça hareketlendiriliyor, belirli kalınlıktaki kâğıdı bu su ile ıslatıyorlar kâğıt boyanıyor mermer gibi damarlarla desenleniyor” ifadeleriyle ebru sanatından bahsetmektedir.²⁰

Hikmet Barutçugil *Colors Dansing On Water* adlı eserinde, Türkiye’ye 16. yüzyıl sonlarında ticaret amacıyla gelen tüccarlar, seyyahlar ve diplomatların ebru sanatını Avrupa’ya taşıdıklarını ve adına Türk Kâğıdı dediklerini belirtmektedir.²¹ Bugün dünyanın birçok yerinde ebru sanatı yapılmakta olup, ortaya farklı eserler çıkmaktadır.

Fransızlar ebruyu “Papier Marbre”, Almanlar “Bunt Papier” veya “Marmorier Papier” olarak adlandırmakta, genellikle batıda ise Türkish Paper yani Türk Kâğıdı olarak bilinmektedir.²²

Ebru sanatının tarihçesi hakkında ileri sürülen bütün bu iddia ve görüşlere rağmen ebru sanatının ilk örnekleri olan bazı çalışmalardan burada örnekler vererek ebru sanatının tarihçesi konusunu sonlandırmak istiyoruz.

Ebru sanatının çeşitlerinden olan ve “hafif ebru” olarak bilinen, açık renklerle boyanarak elde edilen ebru türleri, özellikle üzerine yazı yazılması açısından önem arz etmektedir. Çünkü bu sayede üzerinde yazılı olan tarihin tespiti kolaylaşmaktadır.

¹⁹ Albert Haemmerle, Olga Hirsch, *Bundpapier*, München, 1977, s. 41.

²⁰ Francis Bacon, *Sylva Sylvarum*, London, 1627, s. 156.

²¹ Hikmet Barutçugil, *Colors Dansing On Water*, İstanbul, İski Publication, 2000, s. 99.

²² Turan M. Türkmenoğlu, *Sudaki Nakış Ebru Marbling Paper*, İstanbul, Milenyum Yay., 1999, s. 3.

Üzerinde tarihi bulunan en eski ebru kâğıdı, Malik-i Deylemî tarafından Gürcistan'da yazılmış bulunan ve 962 H. (1554) tarihine ait olduğu Ta'lik kıt'ada arapça tarihten anlaşılan bu eser Uğur Derman'ın koleksiyonunda yer almaktadır.

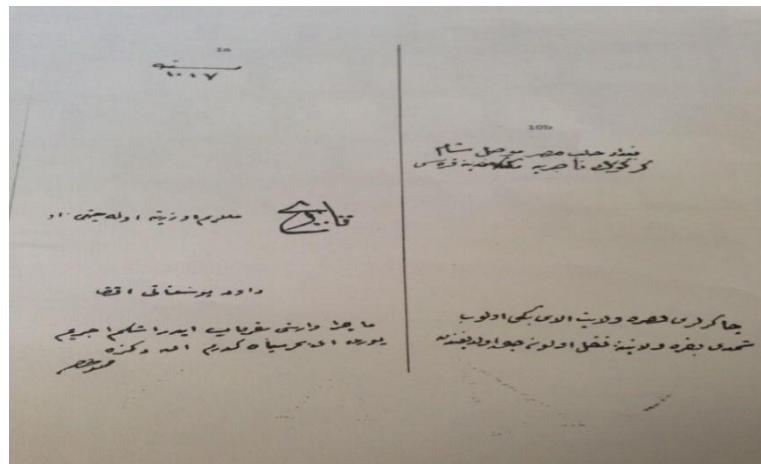
Fotoğraf 3. Malik-i Deylemî

Kaynak: M. Uğur Derman Koleksiyonu²³

Anlaşılan o ki bu konuya dair ciddi araştırmaların yapılması gerekmektedir. Bugün ebru sanatına dair elimizde bulunan en eski eser *Tertib-i Risale-i Ebrî*'dir. 1017 H. (1608) tarihinde yazılmış olan bu risalede ebru sanatına dair bilgilerin yanı sıra kâğıt boyama ve cilalama yöntemlerinden de söz edildiği kıymetli bir eserdir.²⁴

Fotoğraf 4. Tertib-i Risale-i Ebrî Kapak

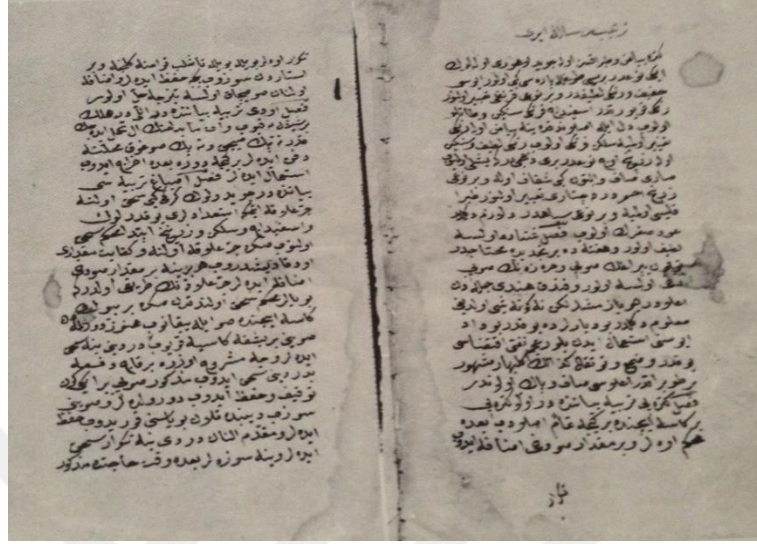

Kaynak: M. Uğur Derman Koleksiyonu

²³ M. Uğur Derman, *Türk Sanatında Ebrû*, İstanbul, Akbank Yay., 1977, s. 7.

²⁴ Derman, *Türk Sanatında Ebru*, İstanbul, Ak Yay., 1977, s. 27.

Fotoğraf 5. Tertib-i Risale-i Ebrî'nin Aslı

Kaynak: M. Uğur Derman Koleksiyonu²⁵

Tertib-i Risalenin ilk sayfasında ebruda kullanılan malzemelerden bahsedilmektedir. Uğur Derman'ın *Türk Sanatında Ebru* isimli eserinde dört sayfanın açıklamasını vermiştir. Bizde birinci sayfanın bir bölümünü aktarıyoruz;

Tertib-i Risale-i Ebrî

“Kitre beyaz ve topraksız ola, Çivid Lâhûri ola. Lök iki nevi'dir. Birisi tuğla pâresi (parçası) gibi olur. Eyüsü (iyisi) hafif ve rengi latifdir ve bir nev'i “karanfilî” tâbir olunur, rengi koyuraktır (koyucadır). İsfidâc-i Frengi (Frenk Üstübeci) sengin (taş gibi) ve tatlu (tatlı) olup, dil ile ıslandıkda yine beyaz ola, rengi tagyir olmaya (değişmemeli). Sülügen Frengi olup rengi latif ve sengin ola. Zırnîh üç nevi'dir: biri Zehebi'dir ki, yeşili olmayıp, sarı, saf ve altın gibi şeffaf ola. Ve bir nev'i zırnîh-ı ahmer (kırmızı zıtrnık) dir ki, “Çetâri” tâbir olunur, topraklısı olmaya. Ve bir nev'i siyahdır ve lâzım değildir. Öd sığırın olup, fasl-ı şitâ'da (kış mevsiminde) olsa latif olur. Ve haftada bir teccide (yenilenmeye) muhtaçdır. Tütün yaprağın suyu ve Hazara'nın suyu dahi olsa olur. Ve Fındık-ı Hindi (Hind Fındığı) cümleden âlâdır deyü (hepsinden iyidir diye) yazmışlar. Lâkin ne güne (ne türlü) şey olduğu mâlûm değildir, bu diyarlarda yoktur. Bu dâd eyüsünü (bu kadar iyisini) is'timal eden bilür (kullanan

²⁵ Tertib-i Risale-i Ebrî, H. 1017/1608, M. Uğur Derman Koleksiyonu.

bilir). Acem Nefti iktizası (gereği) yokdur. Ve zamk ve tutkal kezâlik (bunlar da gereksizdir). Gülbahar meşhur bir topraktır, âlâsı saf ve pâk olandır.”²⁶

Uğur Derman ebru yapımında geçmişte kullanılan boyaların içeriği konusunda *Bûrhan-ı Kaatı Tercümesi* ve Hüseyin Kazım Bey *Büyük Türk Lûgatini* kaynak olarak kullandığını belirtmiştir.

Geçmişte kâğıt boyama sanatı olarak bilinen ebrunun, büyük bir gelişim gösterdiğini bugün yapılan çalışmalardan görmek mümkündür. Karton, kâğıt, kumaş, seramik, ahşap, cam, keçe, mum, tuval ve daha birçok yerde gördüğümüz ebru sanatının gelişimini hızla sürdürmeye devam edeceği anlaşılmaktadır.

1.2.1. Tarihte Bilinen Eski Ebru Kaynaklardan Bazıları

Topkapı Sarayı Müzesinde bulunan Şehzade Mehmet’e atfedilen Abdul Hayf Ali tarafından yazılmış olan bir hadis yazması ve yine aynı tarihli olan Mahmut Gazanfer’e ait *Arifi’nin Guy-ı Çevgan* nüshasının zemin ebruları, tarihleri bilinen en eski ebrulardır.²⁷ Bu eserde her sayfanın kenarında ebru vardır ve tarihlendirme açısından güvenilir bir kaynak olma özelliğine sahiptir. Diğer bir eser 1544 senesinde ta’lik kıta Malik Deylemi tarafından kaleme alınmıştır. Bu eser Uğur Derman’ın kendi koleksiyonunda yer almaktadır. Bu eserler üzerlerinde tarih bulunduğu için güvenilir kaynaklardır. İçerik olarak hafif ebru olarak bilinen tarzda yapılmış oldukları söylenebilmektedir.²⁸

²⁶ Derman, a.g.e., s. 27.

²⁷ Nan B. Freeman, “Historical Overview”, *Ebrû Art, Marble on Paper*, The Work of Feridun Özgören (ed: Samar el-Gailani), Beit Al Qur’an, Bahrain 2001, s. 8.

²⁸ Fuat Başar-Yavuz Tiryaki, *Türk Ebru Sanatı*, İstanbul, Gözen Yay., 2006, s. 1-2.

Fotoğraf 6. Arifi'nin Guy-i Çevgan Adlı Zemin Ebrulu Nüshası

Kaynak: Topkapı Sarayı Müzesi²⁹

Fotoğraf 7. Abdul hayf Ali

Kaynak: Topkapı Sarayı Müzesi³⁰

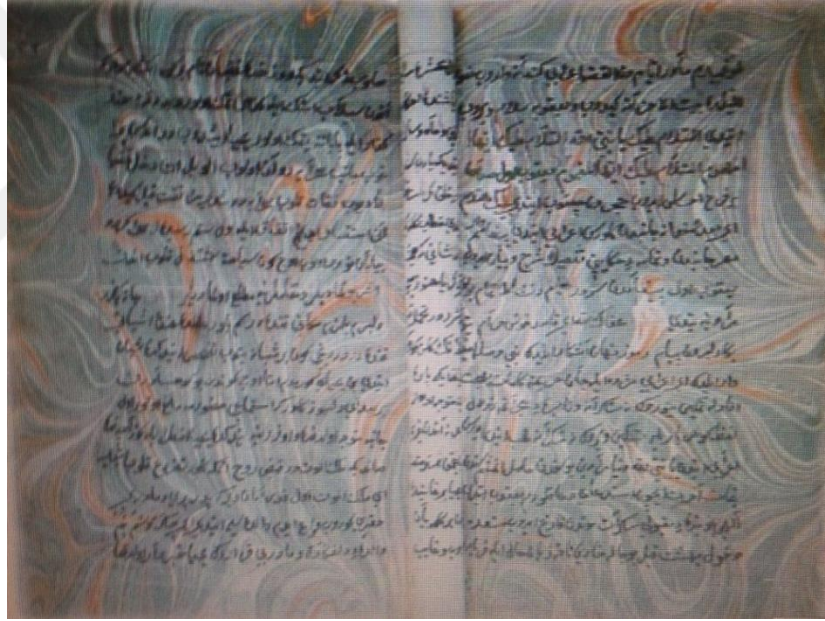
²⁹ Hicabi Gülgen, "Türk Ebru Tarihi'nde Ustalar ve Üslup Değişimi", **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 25(2016-1), s. 169.

³⁰ Gülgen, **a.g.m.**, s. 168.

Ebru ve ebruculuk hakkında bilgi veren ilk risale 1017 H. (1608) senesinde yazılmıştır. *Tertib-i Risale-i Ebrî* adını taşıyan bu eser o zamanlarda ebru sanatına dair bilgilerin içinde bulunabileceği önemli bir eserdir.³¹ Bu eserde Şebek isimli ebrucunun ebru hakkında verdiği bilgiler yer almaktadır.

Farklı bir eser ise Işık Yazan'ın kaydettiği, Fuzulinin *Hadikatü-s Süedâ* (Mutluluklar Bahçesi) adını taşıyan eserdir. Bu eserin sayfaları arasında üç tane ebru kullanıldığı belirtilmektedir. Bu eserde Şebek adıyla bilinen ebrucunun isminin aslında Mehmet Efendi olduğu ve Hicri 1004 (1595) senesinde kaleme alındığı anlaşılmaktadır.³²

Fotğraf 8. Şebek Mehmet Efendi

Kaynak: Hadikatü's- Sühedâ Yazması, Işık Yazan Koleksiyonu³³

Mir Ali El Katip'in *Mecmüat'ül Acaib* 1539 yılına ait olduğu belirtilen eserin zemini bulutumsu ebrudan oluşmaktadır.³⁴

³¹ M. Uğur Derman, *Türk Sanatında Ebru*, İstanbul, Akbank Yay., 1977, s. 27.

³² Dere, *Devlet-i Aliyyeden Günümüze Ebrû Sanatı*, s. 24.

³³ Gülgen, **a.g.m.**, s. 171.

³⁴ Gülseren Sönmez, *Gelenekselden Günümüze Ebru*, İstanbul, İnkılap Yay., 2007, s. 15.

Fotoğraf 9. Mir Ali El Kâtip Mecmüat'ül Acayib

Kaynak: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi³⁵

Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde önemli bir yere sahip olan hat sanatı ebru ile birlikte kullanılmıştır. Bu dönemler ebru sanatının kültürel, sosyal yapı açısından ilerlemesine imkân sağlamıştır.

1.2.2. Ebru Sanatı ve Suminagashi

Suminagashi Japonların 700 yıl önceden başlayıp bugün hala yapmaya devam ettikleri kâğıt bezeme tekniğidir. Bu tekniği icra ederken Hint mürekkebi kullanılmaktadır fakat suyun kıvamını yoğunlaştırmadıkları için yapılan çalışmalar kâğıda alındığında çok soluk çıkmaktadır.³⁶ Bu teknik, izlenen yol açısından ebruyla benzerlik göstermektedir.

“Suminagashi is levende inktop voor water een oude. Chinees –Japanse techniek ompapier te versieren. Een druppel inktvalt en drijftop water, spreidt zich en golft op de beweging van en/of water. Op het juiste moment wordt een afdruk gemaakt op (handgeschept) papier”.³⁷

³⁵ Sümeyye Gülaçtı, “**Bahtiyar Hıra'nın Ebru Sanatına ve Eğitime Katkısı**”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012, s. 12.

³⁶ Ahmet Çoktan, **Türk Ebru Sanatı**, İstanbul, Emekçim Matbaası, 1992, s. 6.

³⁷ Yusuf Akkaya Marieke de Hoopen, **LiberAmicorum in de voetsporen van Elsje, Nederlands**, Smart Pirint&Sign, 2016, s. 16.

Açıklama; Suminagashi, saf suda yapılan, eski bir Çin-Japon süsleme tekniğidir. Bir damla mürekkep su üzerine damlıyor su yüzeyinde kalıyor ve yayılıyor, havanın ve suyun oluşumu ile dalgalar oluşuyor. Uygun bir zamanda (el yapımı) kâğıda alınıyor.

Hasan Pehlivan, “*Suyun Sanata Etkisi*” adlı makalesinde; suminagashi için teknik anlamda ebru sanatına çok benzediğini antik Japon Ebru sanatı formu olduğunu ve “yüzen mürekkep” anlamına geldiğini belirtmektedir. Suminagashi yapım aşamasında önce suyun üzerinde desenlerin oluşturulduğu sonrasında kâğıda alındığını, desenlerin oluşumu esnasında mürekkep kullanıldığını desen oluştuktan sonra tuval ya da kâğıda alındığını ifade etmektedir.³⁸

Fotoğraf 10. Sumi door Elsje

Kaynak: Liber Amicorum in de voetsporen van Elsje³⁹

Hikmet Barutçugil, bilinen en eski Suminagashi örneği Sanjuroku-nin Shu adını taşıyan yazmanın iki sayfasında olup 1112 senesine ait olduğunu, fakat bazı araştırmacılar bu tekniğin Çin’de geliştirildiğini savunmakta bunu T’ Hanedanlığı (618-907) zamanından kalma Suminagashi motiflerini üzerinde barındıran çömleklere bağladığını belirtmektedir.⁴⁰

³⁸ Hasan Pehlivan, “Suyun Sanata Etkisi”, *Esosder Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.13, S.50, 2014, s. 296-297.

³⁹ Akkaya, Hoopen, *a.g.e.*, s. 43.

⁴⁰ Hikmet Barutçugil, *Türklerin Ebru Sanatı*, Ankara, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.,

1.2.3. Avrupalıların Ebru Sanatıyla Tanışması

18-19. yüzyıllarda Osmanlı ülkesi batılılar tarafından yeniden keşfedilmiştir. Bu sayede Avrupalılar ebru sanatıyla tanışmıştır ve popüler bir sanat olmuştur.⁴¹

1655 yılında İngiltere’de de ebru sanatının varlığına dair bulgular olduğu, sonraki yıllarda yaygınlaştığı görülmektedir. 18. yüzyılın bitimine kadar Alman ve Fransız tekelinde olan ebru sanatı, 19. Yüzyılda İngilizlerin bu alanda yaptıkları çalışmalarla, kendini belli etmiştir. Nedim Sönmez ebru sanatına ve Avrupa’daki durumuna dair çeşitli araştırmalar yapmıştır. Avrupalı bazı seyyahların Türk kâğıdı ve ebru sanatına dair bilgilerine yer vermiştir.⁴² Avrupa’da ebru sanatına yeni katkılar sağlayarak, heyecan veren işlere imza atan kişi Budapeşteli ciltçi Josef Halfer’dir. Halfer, ebru sanatında kullanılan malzemelerin kimyasal incelemesini ilk yapanlardan biridir. Kendisi kitre, karajen, keten tohumu gibi ebruda kullanılan malzemelerin yanı sıra İrlanda yosunu adıyla bilinen malzemenin kullanımını yaygın hale getirmiştir. Boraks katarak yosundaki parçalanma eğiliminin önlenebileceğini bulmuş böylece bir hafta kullanılan karışımın süresinin yedi sekiz haftaya kadar kullanabileceğini keşfetmiştir. Bu yosun bulunduğu zamandan beri Avrupa’daki ebrucular tarafından ana malzeme olarak kullanılmaktadır.⁴³ Richard J. Wollf *Marbled Paper* adlı eserinde Josef Halfer’den ve metotlarından ayrıntılı bir şekilde bahsetmiştir.⁴⁴

Avrupalılar malzeme konusunda hazır boyaları tercih ederken, Türkler genellikle toprak boyaları tercih etmektedirler. Toprak boyalarla yapılan çalışmalar daha uzun ömürlü olmaktadır. Çalışmalardan alınan sonuçların kullanılan malzemeyle özellikle boyalarla doğru orantılı olduğu da belirtilmektedir.

Ebru üzerine yazılmış kitaplar bizde olduğu gibi Avrupa’da da yok denecek kadar azdır. Bu durumun oluşmasında gizlilik yani bilinenlerin sır olarak saklanması etkilidir. Yazmak isteyenler olmuşsa da bu sanatı icra eden ebrucuların tepkilerinden çekinmeleri onları bu yönde bir eğilimden caydırmıştır. Ebru sanatının bilinmeyenleri

2007, s. 28. Bkz.: Christopher Weimann Imprint, Nisan 1982.

⁴¹ Başar-Tiryaki, **a.g.e.**, s. 2.

⁴² Nedim Sönmez, **Ebru L’art du papier marbre turc**, Ankara, Verlag Anadolu, 1996, s. 52-53-54.

⁴³ Salih Elhan, **Türk Ebru Sanatı**, Ankara, Murat Kitap Yay., 1998, s. 14.

⁴⁴ Richard J. Wolfe, **Marbled Paper (Its History, Techniques, and Patterns)**, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1991, s. 124-125.

için bu durum üzücüdür. Günümüzde bu durumun değiştiği artık ebru sanatıyla ilgili yeterli olmasa kitap yazılmakta ve bilgiler, deneyimler paylaşılmaktadır. Burada bilinmesi gereken önemli noktalardan biri de şudur, Avrupa’da ebru sanatı ciltçilik ve kitap işçiliği ekseninde gelişme gösterirken, Türkler’de ise yazılı ve dekoratif çiçeklerde figüratif alanda yapılan çalışmalar Türk ebru sanatına aittir.⁴⁵

1.2.4. Matbaanın Ebru Sanatına Etkisi

Matbaanın yaygınlaşmasıyla ebru sanatı bir duraklama dönemine girmiştir. “Yahudi Ebrusu” olarak adlandırılan seri şekilde baskı olarak makinelerde üretilen ebrular çoğalınca Türk Ebru Sanatına olumsuz etki yapmış bu sanatı kaybolmaya mahkûm etme seviyesine getirmiştir. Bu şekilde üretilen ebrular daha fazla çeşit ve fiyat olarak daha ucuz olduğundan çok daha fazla alıcı bulmaktaydılar.⁴⁶

Ebru sanatı içinde bulunduğu bu duraklama döneminden, bu sanata gönül vermiş birkaç ebru ustası sayesinde kurtularak, günümüze kadar gelişerek gelmeye devam etmiştir.

1920 li yıllarda Beyazıt Meydanında ve Sahafklar Çarşısında çok sayıda ebru atölyesi bulunduğu söylenmektedir. Literatürde yer alan ve bilinen Türk ebru ustalarının çoğu 19. yüzyıl ve sonrasında yaşamış ustalar olduğu belirtilmektedir. Çoğu İslam sanatları gibi ebru sanatı da tekkelerde geliştirilmiştir. Bu sebeple Özbekler Tekkesi ebru sanatın bugünlere gelmesinde çok önemli bir yer tutmaktadır. Tekke Orta Asya’dan gelen Nakşibendi tarikatına bağlı seyyah dervişlerin barınması amacıyla yaptırılmıştır. 1171 senesinde kurulmuş olan tekke III. Mustafa döneminde, ikinci postnişin Semerkandlı Şeyh Seyyid Abdülekber Efendi tarafından genişletilmiştir.⁴⁷ Ayıca Orta Asya kültürünün temsil edilip gelişmesine katkı sağlayan bu tekke, Buhara doğumlu olan Şeyh Mehmet Sadık Efendinin Buhara’da öğrendiği ebru sanatına İstanbul’da devam etmesi ve Hezarfen lakabıyla tanınan oğlu Şeyh

⁴⁵ Elhan, a.g.e., s. 14.

⁴⁶ Türkmenoğlu, a.g.e., s. 4.

⁴⁷ Ramazan Muslu, **Osmanlı Toplumunda Tasavvuf 18. Yüzyıl**, İstanbul, İnsan Yay., 2003, s. 303-304.

İbrahim Ethem Efendi'ye öğreterek yayılmasını sağlaması açısından, Özbekler Tekkesi ebru sanatı adına önem arz etmektedir.⁴⁸

Osmanlılar döneminde temelinde ilahi güzellik arayışı olan tasavvuf düşüncesine dayanarak birçok tekke açılmıştır ve bu tekkeler usta çırak ilişkisine dayalı olarak öğrenci yetiştirmiştir. Tekkeler adeta sanat atölyeleri haline gelmiştir. 19. yüzyıl sonunda Üsküdar Sultantepe'de kurulmuş olan Özbekler Tekkesi, bu anlamda ebru sanatını günümüze ulaştıran bir zincirin halkaları gibidir.⁴⁹

1.2.5. Geçmişten Günümüze Ebrucular

Uğur Derman *Türk Sanatında Ebru* adlı eserinde, ebru sanatını icra etmiş olan ebrucularımız hakkında ne yazık ki çok fazla bilgiye sahip olunmadığını belirtmektedir. Derman, ebrucularla ilgili şu bilgileri vermektedir:

Şebek: Ebrucunun ne zaman doğduğu ve vefat ettiği belli değildir. Yaklaşık olarak 1600'lü yılların başında vefat ettiği tahmin edilmektedir. Şimdiye dek tespit edilebilen en eski ebrucudur. *Tertib-i Risale-i Ebrî* isimli yazma eserde Şebek lakabı ile kendisinden Rahimehullah olarak bahsedildiği belirtilmektedir.

Hatip Mehmet Efendi (Ö. 1773): Müstakimzade Süleyman Sadettin Efendi *Tuhfe-i Hattatin*'de, hatip ebrusunun ilk defa hatip Mehmet efendi tarafından yapıldığını yazdığı belirtilmektedir. Doğum tarihi bilinmemektedir. İstanbullu olup, Ayasofya Camii'nin hatibi olması sebebiyle hatip olarak bilinmektedir.⁵⁰

Şeyh Sadık Efendi (Ö.1846): Hayatına dair fazla bilgi mevcut değildir. Buhara'nın Vabakne şehrinde doğmuş, ebruyu Buhara'da olduğu yıllarda öğrenip iki oğluna öğrettiği bilinmektedir. Üsküdar Sultan Tepesinde bulunan Özbekler Tekkesi şeyhliğinde bulunmuştur. Dergâhta bulunan kabir kitabesinden vefat tarihini öğrenebilmekteyiz.

Oğlu Hezarfen İbrahim Ethem Efendi (1829-1904): Özbekler Tekkesinde doğmuştur. Ebruyu babası Sadık Efendiden öğrenmiştir. Sahip olduğu meziyetler sebebiyle kendisine Hezarfen (bin sanat sahibi) denilmiştir. Marangozluk,

⁴⁸ M. Baha Tanman, "Özbekler Tekkesi", *TDV İslam Ansiklopesi*, C. 34, İstanbul, 2007, s. 123.

⁴⁹ Hikmet Barutçugil, *Siyah Beyaz Ebru*, İstanbul, Ebristan Yay., 2004, s. 5.

⁵⁰ Derman, *a.g.e.*, s. 30-32.

doğramacılık, oymacılık, matbaacılık, mühürcülük, tornacılık, tesfiyecilik, dokumacılık, dökümcülük, mimarlık, fen ve sanatlarda ihtisas sahibidir. Kâmi mahlasını kullanmıştır.

Fotoğraf 11. Üsküdar Sultantepeşi Özbekler Tekkesi

Kaynak: M. Uğur Derman Koleksiyonu⁵¹

Nafiz Efendi: Ethem efendinin kardeşi olup, ebruyu babası Sadık Efendiden öğrenmiştir.

Hattat Sami Efendi (1838-1912)⁵²: Ebruculuğu meslek haline getirmemiştir, kendisi önemli hattatlar arasındadır. Edhem efendinin yakın arkadaşıdır.

Hattat Şeyh Aziz Rufai (1871-1934): Ebru yapmayı Özbekler Dergâhında öğrenmiştir. Sülüs-Nesih yazılarıyla ünlü hattatlarımızdandır. Ebruyu meslek edinmemiş, amatör çalışmalarına devam etmiştir.

Hattat Necmettin Okyay (1883-1876): Edhem Efendi gibi Hezarfen lakabıyla anılır. Pek çok hünere sahip olduğundan bu lakabı almıştır. Aynı zamanda Talik hat üstadıdır. Ahercilik, mücelletlik, mürekkepçilik, okçuluk ve ebrucuğun olduğu belirtilmektedir. Çiçekli ebruları ilk deneyen ve uygulayan kişidir.

⁵¹ Derman, **a.g.e.**, s. 32.

⁵² Mahmut Kemal İnal, **Son Hattatlar II. V.**, İstanbul, Maarif Yay., 1953, s. 355. bkz. Aziz, s. 68, Necmeddin s. 597, Abdülkadir Efendiler s. 90.

Hattat Abdülkadir Kadri Efendi (1875-1942): Ebruyu Edhem efendiden öğrenmiştir. Amatörce çalışmalarına devam etmiştir.

Bekir Efendi (1900' lü yıllar): Yapıp sattığı battal ebrularıyla tanınmıştır. İsmürekkebi imalcilerinden olup hakkında bilgi Süleymaniye Kütüphanesinde Süheyl Ünver Bağışları 765 no'lu defterde mevcuttur.⁵³

Oğlu Sami Okyay (1910-1933): Necmettin Efendinin oğludur. Üsküdar doğumlu olup, ebruyu babasından öğrenmiştir.

Oğlu Sacid Okyay (1915-1999): Necmettin Okyay'ın Küçük oğludur. Üsküdar doğumlu olup, Devlet Güzel Sanatlar Akademisine ebruculuk ve cild hocalığı yapmıştır.

Yeğeni Mustafa Düzgünman (1920-1990): Necmettin Okyay'ın yeğeninin oğludur. Üsküdar doğumlu olan Mustafa Düzgünman ebruculuğu devam ettiren önemli bir sanatçıdır. Ebruculuk dışında eski tarz mücellitlik ve dini musiki ile de yakından ilgilidir. Bu sanatın adını duyurmasında ve dünyaya tanıtılmasında etkili olduğu ve iki sergi açtığı Uğur Derman'ın kitabında belirtilmektedir.

M. Uğur Derman, Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver, Neyzen Niyazi Sayın, Fuat Başar, Alparslan Babaoğlu, Doç. Dr. Aydın Gülan, Udi Seyhan Aytaç, Fahri Gürel, Timuçin Tanarlan⁵⁴ Hikmet Barutçugil, Nedim Sönmez, Peyami Gürel, Köksal Çiftçi, Gülseren Sönmez, Sadrettin Özçimi ve burada ismini veremediğimiz birçok ebrucu bu sanatı icra etmiş ve etmeye devam etmektedir.

1.3. Klasik Ebru

Son yüzyılda gerek ekonomik gerekse toplumsal nedenlere sebebiyle unutulma aşamasına gelen ebru sanatı son yirmi yılda yeniden hız kazanmaya başlamıştır. İlk zamanlarda sadece birkaç ebru hocası tarafından İstanbul'da yapılan bu sanat, öğrenci yetiştirirken diğer taraftan yurtdışında da tanıtılmaya çalışılmıştır. 1970'li yıllarda az

⁵³ Ebrucular hakkında bilgi için Süleymaniye Kütüphanesi, A.Süheyl Ünver Arşivinde yer alan 765 nolu bağış defterinde s. 3-4 de **Ebrulu Bekirname** yazılı olup bu defter 32 sayfadan oluşmaktadır. Hüseyin Vassaf Bey'in **Sefine-i Evliya** Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma bağışlar 2306, s. 213-214, Mehmet Cemil Bey'in (1865-1931) **Şeyh Edhem Efendi Biyografisi** A. Süheyl Ünver Arşivinden yararlanılmıştır.

⁵⁴ Eriş, a.g.e., s. 33.

olmasına rağmen sergiler açılmaya başlanmış aynı zamanda öğrenci yetiştirilmeye devam edilen dönem olmuştur. Sonraki on yıla gelindiğinde yani 1980'ler ise ebru sanatının daha hareketlendiği ve birçok ebru sanatçısının yetiştiği dönem olmuştur. Bu dönemde ebruya karşı olan ilginin yoğunlaşması ile birlikte yeni arayışlarda başlamıştır. 1990'lara gelindiğinde ebru öğrenmek isteyenlerin sayısı oldukça artmış bu durum ebru eğitimin İstanbul dışına çıkmasına sebep olmuştur. 1990'lı yıllarda ise birçok ilde ebru kursları açılmıştır.⁵⁵

Klasik ebru, doğal yani toprak boyalarla, hiçbir kimyasal madde kullanılmadan kitreli suda boyanmış kâğıttır. Gelişimi içerisinde manzara tarzında resimler, kuşlar, böcekler ve benzeri desenler yoktur.⁵⁶ Usta çırak ilişkisi ile öğrenilmektedir.

Türkiye'de ebru sanatına dair bilgileri içeren, bu konuda merak edilen konuları ilk defa kitap haline getiren kişi Uğur Derman'dır.⁵⁷ Kendisi bu çalışmasıyla ebru sanatını merak edip öğrenmek isteyenlere büyük katkıda bulunmuştur.

Klasik ebru, suda erimeyen doğal boyalar sığır ödü ve su ile karıştırılarak boya ayarı yapılır ve sonrasında at kılı ve gül dalından elde yapılmış fırçalarla kitreyle yoğunlaştırılmış suyun üzerine boyalar serpiştirilir. Biz ve tarak gibi yardımcı aletlerle istenilen desenler verilerek yapılır.⁵⁸ Kendine ait farklı çeşitlere sahiptir.

Ebru sanatı bir renk armonisidir. Bu sanatı icra edenlerin ebruda ahenk ve uyumu yakalayabilmeleri için iyi bir renk bilgisine sahip olmaları gerekmektedir. Kendine ait matematiği, fiziği kimyası olan, denge unsurunun ön planda olduğu bir sanattır. Bu sanatın en önemli özelliği ise tekrarının olmamasıdır. Her ebru biricik ve tektir.

1.3.1. Klasik Ebru Çeşitleri

Battal Ebru; Çok kolay gibi görünen fakat yapılması en zor olan ebru çeşididir. Kendi içinde farklı çeşitleri vardır. Battal ebru diğer bütün formların atası niteliğindedir. Zemin battal başlığı altında yer alan battal çeşitleri şunlardır; Tarz-1

⁵⁵ Ahmet Saim Arıtan, "Türk Ebru San'atı ve Bugünkü Durumu", *S.Ü.Sosyal Bilimler Dergisi*, S.8, Konya, 1999, s. 451-452.

⁵⁶ Başar,Tiryaki, *a.g.e.*, s. III.

⁵⁷ Derman, *a.g.e.*, s. 5.

⁵⁸ TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı, *Türk Süsleme Sanatlarından Esintiler*, Haz. Yasin Yıldız, Ankara, TBMM Yay., t.y., s. 21.

Kadim, Mustafa Düzgünman Battalı, Ethem Efendi Battalı, Nefli Battal, Somaki Battal ve Serpmeli Battal çeşitlerinden oluşmaktadır.

Gelgit Ebrusu; Battal ebru yapıldıktan sonra biz yardımıyla sağdan sola aşağıdan yukarıya doğru yapılan hareketler sonucunda elde edilir.

Şal Ebrusu; Gel git ebrusunun üzerine genellikle geniş aralıklarla yapılan hareketler sonucu yapılır. Bu hareketler S harfi formunda da olabilir.

Taraklı ebru; Battaldan sonra gel git ebrunun üzerine tarak olarak bilinen yardımcı araçla desenin aksi yönünde hareket ettirilerek yapılır. Gel git ebrusu yapılmadan da taraklı ebru yapılabilir. Geniş taraklı ve ince taraklı ebru olmak üzere iki çeşidi vardır.

Bülbül Yuvası; Küçük taneli battal ebru yapıldıktan sonra dıştan başlayıp içe doğru daireler çizilerek yapılır.

Kumlu Ebru; Bu ebru çeşidin de fırça kullanılmaz. Teknenin ortasına lahor çividi damlatılmaya başlanır tekne dolana kadar damlatma işlemi devam eder, boyalar birbirini sıkıştırarak çatlar ve kum zerreciklerim tarzında bir desen ortaya çıkmasıyla oluşur.

Kılıçkılı Ebru; Kumlu ebrunun yapımında oluşan noktaların daha hacimli büyüterek “V” şeklini almasıyla elde edilen ebru çeşididir.⁵⁹

Çift Baskı Ebru; Ebru yapılan kâğıt kurutulur, daha sonra tekrar ebrulanır bu şekilde çift baskı ebru elde edilmiş olur.

Akkase Ebru ve Yazılı Ebru; Çoğunlukla hafif ebru üzerine birden fazla baskı yaparak desen veya yazı elde edilen ebru çeşididir. Yapıştırma işlemi için genellikle Arap zıncı kullanılır.

Hatip Ebru; Adını Hatip Mehmet Efendiden alan bu ebru çeşidini eski ustalar genellikle açık renkli battal ebru zemin üzerine yapmayı tercih etmişlerdir. Biz veya damlalıklar yardımıyla zemin üzerine içi içe gelecek dairelerin şekillendirilmesi ile

⁵⁹ İlhan Ovalıoğlu, **Arşivin Rengi Osmanlı Belgelerinde Ebru ve Etiket**, İstanbul, İş Bankası Yay.,2007, s. XIII.

yapılmaktadır. Kendi arasında farklı çeşitleri vardır, Hatip-i Mütevevvia, Menekşeli Hatip Ebrusu, Yürekli Hatip, Taralı Yürekli Hatip, Yıldız Hatip bunlar arasında yer alır.

Çiçekli Ebru; zemin olarak istenilen ebru zemini kullanılabilir. Burada dikkat edilecek nokta zemin oluşturulurken açık renkli tonların kullanılmasıdır. Sonrasında bizler yardımıyla boyalar zeminin üzerine damlatılır ve hangi çiçek yapılacaksa o form oluşturulur. Çiçekli ebru çeşitleri vardır. Papatya, lale, Menekşe, Karanfil, Gül, Sümbül bu çeşitler arasındadır.⁶⁰ Günümüzde yukarıda saydığımız çiçek formlarından başka çiçek tarzları da ebru sanatına kazandırılmıştır.

Bütün ebru türleri yapılacak çalışmanın ebadı şayet değişmiyorsa aynı teknede yapılabilir, fakat çiçekli ebru yapılacaksa teknedeki kitreli suyun kıvamının buna göre ayarlanması gerekmektedir. Kumlu ebru haricinde bütün ebrular, ayarları yapılarak hazır duruma getirilmiş boyaların gül dalından yapılmış fırçalar yardımıyla boyaların suyun üzerine serpiştirilmesiyle yapılmaktadır.⁶¹

Bunların dışında bir de modern tarz olarak kabul edilen ebru çeşitleri vardır. Şöyle ki;

Kedi Gözü; Desen görünüş itibariyle kedigözüne benzediği için bu ismi almıştır.

Fantezi Ebru; Farklı fırçalar kullanıldığı boyaların serbest veya simetrik bir şekilde serpilmesiyle yapılan ebru çeşididir.⁶²

Taş Ebru; Bu tarzda yapılan ebrunun özelliği şekillerin ufak olmasıdır. Uygulama aşamasında bazı farklılıklar arz etmesidir.

1.3.2. Klasik Ebruda Kullanılan Malzemeler

Tabii Toprak Boyalar; Klasik ebrucular bitkisel ve doğal toprak boyalar kullanmışlardır. Ayrıca toprak oksit boyalar olarak da adlandırılırlar.⁶³

⁶⁰ Hikmet Barutçugil, **Hikmet Barutçugil**, İstanbul, Ebristan Yay., 2011, s. 83.

⁶¹ Babaoğlu, **a.g.e.**, s. XI.

⁶² Türkmenoğlu, **a.g.e.**, s. 9.

⁶³ Sönmez, **a.g.e.**, s. 17.

Ayrıca ebru için boya yapılırken bazı farklı taşlar ve hatta eski tuğlalarında kullanıldığı, bunların toz haline gelebilmesi için bir mermer parçası üzerinde su ile kıvam verilerek destiseng yardımıyla ezilerek hazırlandığı belirtilmektedir.⁶⁴

Renkler⁶⁵

Zırnık: Doğada bulunan arsenik sülfür(sarı)

Lahur Çividi: Mavi

Zırnık ve çivit karışımı: Yeşil

Bedahşi Laciverti: Lacivert, tabii çivit

Eski is mürekkepçiliğinde kullanılan is: Siyah

İsfidaç (üstübeç): Beyaz

Gülbahar: Kırmızı (demir oksitleri içinde barındıran ve kırmızı rengi veren toprak çeşidi)

Lök: Vişne çürüğü

Tütün Rengi: Çamlıca Toprağı

Fotoğraf 12. Toprak Boyalar

Kaynak: Ebru Atölyesi⁶⁶

Kitre; Anadolu'da yetişen geven otunun gövdesinden sızan bir çeşit sıvıdır. Hava ile temas ettiğinde katılaştıran bu sıvı içinde az miktarda yapışkanlık ihtiva eden bir çeşit zamk türüdür.⁶⁷

⁶⁴ Taşkın Sabah, **Ebru Sanatı, İstanbul**, Karsak Yay., 1980, s. 9.

⁶⁵ Derman, **a.g.e.**, s. 25. Bkz. **Bürhan-ı Kaatı Tercümesi ve Hüseyin Kazım Bey Büyük Türk Lügatı.**

⁶⁶ <http://www.ebrusitesi.com/hakk%C4%B1m%C4%B1zda.htm>, (Çevrimiçi) 13 Şubat 2016.

⁶⁷ Taşkın, **a.g.e.**, s. 7-8.

Sığır Ödö; Safra kesesi asitlerini içinde barındıran sığır ödö, ebrunun en önemli malzemelerden biridir. Boyaların dibe çökmeden yayılmalarını sağlar.

Neft; Ayrı bir kaba alınan boyanın içine istenilen sonuç elde edilen kadar yavaşça dengeli bir şekilde damlatılan sıvı maddedir.

Kâğıt; Asit içermeyen ve emiciliği olan kâğıtlar kullanılabilir.

Fırça; Gül dalı ve at kılı kullanılarak hazırlanır. Genelde her ebrucu kendi fırçasını kendisi yapar.

Fotoğraf 13. Gül Dalından ve At Kılından Ebru Fırçaları

Kaynak: Sadrettin Özçimi Ebru⁶⁸

Fotoğraf 14: Ebru Teknesi

Kaynak: Anka Sanat⁶⁹

⁶⁸ http://sadreddinozcimi.com/ebru/?page_id=20, (Çevrimiçi) 12 Şubat 2016.

⁶⁹ <http://www.ankasanat.com/Products/Ebru-Boya-ve-Malzemeleri/Ebru-Malzemeleri/Ebru-Teknesi/>, (Çevrimiçi) 12 Şubat 2016.

Tekne; Paslanmayan krom esaslı maddeden yapılan ebru teknesinin derinliği 5-6 cm olmalı, kenarlı kâğıt sıyırmaya uygun şekilde dizayn edilmelidir.⁷⁰

Tarak; ebruya Őekil vermek için kullanılır, görünüş olarak tarağa benzer ince ve kalın olmak üzere eŐitleri vardır.

Biz; Muhtelif kalınlıklarda olan tekneye boya damlatmak ve teknedeki kitreli suya Őekil vermek için kullanılan mutlaka paslanmaz maddeden yapılmış malzemelerdir.⁷¹ Biz yapımında çoğunlukla çiviler veya teller tercih edilmekte el ile tutulan yerleri ise ahŐaptan yapılmaktadır.

Fotoğraf 15. Ebru Yapımında Kullanılan Tarak ve Biz eŐitleri

Kaynak: Ebru Atlyesi⁷²

1.3.2. Ebru Yapımında Kullanılan Yardımcı Malzemeler

Damlalık; Damlatılan sıvı maddelerin dengeli bir Şekilde damlatılmasını sağlar.

Peete; Őekil vermek için kullanılan yardımcı malzemelerin temizlenmesini sağlarlar.

⁷⁰ mer Faruk Dere, **Ebr Sanatı Tarihçe, Malzeme, Uygulama**, İsmek Yay., İstanbul, 2007, s. 56.

⁷¹ M. Sadrettin zimi, **Ebr**, İstanbul, Biksad Yay., 2010, s. 26-27.

⁷² http://www.ebrusitesi.com/ebru_malzemeleri.htm, (evrimii) 12 Şubat 2016.

Karıştırma Spatülü; Teknenin içindeki kitreli suyun karıştırılmasına yardımcı olur.

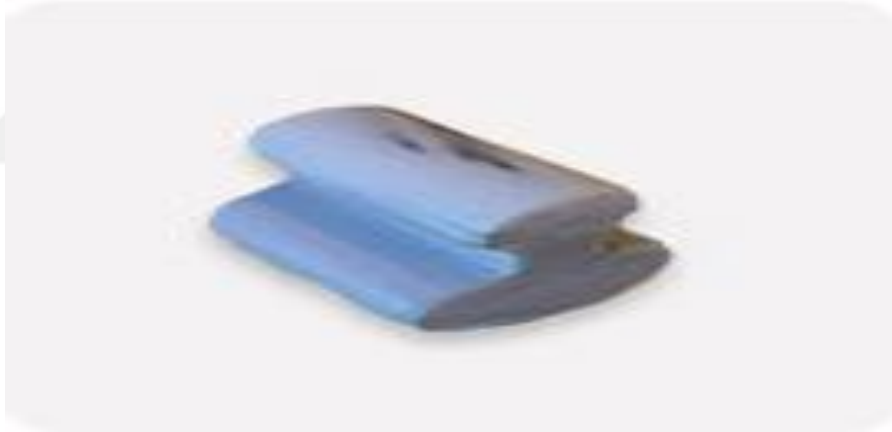
Suluk; Boyalara katılan suyun yavaşça dengeli bir şekilde damlatılmasına yardımcı olan pipetli plastik şişedir.

Kavanoz; Boyaların içinde hazırlandığı ve muhafaza edildiği cam şişelerdir. Farklı ebatları vardır.

Sergen; Ebruların kurutulmaya bırakıldığı kat kat rafları olan yardımcı malzemedir.

Destiseng; El taşı anlamına gelmekte olup boyaların ezilmesini sağlayan mermer taşıdır.⁷³

Fotoğraf 16. Destiseng

Kaynak: Ayda Aktay Ebru Malzemeleri⁷⁴

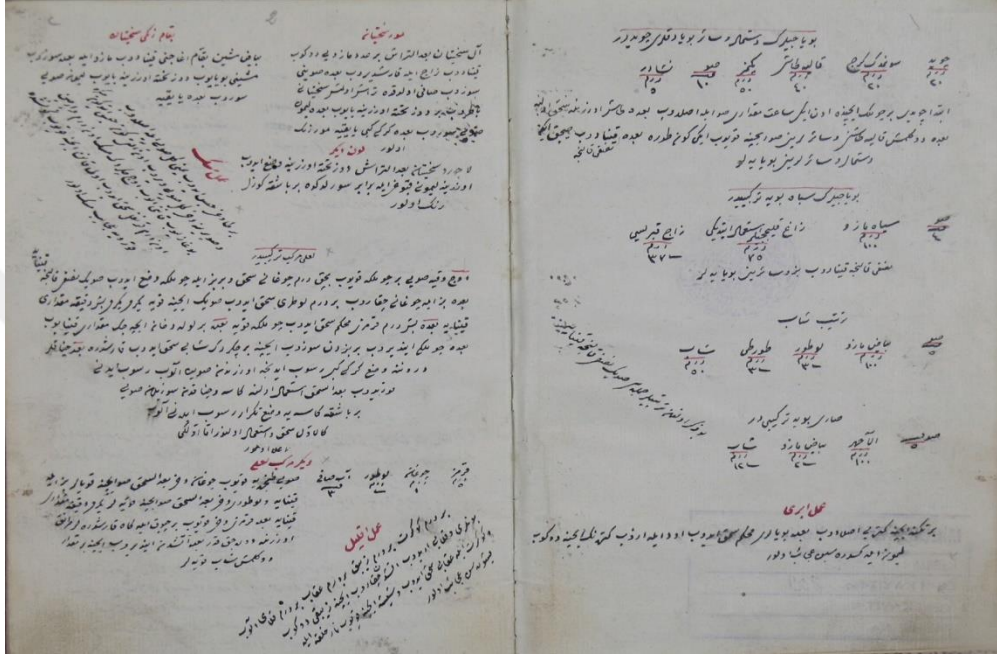
Tarihimizde yazma eser olarak, sayısı çok az olan nadide eserlerden biri olan, *Risale der Beyan-ı Terbiye Kerden-i Karatis ve Esbab-ı Kitabet Amel-i Ebrî* Millet Ali Emir-i Kütüphanesinde tarih bölümü 809 numarada kayıtlıdır. On dört sayfadan oluşan bu eser mürekkep boyalarından, fazlalık boyaların alınmasından, kâğıt imalatından, ebrunun yapımı ve malzemelerden bahsetmektedir.

⁷³ Derman, a.g.e., s.11.

⁷⁴ <http://www.aydaaktay.com/ebru-malzemeleri.asp>, (Çevrimiçi) 13 Şubat 2016.

Eserin birinci sayfasının alt kısmında *Amel-i Ebrî* başlığı altında ebru malzemelerinin hazırlanışından bahsetmektedir.

Fotoğraf 17. Risale der Beyan-ı Terbiye Kerden-i Karatis ve Esbab-ı Kitabet Amel-i Ebrî, s.1

Kaynak: Ali Emir-i Kütüphanesi⁷⁵

Amel-i Ebrî: “Bir tekne içinde kitreyi ıslatıp, bade hû boyları muhkem sahk edip, öd ile ezip, kitrenin içine döküp, limon ile kestiresin acâyip güzel olur”.⁷⁶

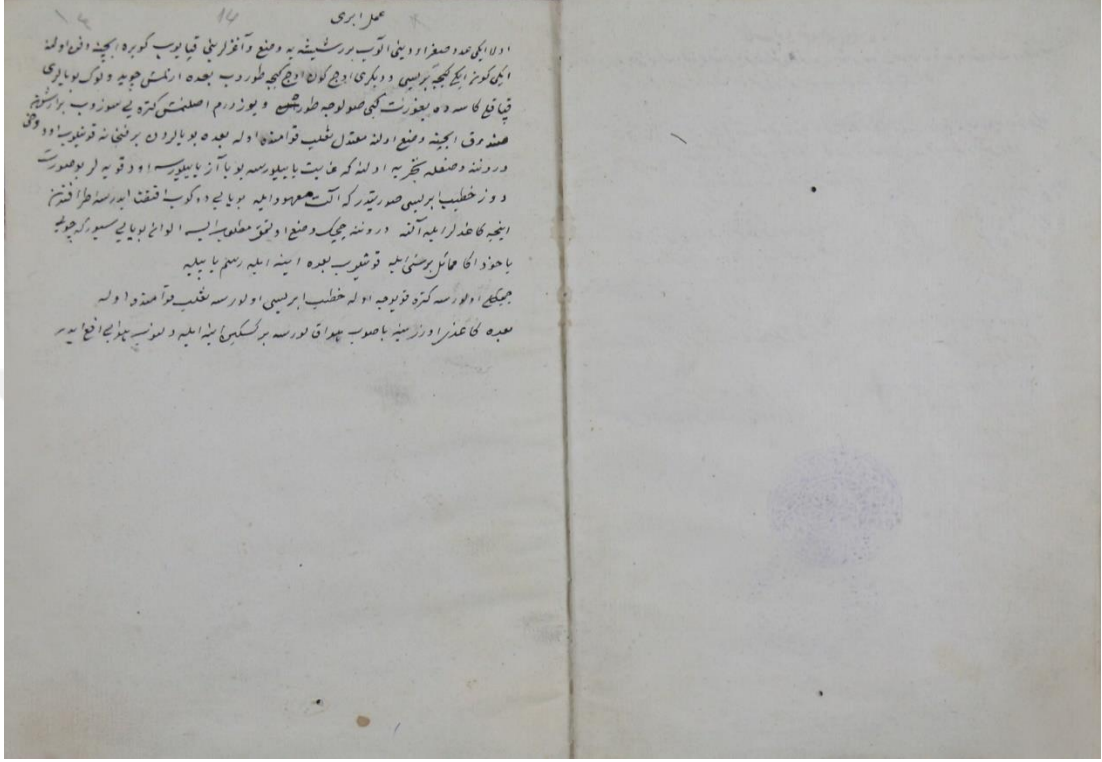
Yazılmış olan bu satırlardan ebrunun malzemelerinin hazırlık aşaması gayet net bir şekilde ifade edilmiştir.

Yine aynı eserin on dördüncü sayfasında *Amel-i Ebrî* başlığı altında ebru malzemeleri ve yapım aşamalarından bahsedilmiştir.

⁷⁵ Ali Emir-i Kütüphanesi, *Risale der Beyan-ı Terbiye Kerden-i Karatis ve Esbab-ı Kitabet Amel-i Ebrî*, Tarih kısmı, No. 809. s. 1.

⁷⁶ Derman, *a.g.e.*, s. 29.

Fotoğraf 18. Risale der Beyan-ı Terbiye Kerden-i Karatis ve Esbab-ı Kitabet Amel-i Ebrî, s. 14.

Kaynak: Ali Emir-i Kütüphanesi⁷⁷

Amel-i Ebrî: “Evvelâ iki adet sığır ödünü alıp, birer şişeye vaz’ ve ağızlarını kapatıp gübre içine defn oluna. İki gün iki gece birisi ve diğeri üç gün üç gece durup ba’dehü ezilmiş çivid ve lök bovaları kapalı kâsede yoğurt gibi suluca dura. Ve yüz dirhem ıslanmış kitreyi süzüp, bir arşın sandık içine vaz’ oluna. Mûtedil sâhleple kıvamında ola. Ba’dehû bovalardan bir fincana konulup öd dahi derununa vaz’la tecrübe oluna ki, gâyet yayılırsa boya, az yayılırsa öd koyalar. Bu sûret düz Hatip Ebrîsi suretidir ki, alet-i ma’hûd ile boyayı döküp,iktizâ ederse etrafından ince kağıtlar ile alına. Derûnuna çiçek vaz’ olunmak matlûb ise, elvana boyayı süpürge çöpü, yâhut ana mûmâsil bir şey ile konulup ba’dehü iğne ile resim yapıla. Çiçekli olursa kitre koyuca

⁷⁷ Ali Emir-i Kütüphanesi, **Risale der Beyan-ı Terbiye Kerden-i Karatis ve Esbab-ı Kitabet Amel-i Ebrî**, Tarih kısmı, No. 809. s. 14.

ola, Hatip Ebrîsi olursa salep kıvamında ola. Ba' dehû kâğıdı üzerine basıp hava kalırsa bir keskin iğne ile delinip havayı def eder".⁷⁸

1.4. Çağdaş Ebru

1980'li yıllar ebru sanatında yeniliklerin ve farklı arayışları ortaya çıktığı dönemdir. Ebru sanatını icra edenler bu dönemle birlikte uygulama alanlarına göre klasik tarza bağlı gelenekçiler ve klasik dışı (modern-yenilikçi) olarak ikiye ayrılmıştır.⁷⁹

Klasik tarzda çalışanlar, eski ebruculardan gelen her şeyi malzemeyi, tekniği, kuralları aynı şekilde değiştirmeden, asıl olana dokunmadan ustalarının izniyle yeni şeyler katmak fikrini savunmakta ve uygulamaktadırlar.

Çağdaş anlamda yenilikçiler ise klasik anlamda ebrunun artık neredeyse süresini tamamladığını yeni tekniklerin, farklı çalışmaların yapılması gerektiği düşüncesindedirler. Bu yeni tarzda en öne çıkan teknik ise Ebru-resim tekniğidir.⁸⁰ Aynı zamanda ebrunun atası olan klasik ebruyu doğru ve hakkıyla öğrenmeden yapılacak her türlü çağdaş ve yenilikçi çalışmanın doğru olmayacağını ve muhakkak yapan kişinin bir yerde tıkanacağını savunmakta olup bu konuya hassasiyet göstermektedir. Bu teknik uygulanma aşamasında farklılıklar ihtiva etmektedir. Ebru-resim; suyun üzerine resim çizme sanatıdır.

Çağdaş ebruda klasik ebrudaki gibi malzeme sınırlaması yoktur. Sanata hizmet edecek ve işe yarayacağı düşünülen her tür malzeme kullanılabilir.

Sanat akımları içinde soyut sanat akımına en yakın sanatlardan biri olan ebru, yeniliklere açık bir sanattır. Ebru sanatını bir bilim olarak idrak etmek, araştırmak, gelişimine imkân sağlamak gerekmektedir.⁸¹ Sürekli bir değişim ve gelişim içinde olan dünyada sanatın da buna ayak uydurması yadırganacak ve eleştirilecek bir durum olmamalıdır.

⁷⁸ Derman, **a.g.e.**, s. 29.

⁷⁹ Hacer Nurgül Beğç, "Unesco Dünya Kültürel Mirasında Yer Alan Geleneksel Türk Ebru Sanatında Yeni Yorumlar", **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S.37, 2015, S. 596.

⁸⁰ Arıtan, **a.g.m.**, s. 452.

⁸¹ Barutçugil, **Colors Dancing On Water**, s. 101.

Nitekim bu hususu Uğur Derman 1976 yılında çıkardığı kitabında, ebrunun renklerle alakalı bir sanat olduğunu, bu sebeple içinde bulunduğumuz çağda renklerin önemli olduğu soyut resim tarzı ile aralarında araştırıldığı takdirde bir ilişki kurulabileceğine işaret etmektedir.⁸² Bu noktadan hareketle düşünüldüğünde farklı arayış ve yenilikler için ebruculara ışık tutmuş olduğu anlaşılabilir.

Günümüzün hızla değişen ve gelişen dünyasında her şeyde olduğu gibi, sanatta kendi payına düşeni almaktadır. Bu hızlı değişim ve gelişim beraberinde insanı da etkisine almaktadır. Bu etki çerçevesinde insan bu durumu yaptığı işe yansıtmakta ve bu durumun iyi ve kötü sonuçları ortaya çıkmaktadır. XX. yüzyılın en önemli ve olaylarından olan endüstri devrimi XXI. da her alanda problemlerin daha çok büyümesine sebep olmuştur. Sanatsal açıdan da durum farklı değildir. Ortaya çıkan çalışmalar sanatçının içinde bulunduğu durumun bir nevi dışarı yansımaları niteliğindedir. Bazen bir kabullenme bazen de isyan gibi. Bu konuyla ilgili araştırmacılar ve bilim adamları dünyanın ve canlıların bazı gelişim süreçlerinden geçerek bu güne ulaştığını ve bu gelişim sürecinin var oluşa dair her şey için geçerli olduğunu savunmaktadırlar. Bu durum sanat içinde aynıdır, bu sebeple ebru sanatını da bu değişim ve gelişim aşamalarından uzak duramayacağı, çağa ayak uydurabilmek için bunun gerekliliğini anlamak zor olmayacaktır.⁸³

Geleneksel ebrunun kurallara ve hayat felsefesine dayandığı ve modern sanatın etkisiyle de değişikliklere uğramasının kaçınılmaz olduğu belirtilmektedir.⁸⁴

Modern resim tarzında yapılan ebruların beğenilmesi bu sanata olan ilgiyi ve merakı arttırmaktadır. Ayrıca bu durum bir tür boyama zanaatı olarak görülen ebruya sanatsal anlamda yakın alaka duyulmasına sebep olmuştur. Genellikle suda tesadüfi kendi kendine beliren desenler, kişinin bilinçaltındaki hayalleri zorlayarak, soyut resim formlarını canlandırmaktadır. Bu sebeple ebru sanatındaki bu soyut desenlerden resim, gravür, minyatür, yazı gibi sanatlarla birleşiminden estetik değeri yüksek, farklı tarz çalışmalar ortaya çıkmaktadır.⁸⁵

⁸² Derman, **a.g.e.**, s. 26.

⁸³ G. Sönmez, **a.e.g.**, s. 115.

⁸⁴ Akkaya, Hoop de Marieke, **a.g.e.**, s. 22.

⁸⁵ **Gizli Hazine**ler Kenz-i Mahfi Klasik Türk Sanatları Hidden Treasures Classical Turkish Arts, Haz. Kemal Kahraman, İlon Baytar, Milli Saraylar Yay., İstanbul, 2013, s. 153-154.

Teknolojide ve sanatsal ürün yelpazesindeki değişim ve gelişme boyar maddelerde de değişikliğe sebep olmuştur. Farklı sahalarda kullanılmak için üretilen boyalar ebru yapımında kullanılmış, ortaya farklı sonuçlar çıkmıştır. Daha sonra bu uygulamalar ahşap, cam, kumaş, seramik, gibi farklı yüzeylerde denenmiştir. Batı bu tarazda çalışmalara bizden çok önce başlamıştır.⁸⁶

Sanatçının farklı sanatsal düşünce ve estetik kavramlarını uygulayabileceği ebru, modern çalışmalar için çok uygun bir zemindir. Çünkü ebru sanatı yeniği açık ve dinamik bir sanattır. Ahşap, cam, kumaş, seramik dışında dekoratif olarak keçe, tekstil ve deride de uygulanabilmektedir. Yapılan bu çalışmalar esnasında boyalar dışında bazı yardımcı maddelerde de değişiklik yapmak gerekliliği doğmaktadır. Mesela kitle ile birlikte denizkadayıfı ve kimyasal yoğunlaştırıcılar ayrıca kimyevi öd kullanılmaktadır. Fakat esas olarak kullanılan malzemelerin değişimine sebep olan şey, kâğıt dışında toprak boyaların farklı yüzeylerde iyi sonuç vermemesidir. Ebruyu farklı yüzeylere ve geniş kullanım alanlarına ilk uygulayanlardan biri ebruzen Hikmet Barutçugil'dir. Özellikle iç mekân dekorasyonunda kullandığı ebrular çok dikkat çekmiş bir kez daha ebru sanatını cazip hale getirmiştir.⁸⁷ Boyalarda akrilik, yağlı boya, sulu boya olmak üzere farklı birçok boya çeşidi, çalışılacak yüzeye göre değişerek kullanılmaktadır.

1.4.1. Çağdaş Ebrucular ve Yenilik Arayışları

1980'li yıllar yenilik arayışlarının başladığı yıllar olmuştur. Bu yıllarda Hikmet Barutçugil, Timuçin Tanarşlan, Fuat Başar, Nedim Sönmez, Nusret Hepgül, Ahmet Çoktan, Feridun Özgören, T. Alparşlan Babaoğlu dönemin öne çıkan ebrucuları arasındadır.⁸⁸ Fakat bu sanatçılarımızdan bazıları geleneksel çizgiden ayrılmamakla beraber çağdaş anlamda bu sanatı farklı alanlarda uygulayarak başarılı sonuçlar elde etmiştir. Bu tarz çalışmalara ilk öncülük eden ebruculardan bazıları;

Hikmet Barutçugil; Barut Ebrusunu geliştiren kişi olmakla beraber, ebruya farklı bir soluk getirmiştir.

⁸⁶ Dere, *Ebrû Sanatı Tarihçe, Malzeme, Uygulama*, s. 148.

⁸⁷ Begiç, *a.g.m.*, s. 597.

⁸⁸ Arıtan, *a.g.m.*, s. 452.

Nedim Sönmez; Ebru sanatına manzarayı resim tekniğini kullanarak uygulamıştır. Sanatçı bu tarz çalışmalar yaparken ebrunun klasik boyutunun korunmasına da önem vermektedir.⁸⁹

Feridun Özgören; Büyük kâğıtlara karışık tekniklerle ebru uygulamaları yapmıştır.

Köksal Çiftçi; Figüratif motifler özellikle çalıştığı alandır. Hayvan figürleriyle öne çıkmaktadır.⁹⁰

Yaşar Serin; Ebruyu farklı malzemelere uygulamıştır.⁹¹

Bu çalışmamızda yer alan sanatçılarımızın dışında da birçok sanatçı bu alanda çalışmalar yapmaya devam etmektedir. Çağdaş anlamada yapılan bu çalışmalar bazı kesimler tarafından kabul edilmemekte ve yenilikçi çalışmalara imza atan sanatçılar, acımasızca eleştiriye maruz kalmaktadırlar. Bu durumu ebruzen Hikmet Barutçugil şöyle ifade etmiştir;

“Mensubu olduğum ebru sanatı ve diğer öz sanatlarımızın bazı takipçileri, ne yazık ki sanatlarına, bazı katı kurallar koyup onun sadece eskileri taklit etmenin, yenilik yapılmamasının gereğini savunuyorlar. Hat, Tezhip, Minyatür, Ebru gibi sanatlarımızı değişmez kanunlar içine sokmak gelecek nesillere bugünden kuracağımız medeniyetimiz için zararlı bir darbe olacaktır. Sanat, yaratılışın sırrı olan tekâmülden ayrı bir kavram değildir. Tarihi içinde sanat sürekli değişmiş, gelişmiş ve güncelleşmiştir. Şüphesiz ki ilahi kanunlarda değişmez bir gelenek vardır. Burada ki gelenek nesilden nesile taklitler yoluyla geçen adetler değildir. Anlatılmak istenen, sanatın yeniliğe açık olmadığı değil, ilahi kanunların kalıplar içinde olduğudur. Bu gerçek bazı kesimler tarafından iyi kavranamadığı için sanatlar katı kalıplar içine sokulmuş ve yenilikçilik reddedilmiştir. Yenilik arayışındaki bazı gençler bu kesimler tarafından hakarete varan eleştiriler yüzünden başak belki de sevmedikleri bir mesleğe

⁸⁹ Hikmet Barutçugil, **Albüm Amicorum Dostluk Defteri**, İstanbul, Ebristan Yay., t.y., s. 50.

⁹⁰ <http://www.koksalciftci.net/artist.htm>, (Çevrimiçi) 5 Ocak 2016.

⁹¹ A. Yaşar Serin, “Geleneksel Türk Ebru Sanatında Kronolojik Gelişim Süreci ile İlgili Bir Değerlendirme”, **S.Ü. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi**, S.8, Konya, 2008, s. 97.

yöneldiler. Böylece sanatkâr geleneğine bağlı kalacağım derken kendi kimliğinden sıyrılarak, başka bir kişiliğe bürünmek zorunda kalmıyor mu?”⁹²

Ebru sanatçısı Fuat Başer ise çağdaş yorumlar altında ebrudaki yenilikçi çalışmalar hakkındaki düşüncelerini şöyle ifade etmektedir; Sanatçılar yaptıkları çalışmalarda en iyiye mükemmele ulaşmak isterler, sanatına yenilikler getirmeyi hedeflerler. Bu hissiyat ve düşünce bir atılım ve yeniliktir, sanat adına gelişmedir. Belli bir süre sonra yapılan işlerde bir eleme olacak ve bunun sonucunda sadece bu sanata gönülden bağlı olanlar kalacaktır.⁹³

Bugün dünya çapında gelenekseli sürdürebilmemiz için, sanatın imkânlarını olabildiğince kullanmak, güncelliğinin korunabilmesi adına özüne zarar vermeden çağa uygun yeniliklerle sınırlarını zorlayıcı olmalıyız.

Sabri Mandıracının ise ebruda oluşan bu yenilikler hakkında düşünceleri şöyledir; Ebru sanatında ilk yenilik çalışmalarını yapan kişinin çiçekli ebruyu bulan Necmettin Efendi olduğunu ve Mustafa Düzgünman’ın papatya ebrusu ile bu yenilik çalışmalarının devam ettiğini belirtmektedir. Sonrasında Nedim Sönmez’in ebruda resim yaptığını, Kütahyalı çini sanatçısı olan Sıtkı Olçar’ın ve Timuçin Tanarlan’ın ebruyu çiniye uyguladıklarını, Hikmet Barutçugil’in, ebruyu kumaşa uyguladığını, Köksal Çiftçinin ise ebruda kuş figürleri ile yenilik arayanlar arasında bulunduğunu, bütün bu gelişimin ebru sanatı adına önemli yenilikler olduğunu anlatmaktadır. Bu yeni çalışmaların son on yılda ortaya çıktığını, bu alanda çalışan sanatçıların teşvik edilmesi gerektiğini fakat bu esnada geçmişten gelen ebrunun gelenekli yapısının bozulmamasına özen gösterilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Halkın beğenisinin kazanılması gerektiği bunu için ise tanıtıma ihtiyaç olduğunu belirtmektedir.⁹⁴

⁹² Hikmet Barutçugil, Mustafa Özdamar, **Battaldan Baruta Ebrivan**, İstanbul, Ebristan Yay., 2010, s. 6.

⁹³ Ayşe Üstün, “Ebrunun Günümüz Ebru Ustalarından Fuad Başer’e Göre Yorumlanması Ebrû Sanatının Bugünkü Durumu”, **Türkiye’de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, 1997, s. 366.

⁹⁴ Sabri Mandıracı, “Ebru Sanatının Günümüzdeki Konumu Nedir, Geleneği Nasıl Daha İyi Olabilir”, **El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, TTK Basımevi, 1994, s. 297.

Türk Ebru sanatının çağdaş olarak yorumlanması adına yapılan çalışmalar, geçmişten kalan bu sanatın küreselleşen dünyamızda sadece günlük yaşantımıza dâhil olmakla kalmayacak, bize ait olan bu sanatın gelişimini de hızlandıracaktır.⁹⁵

Günümüzde ebru ve resim teknikleri bir araya gelerek, estetik değeri yüksek farklı dokuların ve derinliğin olduğu çalışmalar ortaya çıkmaktadır. Bazı ebru sanatçılarımız ebru resim tekniğini kullanırken, diğer bir kesim ebrulu zeminler hazırlayarak dokulardan yararlanmakta ve çizimlerini bu dokulardaki renk düzenine göre uyarlayarak yeni eserlere imza atmaktadırlar.⁹⁶

Bütün bu oluşumlar gelişim ve güncelliğin korunması adına sevindiricidir. Yapılan çalışmaların gerek yurt içinde gerekse yurt dışında ilgiyle takip edilmesi ve beğenilmesi bu çalışmaların devam etmesi hususunda teşvik edici olmaktadır. Yurtiçinde ve yurtdışında çok sayıda açılan sergiler verilen konferanslar bugün çağdaş ebru sanatının gösterdiği büyük gelişimin ve kabul görüşünün neticesidir. Çıkış yıllarına rağmen günümüzde daha rahat icra edilmektedir.

Ayrıca ebru sanatının Unesco tarafından oy birliğiyle Dünya Somut Olmayan Kültür Mirası olarak temsili listeye kabul edilmesi, bu sanatın yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından önem taşımaktadır.⁹⁷

1.4.2. Resimsel Ebrularda Öne Çıkan Teknikler

Ebru Resim Tekniği; Yoğunlaştırılmış suyun üzerinde fırça veya bizler yardımıyla yapılan ebru tekniğidir. Çağdaş anlamda yapılan çalışmalar arasında çok kullanılan tekniklerden biridir. Resim ve renk bilgisi çok önemlidir. Çalışmanın estetik açıdan değerlendirilebilmesi için bu iki unsur büyük önem arz etmektedir. Tekne adeta ebrucunun tuvali gibidir, zor bir tekniktir. Her türlü figür, ebrucunun bilgi ve deneyimi ile orantılı olarak tekneye yansır nü, manzara, çiçek, soyut çalışmalar, natürmortlar, portreler ve daha birçok kompozisyonu bu teknikte görmek mümkündür. Günümüzde bu teknik başarıyla uygulanmaktadır.

⁹⁵ Hikmet Barutçugil, “Geçmişten Günümüze Ebru Sanatı ve Çağdaş Bir Yorum İle Günümüz Tekstiline Uygulanması”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010, s. 111.

⁹⁶ G. Sönmez, a.g.e., s. 115.

⁹⁷ <http://aregem.kulturturizm.gov.tr/>, (Çevrimiçi) 11 Nisan 2016.

Ebrulu Zemin Üzerine Resim; Bu teknikte önce uygulanacak kompozisyon ve renkler belirlenir. Yapılacak çalışmaya uygun renklerle, zemin olacak kâğıt ebrulanır ve kurumaya bırakılır. Ebru kurduktan sonra üzerine istenilen teknikte ve boyar maddeyle resim çizilir. Bu boyalar toprak boyalar olabileceği gibi, fabrikasyon boyar maddelerde olabilir. Bu tarz çalışmalar günümüzde çok yapılmakta ve dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak bu ve buna benzer teknikler kullanılarak çalışılan ebrularda estetik değeri ve albenisi yüksek, kitleler tarafından beğenilen çağdaş anlamda yenilikçi eserler ortaya konmaktadır. Merak ve beğeni ile izlenen bu çalışmalar gördüğü ilgi ve destek sayesinde gün geçtikçe popülaritesini arttırmaktadır. Bu da sanatçıya maddi ve manevi anlamda rahatlık sağlamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KATALOG: ÇAĞDAŞ EBRU SANATINDA RESİMSEL FİGÜRATİF ÇALIŞMALAR YAPAN SANATÇILAR

2.1. A. Burhan Ersan

1957 İstanbul doğumlu olan sanatçı, yükseköğrenimin ardından ara vermeden sürdürdüğü şiir çalışmalarının yanında 1989 yılından itibaren resim çalışmalarına başlamıştır. Bu noktada şiir resim ilişkilerini ve yakınlık noktalarını araştırmıştır. İmgelerin resimlenmesi yerine, resmin kendi imgelerini oluşturması üzerine çeşitli çalışmalar yapmıştır. Soyuta ulaşmanın teknikleri üzerine çeşitli denemeler yapmış, birçok yazılar yazmıştır.

Sanat üslubu olarak, bir ayağı ebru geleneğine, diğeri çağdaş resim sanatına dayanan, görselliği yakalamaya çalışan bir yaklaşım benimsemektedir. Özellikle soyut dışavurumcu yaklaşımını benimserken, bu sanat yaklaşımına doğu resim geleneğinin lirik yaklaşımını da katmaya çalışmaktadır. Bunun için kendi tekniklerini geliştirmiştir. Yaptığı incelemeler sonucu, soyut bir çalışmanın etkileyiciliğinin resmin büyüklüğüyle ilişkili olduğunu anlamış büyük tuvaler üzerine çalışmalarını yapmaya başlamıştır. Suyun görsel etkilerini direk almak için sudan başka malzeme kullanmamaktadır, suda yüzen bütün boya ları kullanmaktadır, renklerin canlılığına önem verdiği için güçlü pigmentler kullanmaktadır. Ama asıl farklı tekniği, suda yaptığı çalışmanın tersini, aksini, yansımalarını almasıdır. Sanatçı geliştirdiği yöntemlerle ebru çalışmalarının resimden çok baskıya yakın olma sorununu çözdüğünü, bunun bir resimsel alan yarattığını ve bir ressamın yaratımı oluşturma sürecine yakın bir zaman dilimi içinde her halini gözlemleyebilmesi, hedeflediği görselliğe ulaşmasını sağladığını belirtmektedir. Objeler üzerine de ebru uygulamaları yapmaktadır. Özellikle cam üzerine yoğun çalışmalar yapmıştır. Ayrıca cam objelerin iç yüzeylerine ebru uygulayacak bir teknik geliştirmiştir. Buradaki amacının ebrunun sadece tekniğin ötesinde, bir görsel dil olabileceğini göstermek olduğunu ifade etmektedir. (Fig. 1-2)

Hiçbir biçimde figüre yönelmediğini, herhangi bir mesaj kaygısı gütmeyeceği için, sanatın mesajının kendi içinde olduğunu düşündüğünden anlatma çabası içinde değildir. Ancak belli bir kavram üzerine çalışmaya yöneldiğinde, günümüz teknolojisinin imkânlarından yararlanmaktadır. Fotoğraf, fotoshop gibi. Suya mümkün olduğunca az dokunmak gerekliliğini düşünmekte, suyun görsel etkilerini alabildiğince özgürce kullanmak istemektedir. Soyutun, soyut diline ya da dilsiz bilgisine yakın olmayı sevmektedir.

Çalışmalarını tasarlama aşamasında kendini hazırlamasının zaman aldığını, bu sürece büyük ustaların resimlerini izleyerek, müzik dinleyerek ve özellikle şiir okuyarak hazırlanmakta, istediği noktaya ulaştığında suyla birlikte bir yolculuğa çıktığını, bilinmeyen ama sezilene doğru yol aldığını belirtmektedir. Reng-i Su adını taşıyan atölyesinde çalışmalarına öğrencileriyle birlikte devam etmektedir. Ayrıca ebru kaynaklı geleneksel görsel dilimizin, özellikle Türk resminin yerelden, evrenselliğe yönelmesindeki önemi vurgulayan bir kitap üzerinde çalışmaktadır.

Sanatçı yurtiçi sekiz kişisel, on karma, üç yurtdışı ve dört atölye olmak üzere toplam yirmi beş sergiyle sanatseverlerle buluşmuştur. Kansere Umut Vakfı yararına öğrencileriyle birlikte sergiler açarak, sanat toplum birlikteliğine yönelik çalışmalar yapmıştır. Beyoğlu Plastik Sanatçılar Derneği'nin (Güneşeresim Derneği) kurucu üyeleri arasında yer almıştır. Çeşitli basın kuruluşlarında röportaj ve programları yayınlanmıştır.

Hayranı olduğu, resimlerinin kendisine heyecan verdiği El Greco, Van Gogh gibi birçok sanatçı olduğu, ancak sanat anlayışını üzerine kurduğu üç sanatçı olduğunu Kandinsky, Pollock ve Miro, Türk sanatçılardan ise Nejat Devrim, Zeki Faik İzer ebru ustalarından Necmettin Okyay'ı belirtmektedir.

Son olarak, önce sevgi, ardından sabır, hiç tükenmeyen bir çaba, araştırma ve ne yaptığı neden yaptığı üzerine düşünerek sanat adına yol alınması gerektiği düşüncesindedir.⁹⁸

⁹⁸ Burhan Ersan ile röportaj, 23.12.2015.

2.2. Atilla Can

1969 Elazığ doğumlu olan sanatçı, Atatürk Üniversitesi mezunudur. Ebru sanatını gördükten sonra, öğrenmek istemiş ve Ali Çalışır'dan ebru dersleri almıştır. Beş yıl geleneksel manada (usta-çırak) ders alma süreci ardından ebru icazetini almıştır.

Yenilikçi akımı benimsemiş olan sanatçı, geleneksel ebrunun devamının modern ebru olduğunu geleneksel tarzı ise ebrunun mutfağı gibi görmektedir. Günümüzdeki modern ebrunun, estetik anlayışı yüksek eserlerin ortaya çıkması için yapıldığını, kendisini modern ebruya sürükleyen tek şeyin bilinmeyene olan aşk ve yapılmamış olanı ortaya çıkartmak isteği olduğunu belirtmektedir. Tarz olarak realist çiçek denemeleri yaptığı için natüralist tarzdan yana olduğunu dile getirmektedir.

Ebrularını yaparken hür ve cesur çalıştığını su üzerinde portre yapmayı çok sevdiğini, bu işin zor ve meşakkatli olduğunu belirtmektedir. Geçmişte yapılan ebrulara nazaran doğallığı yakalanmaya çalıştığını, geleceğin ebrularını yapmaya gayret sarf ettiğini ifade etmektedir. Portre çalışmasının yanı sıra Hücre adını verdiği bir teknikten bahseden sanatçı bu tekniğini çiçekli ebrularda başarı ile uyguladığını ve diğer bir teknik ise çalışmalarını esnasında yakalamış olduğu Çakıl Taş formu olduğunu dile getirmektedir. Bu tarzın ebruda oldukça farklı ve ilgi çekici olduğunu aktarmaktadır. Çalışmalarında çoğu zaman beğendiği ebrularının üzerine resim yapmakta, ebrularında hat ve minyatür sanatını kullanmaktadır. Kimi zaman lalenin etrafında dönen bir semazen, kimi zaman da galata ve kız kulesi ebrularında varlığını gösteren öğelerdir. **(Fig. 3-4)**

Ebrularında natüralist ve realist tutumun çalışmalarında ön planda olduğu eserlerinde sanatseverler tarafından dikkat çekmektedir. Kardelen çiçeği, Peygamber çiçeği, Ters lale, Çuha çiçeklerini ebru sanatına kazandırmıştır.

Çalışmalarında malzeme olarak; Toprak boya, pigment boya, oksit boyalar, akrilik boya, sulu boya ve hazır ebru boyaları kullanmaktadır. Figür olarak Yunus Emre, Mehmet Akif ve Atatürk gibi birçok insanın su üzerinde portresini yapmıştır. Kimi zaman beyazlar içindeki Pisa kulesinin bir gelin gibi masumiyetini, Amsterdam'ın bisiklet park edilmiş huzurlu sokaklarını, Belgrad, Berlin, Prag'ın tarihi

gizemli evlerini, Paris’te Eyfeli, ateş kırmızı bir tramvay, gezegenler gibi birçok farklı alanda çalışmalar yapmış, her geçen gün yeni konularla çalışmalarına devam etmektedir. Çalışmalarında kriterinin kendi beğendiği, yaşamda anlamlı olan ve dikkatini çeken unsurları eserlerine anlatabilmesidir. Eserlerime kalbim hükmeder, o neyi ister ise onu yapmak istediğim en önemli şey “En iyi nasihat, iyi örnek olmaktır” diyerek bu sanatta güzel anılmak ve güzelliklere vesile olmak istemektedir.

Birçok yurt dışı ve yurt içi festival, sergi ve organizasyonlarda Ebru Sanatını temsil etmekte ve öğrenci yetiştirmeye devam etmektedir. Dünyada ilk kez kutlanan “Dünya Ebru Günü” organizasyonun fikir mimarlığını ve başkanlığını yapmıştır. 2009 yılından beri Birleşmiş Milletler ve Unesco Paris’e dünyada her yıl Eylül ayının ikinci cumartesi gününün Dünya Ebru Günü olarak kutlanmasını, ebru sanatının tescillenmesini ve koruma altına alınması gerektiğini yazışmalarla talep etmiş, birçok ebrucunun desteğiyle Kasım 2014’te çabaları sonuç vermiş Unesco Paris merkez binasında proje 190 ülkenin ayakta alkışlamasıyla kabul edilmiştir. Böylece ebru sanatı somut olmayan kültürel miras listesine alınarak 12. Unsurumuz olarak tarihe geçmiştir. Ebru sanatının şu an Unesco tarafından kabul görmüş tek Türk Sanatı olduğuna ve bu başarıyı ülkesine kazandırdığı için çok mutlu olduğunu belirtmektedir.

Ali Çalışır’ın çiçeklerinin doğallığını, Hikmet Barutçuğil’in Barut ebrunu ve Fisun Onamay’ın akkase ebrularını hayranlıkla izlemektedir. Sanatçı üç kişisel olmak üzere, yurt içi ve yurtdışında birçok sergiye katılmış sanatseverlerle buluşmuştur. Sanatın yaratıcılığın hayal gücünün ifade şekli olduğu için, modern ebrunun ebru sanatına değer kattığını görüyor ve aşama kaydettiğini düşünmektedir.

Son olarak “En güzel nasihat, en iyi örnek olmaktır” cümlesini hayat felsefesi edinmelerini, her zaman birleştirici ve öğretici olmalarını bilgiyi esirgememelerini, adaletli, münazaa ve kavga kültürünü bu sanattan uzak tutmalarını, kelimelerin değil eserin konuşmasını önermektedir.⁹⁹

⁹⁹ Atilla Can ile röportaj, 26.11.2015.

2.3. Aysun Acar

1968 Balıkesir doğumlu evli ve iki çocuk annesidir. Balıkesir Cumhuriyet Lisesi mezunu olan sanatçı resim çalışmalarına çocukluk yıllarında amatör olarak başlamış, zamanla bu çalışmalarını ebru ve minyatür kursları alarak geliştirmiş böylece geleneksel sanatlara olan ilgisini somut ve orijinal eserlere dönüştürmeye başlamıştır.

Teknik olarak çalışmalarını geleneksel ebru üzerine yağlı boya olarak tanımlayan sanatçı, ebru yapmanın sadece boyaları teknenin üzerine sistemli bir şekilde serpmekten ibaret olmadığını belli aşamalardan geçilerek öğrenildiğine dikkat çekmekte, günümüzde sentetik boyalarla da ebru yapıldığını fakat bu çalışmaların gelenekselle gerek kalite gerekse görsellik ve emek açısından birbiriyle kıyaslanamayacağı düşüncesindedir. Ebru kâğıdının asitsiz ve emici olma özelliği sebebiyle sanatçı kendine has teknikler geliştirmiştir. Geleneksel tekniklerle boyalarını hazırladıktan sonra fırça ve parmaklarını kullanarak doğal bir görünüm elde ettiğini belirtmiştir. Çalışmalarında önce ebrularını hazırlayıp sonrasında üzerindeki renk ve desene göre figür çalıştığını bütünlüğü yakalanmak adına ebrunun içerisindeki renk tonlarını kullanmaya özen göstermektedir.

Sanatçı peyzaj çalışmalarında genellikle geçmişten günümüze ulaşmış ya da yok olmuş tarihi eserlerimizi çok sevdiğini bunun yanı sıra insan ve hayvan figürleri de kullandığını ancak bu tarz çalışmaların ebru sanatının tasavvufi boyutuna zarar vermemesine önem vermektedir. 2011 yılında açtığı sanat atölyesinde çalışmalarına devam etmektedir.

Dokuz kişisel olmak üzere dört karma sergi ile sanatseverlerle buluşmuş olumlu tepkiler almıştır. Geniş bir sanat yelpazesine sahip olduğunu düşünen sanatçı sergilerinde dev kuru yapraklar üzerine ilk kez yapılan minyatür ve oryantal tarzda eserlerin yanı sıra tuval üzerine yağlı boya, ebru üzerine yağlı boya, yaprak üzerine minyatür, istiridye ve kuş tüyleri üzerine minyatür gibi geleneksel izler taşıyan, yenilikçi eserleri sanatseverlerin beğenisine sunmuştur. (Fig. 5-6) Tablolarında izleyicinin hem ebru sanatından hem de üzerindeki modern çalışmadan tat almasını istemektedir. Ebru sanatıyla bizim kültürümüzde tarihimizde var olan günümüze

ulaşmış ya da ulaşamayan değerleri geniş kapsamlı araştırmalar yaparak bulduğunu, hem o eserler ve değerlerimizi bir zamanlar bu coğrafyada var olduğunu yaşadığını gösteriyor hem de kanıksanmış ebru sanatının bakış açısını değiştirdiğini kanaatini taşımaktadır. Mahlas kullanmamaktadır. Sanatçı Alparslan Babaoğlu ve Hikmet Barutçuğil'in çalışmalarını çok beğendiğini belirtmektedir.

Sanatını bir yaşam biçimi olarak kabul eden, geleneksel motifleri orijinal ve modern bir perspektif ile besleyerek çizmiş olduğu kreatif sanat stratejisini yeni sergilerinde daha fazla sanatseverle buluşturmanın arzusu ve heyecanı içindedir.

Son olarak, bu sanatın bizim kültürümüz olduğunu gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılabilmesinin ancak özüne sadık kalarak farklı bakış açılarıyla geleceğe taşıyabilmek için sanatımıza sahip çıkılması gerekliliğini dile getirmektedir.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Aysun Acar ile röportaj, 23.12.2015.

2.4. Başak Kızıltoprak

1980 İstanbul doğumlu olan sanatçı, Marmara Üniversitesi Resim-Seramik Bölümü mezunudur.

Üniversiteden mezun olduktan sonra tesadüf bir şekilde ebru sanatıyla tanışmıştır. Sanatçı bu sanatı kendi kendine öğrenmiş bir hocası olmamıştır. İlk aşamada geleneksel ebruyu öğrenmekle başlamış, fakat resim bilgisine sahip olması onu çağdaş ebruya yönlendirmiştir. On yıldır çalışmalarına kendi atölyesinde, öğrencileriyle devam etmektedir.

Kendisinin çağdaş figüratif ebru yaptığını belirtmektedir. Çok gelişmemiş olan bu tekniği mümkün mertebe en ileri noktalara kadar götürebilme gayesi içindedir. Müdahale ve tesadüf arasındaki ilişkiyi olabildiğince zorlamak istemektedir. Bu ilişkiyi deneyimlemek adına, balık, at, denizatı, ağaç, baykuş gibi figürler çalıştığını belirtmektedir. Ebruyu kâğıt dışında, kumaş, karton, taş ve ahşap yüzeylere de uygulayarak ebrulu ürünler ürettiğini belirtmektedir. Çalışmalarıyla ebruya modern anlamda yeni açılımlar getirmektedir.

Teknik olarak geleneksel teknikleri kullandığını, özellikle battal ağırlıklı zeminler çalıştığını bülbülyuvası tarak, gel git, şal gibi teknikleri de kullandığını ifade etmektedir. Üslubunu, varla yok arası anlatımlar olarak ifade etmektedir. Ebrularını yaparken teknenin üzerindeki itme gücünden yararlanarak figürleri oluşturduğunu belirtmektedir. **(Fig. 7-8)**

Çalışmalarında biraz tesadüf biraz da matematik olduğunu, doğalıktan hoşlandığı ve fazla müdahalenin doğallığı bozduğu düşüncesine sahip olduğu için bizle müdahale etmemeye çalışmaktadır. Olabildiğince müdahaleden uzak çalışmaktadır. Fırçadan düşen damlaların matematiksel bir hesaplamayla doğal bir şekilde yerine oturması, sanatçının hassasiyet gösterdiği özellikler arasında yer almaktadır.

Tasarlama aşamasında bir fikirle yola çıktığını, fakat bir o kadar da doğaçlama çalıştığını, belli zaman ve dönemlerde figürlerin değişiklik gösterdiğini ifade etmektedir. Çağdaş ebru sanatının yolun çok başında olduğu kanaatini taşımakta, bir

sanat eserinden ne bekliyorsak bir çağdaş ebrudan da aynısının beklenmesi gerektiğini belirtiyor, bu kapının daha yeni aralandığını tekrar yinelemektedir.

Bir kişisel sergi ve birkaç karma sergiyle eserlerini sanatseverlerle buluşturan sanatçı, konusu kadın olan yeni bir sergi hazırlığı içindedir. Ayrıca bu alanda bir sanat eleştirmenin olmamasının da büyük eksiklik olduğunu altını çizmektedir.

Burhan Ersan'ın çalışmalarını diğer ebru çalışmalarından farklı bulduğunu ve bu anlamda etkilendiğini belirtmektedir.

Son olarak, çağdaş ebrunun geldiği durumu umut verici olarak değerlendiren sanatçı, bu sanata gelenekselden başlanması gerektiğini ve sabırlı olmalarını önermektedir.¹⁰¹

¹⁰¹ Başak Kızıltoprak ile röportaj, 25.12.2015.

2.5. Feride Dayanç

1953 Adana doğumlu olan sanatçı, Açıköğretim Fakültesi Sosyal Bilimler mezunu olup, bir erkek çocuğu annesidir. Ressam Zahide Özar ve Nazan Akpınar'dan resim dersleri almıştır. Resim tekniği bilgisini geliştirdikten sonra yağlı boya çalışmaları yapmıştır.

Sanatçının ebru sanatıyla tanışma hikâyesi geçirdiği beyin ameliyatının ardından başlamıştır. Doktorunun kendisine yağlıboyanın dokunduğunu ve çalışmaması gerektiğini söylemesi üzerine, ebru sanatının malzemelerinin natürel olması sebebiyle ebru sanatına başlamış, boyaların dokunmadığını anlayınca tüm enerjisini ebru sanatına vermiştir. 1996 yılında Füsun Arıkan'ın Modadaki atölyesinde ebru derslerine başlamıştır. İki yılda geleneksel ebruyu tam anlamıyla öğrendikten sonra 1998'de Modada kendi adını taşıyan Feride Dayanç atölyesini açmıştır. Halen öğrencileriyle birlikte çalışmalarına devam etmektedir.

Sanatçı resim bilgisini, ebru sanatının geleneksel malzemelerini kullanarak teknesindeki suya yansıtmakta adeta tekneyi tuval olarak kullanmaktadır. Işık, gölge, perspektif, derinlik, renk uyumu ve estetik çalışmalarının öne çıkan özelliklerindedir. Klasik ebruyu, özellikle battalı öğrenmeden farklı açılımlar yapmayı doğru bulmamaktadır. Sanatta tekrarı ve durağanlığı kabul etmediğinden Ebru Resim tekniğinde serbest çalışmalar yapmaya yönelmiştir.

Kadın ve kuğu figürleriyle tanınmakta olup, Kuğulu kadın olarak adlandırılmaktadır. Çalışmalarında imza olarak kuğu işaretini de kullanmaktadır. Sanatçı yaşantısında kadınları çok güçlü ve yaratıcı bulduğunu, bunu da çalışmalarına yansıttığını belirtmektedir. Bu sebeple kadın figürlerinin kafası sürekli yukarda ve diktir. Kuğu figürünü seçme sebebi ise, kuğuların suyun üzerindeki zarif görüntülerinin yanında suyun altında o zarafeti sergileyebilmek için suyun üzerinde verdikleri mücadele olduğu ifade etmektedir. Sanatçı hayata da bu gözle bakmaktadır. Kuğuların hiçbir zaman başlarının önde olmaması onu etkileyen unsurlardır. Kuğuyu adeta bir insan olarak görmektedir. Ayrıca natüermort, peyzaj, portre çalışmaları yapmıştır. (Fig. 9-10)

Malzeme olarak tamamen natürel, kimyasal içermeyen geleneksel boyalar ve malzemeleri kullanmaktadır. Çalışmalarını kitreli suda, biz kullanarak çizdiğini belirtmektedir. Rastgele asla çalışmadığını tekne başına geçmeden bir gün önce ne çizeceğini tasarladığını sonrasında tekne başına geçtiğini ifade etmektedir. Kalıcılığın kâğıtla sağlanacağına inanan sanatçı, ebrularını kâğıt dışında farklı materyallere almayı reddetmektedir. Kendisinden ebru öğrenmeye gelenlere bu konuyu özellikle açıkladığını belirtmektedir.

Bir sanatın gelişmesi, ilerlemesi, sanat olabilmesi için çalışılması gerektiğine dikkat çeken sanatçı, bir kesimin bu tarz çalışmalara karşı olduğunu fakat son yıllarda çağdaş çalışmaların çok öne çıktığına ve insanların değişiklik istediğini bir göstergesi olarak kabul edilmesini gerektiğini düşünmektedir.

Etkilendiği sanatçılar, Füsun Arıkan, Hikmet Barutçugil ve Klasik ebruda ise Yılmaz Eneş'i belirtmektedir.

Kendisini bu sanatta bir aracı olarak görüyor, bilgisi ve tecrübesini ömrü oldukça paylaşmak istemektedir. Bugüne kadar ikisi yurt dışında, on beşi yurt içinde olmak üzere açtığı sergilerle sanatseverlerle buluşmuştur. Farklı projelerde yer almıştır. 2017 yılında "Ebru Sanatına Özgün Yaklaşım" adını taşıyan kitabını çıkarmıştır.

Son olarak sanatçı, Çağdaş ebru sanatının günümüzdeki durumunu "Rönesans" olarak değerlendirmekte, gençlere çok iş düşüğünü bize ait olan bu sanatı yaşatmak ve geliştirmek için disiplinli ve sabırla çalışmalarını gerektiğini "Zamana Sanatını Sanata Özgürlüğünü Ver" cümlesiyle anlatmak istediklerini kısaca sanatseverlere ifade etmektedir.¹⁰²

¹⁰² Feride Dayanç ile röportaj, 25.12.2015.

2.6. Garip Ay

1984 Siirt doğumlu olan sanatçı, Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim ve Geleneksel sanatlar bölümlerinden mezun olmuştur.

Ebru sanatı ile Geleneksel Sanatlar Bölümü'nde okurken tanışmıştır. Önceleri hat sanatına yoğunlaşmış fakat istediği sonuca ulaşamadığını görünce, etrafındaki objelerle ilgilenmeye başlamıştır. Karikatür çalışmaları olmuş, bir dönem illüstrasyon ile ilgilenmiştir. Zihninde dolaşan şeylerin ebrunun içinde yaşadığını görüce kendini bu sanatın içinde bulmuştur.

Sanatçı kendini tekrarlamaktan son derece sakınmakta, çalışmalarını içsel yolculuğunda özgür fakat klasik arayışlar olarak değerlendirmektedir. Disiplinler arası etkileşimin bir sanatçının vazgeçemediği bir şey olduğunu, bir şairden, grafikten veya enstalasyondan vb. bunların hepsinden eşit derecede etkilenmek istediğini belirtmektedir.

Teknik olarak su üzerinde bir şey yapmanın çok nadir bir uygulama olduğunu, rastlantısal görüntülere resim yapmak ve kâğıda aldıktan sonra da müdahale yapabilmek diye açıklamaktadır. Son beş yıldır pahalı malzeme almadığını, en kötü malzemeleri kullanabildiğini ve boyanın çalışma esnasında önüne serdikleriyle yol aldığını ifade etmektedir. Malzemenin pahalı olmasının özel seçiciliği gerektirmediğini, burada önemli olanın kişinin niteliği olduğunu ifade etmekte, bu hususta çok özgür ve serbest olduğunu dile getirmektedir. Akrilik, cam boyası, yağlı boya gibi her türlü malzemeyi kullandığını iyi kötü ayırımı yapmadığını belirtmektedir.

Sanatçı, ebrunun metamorfoza uygun olmasını çok sevmektedir. Ebru sanatının animasyona çok uygun olduğunun en etkileyici yanının ise suyun verdiği imkânla dönüşebilmesi ve videoya alınabilmesinin önemli bir ayrıntı olduğunu düşünmektedir.

Figürlerini tasarlarken teknede çıkacak figürler onun içinde sürpriz olduğunu, renklerin ve desenlerin rastlantısal oluşumundan ilham alarak çalışmalarını sürdürdüğünü dile getirmektedir. Bütün disiplinlerden etkilendiği için plastik sanatları referans aldığını ve marifet referansları doğru kullanmaktadır diye düşüncelerini ifade etmektedir. Ayrıca serbest ve güncel iletişimden de faydalanmaktadır. Sanatçı almış

olduğu resim eğitimiyle beraber ebru sanatını başarılı bir şekilde çalışmalarına uygulamaktadır. Sanatçının teknesinde bir Yunus Emre, Mevlana veya kanadı koparılmış bir kuş, dua eden eller gibi birçok figür görmek mümkündür. (Fig. 11-12)

Ebruyla ilgili yolculuğunu üretkenliği verdiği huzurla yaşamak istemektedir. Türkiye’de sergi açmadığını, fakat yurt dışında çok sayıda eserinin sergilendiğini sözlerine eklemektedir. Ebru sanatını resimsel figürlerle sergilediği sayısız video çekimi mevcuttur.

Konforla sanatın aynı yerde duramayacağını, derdi olan adamın sanat yapabileceğini yüreklilikle söylerken, bir acıdan beslenmek gerektiğine dikkat çekmek istemektedir. Bu acıların maddi, mekânsal, bireysel sorunlar olabileceği ifade etmektedir.

Çağdaş ebrunun bugün geldiği nokta için, bir devlet yapısının bu tarz değerleri öne çıkararak ders müfredatlarına geçirmesini değerli bulmakta, yerel değerlerin takdir edilmesinin toplumsal bilinç açısından kıymetli olduğunu belirtmektedir.

Son olarak, yeni başlayacaklar için sürekli birinden etkilenerken değil, şu kalabalık girift hayatta bireysel olarak kendi içsel yolculuklarına önem vererek ebru yolculuğuna devam etmelerini önermektedir.¹⁰³

¹⁰³ Garip Ay ile röportaj, 29.12.2015.

2.7. Gözde Karaman

1977 İstanbul doğumlu olan sanatçı, Akademi İstanbul'da basın yayın, reklam, fotoğrafçılık eğitimi almış çeşitli gazete ve dergilerde muhabirlik yapmıştır. Bir dönem dokümanter film koordinatörlüğü de yapmış olup, ebru sanatına bu sanatı merak ettiği için başlamış 2009-2012 yılları arasında Sevinç Atayurt Yılmaz ve Öznur Ateş ile başladığını belirtmektedir.

Son üç yıldır yoğun ve yalnız bir şekilde çalışmalarını sürdürmekte sadece içinden gelen ebruyu yaptığını vurgulamaktadır. Geleneksel ebruyu çok severek çalışıyor olmasına rağmen, çoğunlukla özgün tasarımlarla meşgul olduğu modern akımı benimsemiştir. Daha çok doğadaki materyallerden bir nevi hayatın kendisinden etkilendiğini dile getirmektedir.

Teknik olarak, geleneksel malzemelerle kumlu ve çatlatma tekniği üzerine çalıştığını, toprak boya, öd, at kılı fırça, denizkadayı vb. kullanarak modern tasarımlar yapmakta, tamamen doğal malzemeler kullanmaktadır. Mahlas kullanmayan sanatçı, lale ve gelincik formlarını imza olarak kullanmaktadır. Sanatçı çalışmalarını, çok emek isteyen iç dökümler olarak tanımlamaktadır. (Fig. 13-14)

Türkiye'de geleneksel alanda çalışan ebrucular arasında dahi ciddi anlamda bir reddiyenin olduğunu, bu anlam ve mana çekişmelerinin kendisinde çok ilgi uyandırmadığını içinden gelen özgün çalışmalar yaptığını ifade etmektedir.

Figürlerin çoğu zaman teknenin başına oturdu anda ortaya çıktığını, tasarım sürecinin suyun üzerine ilk bizi vurduktan sonra gelişmeye başladığını yani suyun akışına bıraktığına dile getirmektedir. Ebru sanatının diğer sanatlarda olduğu gibi, herhangi bir sınırının olmadığını düşünmektedir.

Çalışmalarının bazılarını belli bir koleksiyonun devamı, bazılarını ise gün içinde beliren fikirler olarak tasarladığını, amacının bu sanatın içindeki ışığı yansıtmak olduğunu belirtmektedir. Dünya Ebru Günü ve Bahçeşehir sergilerine katılmıştır. Çalışmalarına evinde devam etmektedir.

Ebrularının farklı bir bakış açısı geliştirip geliştirmediğini henüz bilmediğini ve bunun kaygısını taşımadığını, bugün ortaya çıkan çalışmaların takdirini zamanın belirleyeceğine inanmaktadır.

Sanatçı yeni nesil ebrucuların, bizlerden önce taşları kırıp arasından su sızmasına yol açan hocalarımıza şükran borçlu olduklarını dile getirmektedir.

Gelenekselci veya modernci olarak bir ayrımında bulunmadığını, bir bütün olarak gördüğünü sanata emek vermiş, katkı sağlamış herkesin çok değerli olduğunu belirtmektedir.

Son olarak; yeni başlayanlara sadece görüp öğrendikleriyle sınırlı kalmamalarını, gerçekten merak etmelerini önermektedir.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Gözde Karaman ile röportaj, 23.11.2015.

2.8. Gülpembe Yakın

1963 Güney/Denizli nüfusuna kayıtlı olan sanatçı desenler diyarı Buldan'da doğup büyümüş ilk orta ve lise eğitimini Buldan'da tamamlamış evli ve üç çocuk annesidir.

İç dünyasında yaşadığı hesaplaşmalar, sorular ve sorgulamaların kendisini farklı arayışlara yönlendirdiğini 2000 yılında Tezhip ve Minyatür kursuyla tanıştığını, sonrasında bu dünyanın içinde bambaşka bir alem olan resim dünyasını fark etmiş 2002-2004 yılları arasında resim kursuna devam ederken daha büyük denizlere açılmak istediğini anlayınca 25 yıl sonra üniversite sınavına girerek Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim dalında eğitimi tamamlayıp Yüksek Lisansını yine bu bölümde başlamıştır. Sürekli bir arayış içinde olan sanatçı sanatın psikolojik yönünü merak etmiş ve bu alanla ilgili Sanatla Terapi ve Yaratıcılık eğitimi almıştır.

Üniversitede okurken özgün baskı dersi aldığını, ebru sanatını bu derste öğrendiğini belirtmektedir. Modern ebruyu yaparken, geleneksel ebrudaki malzemeleri ve teknikleri bilmek zorundalığının olduğunu, bunları bildikten sonra onun üzerine kendi yorumlarını katıp modern ebru yapabileceği düşüncesindedir.

Ebru sanatını öğrenirken Hikmet Barutçuğil'in "Barut Ebrusu" adını verdiği ebrulardan etkilendiğini, kendisinin soyut arayışlar içinde olduğundan bu ebruların sanatçıya yol gösterici olduğunu ifade etmektedir.

Teknik olarak klasik ebru tekniklerini kullanmasına rağmen daha çok tuval üzerine modern ebru yaptığını, ebrular kurduktan sonra bu ebrular üzerine ebru boyasıyla resim yaptığını belirtmektedir. Malzeme olarak toprak boya, hazır ebru boyası, yağlı boya kumaş olarak saten, organze, tül, ipek veya pamuklu kumaş, tuval, gül dalından fırça, kâğıt ve denizkadayıfı kullandığını aktarmaktadır.

Sanatçı eserlerini tasarlama aşamasında belirli bir temadan yola çıkmıyorsa yapacağı resmi ebrunun belirlediğini, yapılmış ebruya bakıp orada neye ihtiyaç varsa, resimsel birikimini kullanarak bir resim yaptığını belirtmektedir. Ayrıca bazen kâğıt üzerine yaptığı ebruların bazı yerlerini ebrunun desenine göre kestiğini, kalın paspartu kartonunu neskafe ile renklendiğini kestiği ebruları yine neskafe ile renklendirdiği

ebruların üzerine yapıştırdığını ve ebrunun desenine göre ebrunun içindeki renklerle guaş boya ile kartonun üzerini tekrar soyut lekelerle renklendirmektedir. Çalışma kurduktan sonra tezhip sanatında yapılan bazı desenleri yaparak tasarımını tamamladığını dile getirmektedir. (Fig. 15-16) Sanatını icra ederken özel zaman ve mekân düzenlemesi yapması gerektiğini ve mahlas kullanmadığını sözlerine eklemektedir.

Sanatçıların kendi ruhlarından birer parça taşıyan eserlerini Denizli’de sergileyebilecekleri özel galerilerin eksikliğini fark ettiği için; hem özel galeri olarak kullanabilen hem de sanat terapisi tekniklerinin uygulanabildiği ayrıca sanat eğitiminin’ de yapıldığı bir sanat merkezi açmaya karar vermiş 11 Ocak 2013’de Yakın Sanat’ı dostlarının hizmetine sunmuştur. Burada insanların ruhlarının gizli kalmış köşelerine sanat aracılığıyla yolculuk yaparak onların kendi potansiyellerini fark edip, bunları ortaya çıkarmak istemektedir.

Bugüne kadar 27 ulusal olmak üzere, 2 uluslararası karma sergiye katılmış, 4 kişisel sergisi olmuştur. Çalışmalarına açmış olduğu sanat merkezinde devam etmektedir.

Son olarak sanatçı, bütün sanatların adanmışlık gerektirdiğini ebru tekniklerini bilmenin yanında renk bilgisine ve görsel düzenleme öğeleri bilgisine de ihtiyaç olduğunu, ustalaşınca kadar yılmadan çalışmak gerektiğini belirtmektedir.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Gülpempe Yakın ile röportaj, 16.11.2015.

2.9. Gülseren Sönmez

1946 Ankara doğumlu olan sanatçı, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş mezunudur. Yirmi altı yıl öğretmenlik yaptıktan sonra emekli olmuş, iki çocuk annesidir. Birçok sanatçı adayı yetiştirmiştir.

Çocukluk yıllarından beri renklere tutkun olduğunu belirten sanatçı kendini, doğa yorumcusu olarak görmekte, yağlı boyada sürrealist çalışmalara önem vermektedir. İçsel değerleri anlatmak gayretinde olduğunu belirtmektedir. Ebru ile öğretmen okulunda resim eğiti aldığı dönemlerde tanışan sanatçı, nişastalı bir karışım hazırladıklarını (çırış) ve bu karışımın üzerinde yağlı boya ile resim çizdiklerini belirtmekte o zamanlarda bu yaptığının ebru olduğunu bilmediğini de dile getirmektedir. Sonraları bu sanatla ilgili çok kapsamlı araştırmalar yapmış ve kitrenin varlığını öğrenince kitreli karışım üzerine yağlı boya ebru yapmaya başlamış, son olarak toprak boyalarla tanışmış ve denediği bütün malzemeler içinde en iyi sonucu toprak boyaların verdiğini anlamıştır. Şimdilerde geleneksel ebru malzemeleri kullanarak çalışmalarını sürdürmektedir. Ebru sanatını Zihni Güçlü'den öğrenmiştir.

1960 yılında ebru öğrenmeye başladığı ve 1973'de ilk sergini açtığını, toplumun henüz hazır olmadığı portre ve nü eserler sergilediğini önceleri çok yadırgandığını fakat buna rağmen bütün çalışmaların çoğunun satılmasını beğenilmiş olmalarına yorumlamaktadır. 55 yıldır bu sanatla uğraşan sanatçı, geleneksel ebru olsun çağdaş ebru olsun, kendinden daha iyisini düşünmemektedir. Vazoda çiçekler, hayvan betimlemesi, portre tarzında çalışmaları ilk yapan sanatçının kendisi olduğunu, ayrıca suyun üzerinde yapılan her şeyin ebru olduğunu ifade etmektedir. **(Fig. 17-18)**

Teknik olarak, suluboya, yağlı boya, pastel, ebru, mono, linol, gravür tekniklerini ustalıkla kullanmakta, özellikle tuzlu suluboyada lirizm çalışmaları yapmaktan çok keyif almaktadır. Ebru çalışmalarında çoğunlukla geleneksel ebru tekniklerini ve malzemelerini kullanmakta olup üslup olarak resimsel ebruyu benimsemiştir. Tasarlama aşaması daha önce çizmiş olduğu desenlerden ve sanatçının anlık düşüncelerini tekneye yansıtarak oluşturmaktadır.

Ebru sanatına çok şey kazandırdığını ve artık suluboya çalışmalarına geri dönmek istediğini sözlerine eklemektedir. Mahlas kullanmamaktadır. Sanatçı ebru

sanatını cüz-i irade ile küll-i iradenin çarpışması olarak görüyor, bir suluboyaya veya yağlıboyaya çok iyi hükmettiğini ama küll-i irade izin vermezse ebruda sonuç alamadığını sözlerine eklemektedir. Öncelikle insanın ilham kaynağının kendisi olduğu fikrini dile getiriyor ve Van Gogh, Picasso ve Salvador Dali'yi, Türk ressamlarımızdan Kayahan Kesinoğlu, Yaşar Çalı, Nuriye Abaç, Osman Hamdi, Şeker Ahmet Paşa, Mustafa Ayaz gibi isimleri beğendiğini belirtmektedir.

Sanatçı yurt içi ve yurt dışı olmak üzere seksen üç kişisel sergi, altı yüzden fazla karma sergiye katılmıştır. 1994 yılında Amerika'daki Kadın Sanatçılar Müzesine kabul edilen ilk Türk kadın ressamdır. 1970'li yıllarda Almanya için protez göz irisleri boyamış, 1980'li yıllarda Almanya'da yaşayan işçi çocukları için ***Türk Dili Türkçe Ders Kitabı*** hazırlamış ve sayısız hikaye kitabı resimlemiştir. Çeşitli tanıtım fuarlarında panelist ve ebrucu olarak yer almıştır. Çok sayıda ödül almıştır ve çok sayıda projede yer almıştır. Dünyanın birçok ülkesinde özel ve kamu kuruluşlarında eserleri bulunmaktadır.

Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği üyesidir. Birçok ansiklopedi de adından söz edilmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Ebru Sanatçısı kimliğine sahip olan sanatçının ***Gelenekselden Günümüze EBRU*** adlı bir kitabı bulunmaktadır.

Son olarak dünya ebrusunu değiştirdiğini dile getiren sanatçı, önceleri kendisine çok kızdıklarını ve tepki gösterdiklerini fakat konuşmalarından ebruya duyduğu saygıyı anladıklarından tebrik ettiklerini belirtmektedir. Ebrunun çok farklı bir sanat olduğunu ve bu sanatla ilgilenmek isteyenlerin yılmadan çalışmaları gerektiğini dile getirmektedir.¹⁰⁶

¹⁰⁶ Gülseren Sönmez ile röportaj, 23.12.2015.

2.10. Hikmet Barutçugil

1952 Malatya doğumludur. İlkokuldan mezun olduğu yıl İstanbul'a taşınmışlardır. Çocukluk yıllarından itibaren el sanatlarına büyük ilgi duyan sanatçı, 1973 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu'nda tekstil eğitimine başlamış, 1977'de Tekstil Desinatörü olarak mezun olmuştur. Yükseköğreniminin ilk yıllarında tanıdığı ve öğrencisi olduğu hocası Emin Barın'ın teşvikiyle hat sanatına başlamış, bu esnada ebru sanatı ile tanışmış kısa sürede bu sanata olan hayranlığı ve sevgisi bu alana yönelmesine sebep olmuştur. Ebru sanatına duyduğu ilgi ve hayranlık adeta aşka dönüşmüştür. 1978-1981 yılları arasında ihtisas için gittiği Londra'da araştırmalarını ve çalışmalarını devam ettirmiştir. Eğitim faaliyetlerine Mimar Sinan Güzel Sanatlar geleneksel Türk Sanatı Bölümü, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde devam etmektedir.

Hayal olmadan sanat eseri olmayacağını, insanın iç dünyasındaki oluşumların dışarı çıkmasını sanat olarak değerlendirmektedir. Sanatta Allah'ı aramanın İslam sanatlarının özünü oluşturduğu, ilham olmadan bir şey olmayacağını bu sebeple kişinin sadece aracı olduğunu, gerçekte o ilhamı ve o işi yaptırmanın kim olduğunun anlaşılması gerektiğini belirtmektedir. En büyük sanatçının Cenab-ı Hak olduğunu anlatmak istemektedir.

Gelenekselin tekrardan gelen çizgisi, kendisini çağdaş ebruya sürüklemiştir. Akademi yıllarında hocasından ebru sanatının suyla yapıldığını öğrenmiştir fakat o dönemde ne bir kitap ne de öğreten kişi olmaması onun ebru denemelerini kendi başına yapmasına sebep olmuştur. Her türlü suyu denemiş, denemelerinin sonunda ortaya birbirinden farklı desenler çıkmıştır. Üç yıl sonra Mayıs 1976'da Bilim Teknik Dergisinin kapağında "Denizler Kirleniyor" adında bir kaç fotoğraf görmüş ve yaptığı ebrulara benzediğini fark etmiştir. Bu olayın kendisinde yeni açılımlara ön ayak olduğunu, o dönemde yaptıklarına çok eleştiri aldığını, ama bunların onu yolundan döndüremediğini belirtmektedir.

Teknik olarak Abru (su yüzü) fakat üzerinde farklı boyar maddeler kullandığını, boyaların kullanım alanına göre değişmekte olduğunu açıklamaktadır.

Yağlı boya, akrilik, guaş gibi farklı boyar maddeleri kullanmaktadır. Literatüre Barut Ebru adı olarak geçmiş olan tekniği bulan ve geliştiren kişidir.

Sanatçı Abru'dan çıkan desenlerin içine resim, tezhip, hat, minyatür gibi teknikler uygulamaktadır. Ayrıca estetik kelimesinin sanatımızı ifade etmekte eksik kaldığını, işin içine ruh ve gönül kavramlarının da girdiğini belirtmektedir.

Figürlerinde, etrafında gördüğü şeylerden ve doğadan ilham aldığını, gördüğü güzelliklerin kendini bir şekilde etkilediğini ve bu etkileşimin çalışmalarına yansıdığını düşünmektedir. Mahlas kullanmıyor fakat çalışmalarını“ Hikmet-i Hüda“ Allah'ın hikmeti bilinmeyen sırları, anlamını taşıyan isimle imzalamaktadır. (Fig. 19-20)

Ebru deyince artık akla sadece battal, tarak, çiçek gibi formların gelmediğini, bu sebeple ebrunun artık boyalı bir kâğıt olmaktan çıktığını ve bir anasanat dalı olarak görülmesi gerektiğini önemle vurgulamaktadır.

Türk ebru sanatına gönül vermiş, bu sanatı hayatın her alanına sokmayı başarmıştır. Mobilya, ahşap, cam, kumaş, seramik, mum vb. olmak üzere günlük yaşamda kullanılan araçlara başarıyla uygulamıştır.

Bu sanatı yaymak ve tanıtmak için yurt içi ve yurt dışında 108 kişisel, 103 karma sergi ile 169 seminer kurs, 99 konferans uygulamalı ebru gösterimi ile altı sanat terapisi gerçekleştirmiştir. Halen birçok eğitim kurumlarında ve kendi kurmuş olduğu Ebristan Ebru Evinde ders vermeye devam etmektedir. Dergilerde makale, röportajı yayınlanmış, kongrelerde bildiriler vermiş ve birçok TV programında ebru sanatı ile ilgili programa katılmıştır. Dünyaca ünlü müzelerde eserleri sürekli olarak sergilenmektedir. Yurt içi ve yurt dışında birçok ödül almıştır.

Yayınlanmış on altı kitabı bulunmaktadır. *Renklerin Sonsuzluğu, Colors Dansing On Water* (İngizce, Türkçe) , *Suyun Rüyası Ebru, The Dream of Water, Efsun Çiçeği, Ebristanbul, Siyah Beyaz Ebru, O'nun Şefkati, Simetri, Battaldan Baruta Ebruvan, Ebristan'dan Yeşerenler, Türklerin Ebru Sanatı, Ebrulî Mardin, Hikmet Barutcugil Minyatür Kitap, Ebrularda Mardin, Dostluk Defteri ve Traume auf Wasser* (Almanca, İngilizce), *Elif* (4 baskı)

ve *Ebrunun Mermer Yüzü*, *The Dream of water*, *Helsinki Sergi Kataloğu*, *Esmâ-i Hüsna* (2 baskı) adlı yayınlanmış yirmi dört kitabı bulunmaktadır.

Sanatçı ebru sanatının insana hoşgörü ve sabrı öğrettiğinin ve bu durumun çevredeki insanlara olumlu yansımalarını çok kere gördüğünü belirtmektedir. Son olarak, bu sanatta önemli olanın kişilerin içindeki cevherin görünür kılınabilmesi ve özgürce yol alabilmelerine yardımcı olmanın önemine dikkat çekmektedir.¹⁰⁷

¹⁰⁷ Hikmet Barutçugil ile röportaj, 31.12.2015.

2.11. Hülya Ertürk Yavuz

1972 Ankara doğumludur. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Bölümü mezunudur. Evli ve iki kız çocuk annesidir.

Ebru sanatı ile bir alışveriş merkezinde Salih Elhan'ın ebru şovu sayesinde tanıştığını belirten sanatçı, 2007 yılında Begüm Arıkonmaz'ın Ebruhane isimli atölyesinde ebru eğitimine başlamıştır. Bir yıl klasik ebru dersleri aldıktan sonra üç yıl Necdet Akbaşlı ile çalışmış ve hala Çaba Derneği ebru atölyesinde çalışmalarını sürdürmektedir. Ebru ve katı sanatını birleştirerek minyatürler ve desenler üzerine çalışan sanatçı dalgalı ve taraklı ebruda figür çalışmaları da yapmaktadır. Ebru sanatında öğrenme sürecinin hiç bitmediğine inanan sanatçı, dernek bünyesinde atölye çalışmalarına devam etmektedir.

Bir ebru sanatçısı önce gelenekseli çok iyi kavramalı sonrasında kendi özgün çalışmalarını üretmeli düşüncesindedir.

Teknik olarak çalışmalarında klasik ebru teknikleri kullandığını ama en çok dalgalı ve taraklı ebru tekniklerini tercih ettiğini söylemektedir. Çalışmaları sonucunda geliştirdiği tekniklerde olduğunu söyleyen sanatçı bunlardan birinin akkase kullanmadan çift tekne tekniği ile elde ettiği ebrular ve boyaları sıkıştırıp bırakarak boya kırılmaları ve birbiri içine hareli geçişleri oluşturmanın kendisine özgü kullandığı teknikler olduğunu dile getirmektedir. Bu tekniklerle ebruya dışarıdan müdahale etmeden figür oluşturmanın mümkün olduğunu belirtmektedir.

Sanatta kendi tarzını yenilikten, modernden, güzelden yana geleneği hiçbir zaman dışlamadan ona sahip çıkarak geliştirip değiştirerek daha çağdaş hale getirmek olarak tanımlamaktadır.

Kullandığı malzemelerin geleneksel ebru malzemeleri olduğunu, toprak ve bitkisel boyalar, kıvam arttırıcılar, atkılından fırçalar vs. olduğunu, çalışmalarını kâğıda aldığını dile getirmektedir. Figürlerini ise hayatta gözlemlediği etkilendiği olaylardan seçtiğini mesela fok balığını insanlar tarafından eziyet gördüklerinin farkındalığını arttırmak için yaptığını açıklık getirmektedir. (Fig. 21-22)

Çalışmalarının bir kısmını önceden tasarlayıp, yapacağı nesnelerin fotoğrafını incelediğini ve istediğini elde edene kadar çalıştığını ifade etmektedir. Sanatçı on iki karma sergiye katılmıştır.

Hocası Necdet Akbaşlının kendisine soyut düşünce ve hayal gücü zenginliği kattığını ve eserlerinde oldukça etkili olduğunu söyleyen sanatçı, ayrıca Ebruzen Hikmet Barutçugil'in çalışmalarının da bu alanda yapılabilecekler adına ilham verici olduğunu belirtmektedir. Geleneksel ebruya büyük saygı ve hayranlık duymasını sağlayan Begüm Arıkonmaz'ı da unutmaması gerektiğini ifade etmektedir.

Son olarak, ebru sanatının şu anda büyük bir gelişim ve değişim içinde olduğunu, klasik ebrucuların bütün muhalefetine rağmen ebru sanatı aşıklarının her gün yeni özgün ve muhteşem eserler ortaya koyduğunu, bunu takdir etmemenin mümkün olmadığını sözlerine eklemektedir. Ve gelecekte modern ebrunun doğum tarihi diye bizim yaşadığımız dönemi işaret edecekler düşüncesindedir.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Hülya Ertürk Yavuz ile röportaj, 16.01.2016.

2.12. İsmail Tirkeş

1962 İstanbul doğumlu olan sanatçı, Ankara Üniversitesi İşletme Fakültesi'ndeki eğitimini yarım bırakarak ayrılmıştır. 2000 yılında hat ve ebru sanatçısı olan Fuat Başar'la tanışmış, ebru derslerine başlamıştır. Daha sonra yine ebru sanatçısı olan Alparslan Babaoğlu ile çalışmalarını sürdürmüş, 2007 yılında Fuat Başar'dan, 2008 senesinde Alparslan Babaoğlu'ndan icazet almıştır. Çalışmalarını Üsküdar'da bulunan atölyesinde devam ettirmektedir.

Klasik üslubu benimsemiş olan sanatçı, kişisel ve karma sergileriyle sanatseverlerle buluşmuştur. Klasik ebruda önemli olanın battal olduğunu iyi battal yapılmadan çiçeğe geçilemeyeceğini, battalın zemini oluşturması sebebiyle iyi yapılması gerektiğini, bu tarzın kendine göre katı kurallar barındırdığını bu kurallar çerçevesinde en iyinin yapılmaya çalışıldığını belirtmektedir. Mesela bir çiçek yaparken yaprakların dahi nasıl yapılacağını belli olduğunu sözlere eklemektedir. Oysaki modern ebruda ise serbest çalışıldığını, belli bir kuralı olmadığını aktarmaktadır. Klasikle uğraşan kişilerin de bu tarz denemeleri yapması gerektiği kanaatini taşımaktadır.

Sanatçı, klasikçi olduğu halde niçin modern çalışmalar yaptığını şöyle açıklamaktadır; camiada klasik ebru yapanların modern ebru yapamadıklarına dair bir algı olduğunu ve bu algıyı kırmak için modern çalışmalar yaptığını açıklamaktadır. Önemli olan noktanın yapılan ebrunun klasik mi yoksa modern mi olduğunu bilmek olduğunu belirtmektedir. Çok titiz çalıştığını belirten sanatçı, yaptığı işi önce kendisinin beğenmesi gerektiğini, başkasının beğenmesi için yapmadığını ifade etmektedir. **(Fig. 23-24)**

Klasik ebruda kullanılan malzemelerin belli olduğunu, modern ebru yaparken resim, guaş ve suluboya tekniğiyle çalışmalarını yapılandığını, her ne kadar modern olsa da ebru yapıyor gibi yapılmasını, kimyasal boyaların su yüzüne dökülerek yapılan çalışmaların ebru olmadığını düşünmektedir.

Tasarım kısmına çalışmalarını ebruladıktan sonra geçmekte, belli bir düşünme aşamasından sonra resimlemeye başlamaktadır. Mahlas kullanmamakta fakat kendisine ait bir mühür kullanmaktadır. İki kişisel, çok sayıda karma sergiye

katılmıştır. Etkilendiği sanatçıların, Alparslan Babaoğlu ve Fuat Başar olduğunu belirtmektedir.

Modern ebrunun bugün geldiği durumun olumlu olduğunu ama klasik ebru için bunu söyleyemeyeceğini, klasik ebrunun da hak ettiği değerini bulmasını istemektedir.

Son olarak, yeni başlayanlar için ön araştırma yapmadan bu işe başlamamaları, ilk çalışılan hocanın çok önemli olduğunu ama özellikle battala çok önem vermelerini ve bıkmadan yorulmadan severek ve isteyerek çalışmalarını tavsiye etmektedir.¹⁰⁹

¹⁰⁹ İsmail Tirkeş ile röportaj, 20.02.2016.

2.13. Köksal Çiftçi

1952 yılında Ardahan doğumlu sanatçı, Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Resim Bölümü mezunudur. Sarı basın kartı taşıyarak gazete ve dergilerde yirmi beş yıl karikatür çizmiştir. Kocaeli Üniversitesi Kandıra Meslek Yüksek Okulun'da Ebru ve Maltepe Üniversitesinde Görsel İletişim dersleri vermiştir.

1985 yılından beri ebru sanatıyla uğraşmaktadır, gerçi son yıllarda ebru çalışmalarına ara vermiş yazdığı kitaplara ve araştırmalara yoğunlaşmıştır. Çağdaş figüratif ebru çalışma alanı olmuştur. Hocası Hikmet Barutçugildir.

Sanatçı figüratif ebrunun Hatip Mehmet Efendi ile başladığını, her dönemin insanının çağın gereklerini yaptığı düşüncesini taşımakla beraber, Necmettin Okyay'ın hepimizin piri olduğunu belirtmektedir. Çünkü Necmettin Okyay figüratif ebruya geliştirdiği çiçeklerle büyük katkıda bulunmuştur.

Sanatçı ebru sanatının bir su falı olduğunu, şaman geleneklerinde falcılık ve büyücülüğe çok önem verdiklerinden bahsetmiştir. Suyun üzerine renkli tozlar serpilerek fal baktıklarını ve bununla ebru sanatı arasında bir ilişki kurulabileceğini belirtmiştir.

Modern çağa yetişebilmek, gerisinde kalmamak adına içinde bulunduğumuz zamanın nimetlerinden faydalanmamız gerektiğini ve katı kurallara sahip olmanın hiçbir fayda sağlamayacağını sözlerine eklemektedir. Bu sebeple yüzde doksan fabrika çıkışlı boyaların kullanılmasından yanadır. Toprak boyaların belli bir süre sonra uçacağını, fakat fabrika çıkışlı boyalarda böyle bir sorun olmadığını altını çizmektedir. Kısacası günümüz teknolojisine karşı çıkmayı doğru bulmamaktadır.

Teknik olarak, geleneksel ebru tekniklerini kullanmaktadır. Malzeme kullanımında katı kuralları olmadığı, farklı deneyim ve tecrübenin ebru sanatına dinamizm kazandıracağına inanmaktadır. Kendisi de farklı malzemeleri deneyimlemiştir ve bu arada bilginin paylaşılması gerektiği kanaatinde olduğu için ebru severlerle paylaşmıştır.

Günümüz insanının yaşam şeklini yansıttığı için figüratif ebru kendisine daha çok hitap etmekte ve bu sebeple figüratif çalışmalara yöneldiğini, yalnız bu arada geleneksel ebruyu da çok iyi bilmek gerektiğini aksi halde yapılan ebruların doğru bir

zemine oturtulamayacağını, kişinin bir yerden sonra sıkışacağını bununda kişi de bıkkınlık oluşturacağını ifade etmektedir.

Çalışmalarını çok fazla tasarlamadığını, teknesine düşen boyaların kendisine yol gösterdiğini belirtmektedir. Ebru teknesinin başına şöyle bir icat yapayım diye oturulduğunda hayal kırıklığı yaşamının olasılığının yüksek olduğunu sözlerine eklemektedir. Mahlas kullanmayan sanatçı, kendisine ait bir mühür kullanmaktadır. **(Fig. 25-26**

On üç yıl ebru yaptığını ve o yıllarda ebruya tutku derecesinde bağlı olduğunu, bir dönem atölye kurup öğrenci yetiştirdiğini ve bu sanata katkı sağlamak adına elinden geldiğini yaptığını inanmaktadır. Birçok panele ve konferansa konuşmacı olarak katılmış, mesleki makaleler yazmıştır. Yurtiçi ve yurt dışında kişisel ve karma sergilere katılmış, sanatseverlerle buluşmuştur. Şimdilerde, *Nasrettin Hoca'nın Tarihi* ile ilgili bir kitap hazırlığı içinde olup, *Tek Tanrılı Dinlerde Resim ve Heykel Sorunu* adlı yayınlanmış bir kitabı bulunmaktadır.

Son yıllarda çağdaş ebrunun geldiği durumdan müthiş keyif aldığını, yapılan çalışmalardan çok etkilendiğini ifade etmektedir. Çalışmanın çok önemli olduğunu, tanrı vergisi diye bir şey olmadığını her şeyin ancak çalışarak mümkün olduğunu, bu sebeple sürekli öğrenmeye açık olunmasını ve bağınazlıktan uzak durmak gerektiğini belirtmektedir.¹¹⁰

¹¹⁰ Köksal Çiftçi ile röportaj, 28.12.2015.

2.14. Meral Aydın

1976 İstanbul doğumlu olan sanatçı, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı Türk Sanatı/Sanat Tarihi bölümünde Yüksek Lisans yapmıştır. Evli ve iki çocuk annesidir.

Çocukluk yıllarında başlayan sanat serüvenine resim eğitmeni Ulviye Saral'dan üç yıl Temel Sanat eğitimi alarak başlamıştır. Bu arada ressam Fehim Güler'den de iki yıl resim dersi almıştır. Sonraki yıllarda farklı hocalarla resim çalışmalarına devam etmiştir. Ebru sanatı ile lise yıllarında tanışmıştır. Fakat ders almaya 2006 yılında Meryem Beğen'le başlamış üç yıl geleneksel ebru dersi aldıktan sonra Süleymaniye Kütüphanesi'nde ders veren hat ve ebru sanatçısı Fuat Başar'la ebru ihtisas öğrencisi olarak çalışmalarına devam etmiştir. Ebru sanatıyla ilgili birçok seminer ve panele katılmıştır, MEB Halk Eğitim merkezlerinde, özel kurum ve kuruluşlarda dersler vermekte öğrenci yetiştirmeye devam etmektedir. Birçok projede Uzman ebru sanatçısı olarak görevlendirilmiştir. Dokuz yıldır bu iki sanatla iç içe olan sanatçı geleneksel çalışmaların yanında, köklere zarar vermeden yenilikçi ve çağdaş çalışmalar yapmaya devam etmektedir.

Sahip olduğu resim bilgisini geleneksel ebru teknikleriyle birlikte kullanarak çağdaş ebruya yeni bir soluk ve bakış açısı katmayı hedeflemiştir. Ebru resim ve ebrulu zemin üzerine resim çalışmalarının yanı sıra yağlıboya, suluboya, pastel, mürekkep ve dekoratif akrilik çalışmalar da yapmaktadır. Estetik, renk kombini, perspektif, denge ve ışık gölge oyunları önem verdiği ayrıntılar arasında yer almaktadır. Ebru çalışmalarında malzeme olarak geleneksel ebru malzemeleri yanında, akrilik, yağlıboya, hazır boyalar, sulu boya gibi farklı malzemeler de kullanmakta, ebrularını kâğıttan başka, kumaş, ahşap, seramik, cam ve tuval üzerine de uygulamaktadır. Yenilik ve farklı deneyimlerin bu sanata hem görsel anlamda hem de çağı yakalamak adına dinamizm katacağı düşüncesindedir.

Günümüzde ebru sanatının geleneksel ve çağdaş olmak üzere ikiye ayrılmış olduğu bu durumun kendisini rahatsız etmediğini, kişilerin kendini nasıl rahat ifade edebiliyorsa o tarz çalışmalar yapmasından yana olduğunu, çünkü sanatın insana bu

esnekliği sağladığına inanmaktadır. Burada önemli olan noktanın hoşgörü ve saygı kavramlarının iyi özümsemiş olmasının gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Tasarlama aşamasında genellikle proje bazlı çalışmayı benimseyen sanatçı, belli bir konu veya tema üzerinden yola çıkmakta fakat bazen teknenin kendisine sunduğu rastlantısal tesadüfü oluşumları da değerlendirerek eserlerini oluşturmaktadır. Toplumsal olaylar, yaşanmışlık, insan ve doğa çalıştığı konular arasındadır. **(Fig. 27-28)** Sanatçı soyut çalışmalar yapmaktan da büyük keyif almaktadır. Sanatın çok iyi bir öğrenme aracı olduğunu, içinde bulunduğumuz dünyayı kavrayabilmek adına bizlere farklılıkları görebilme imkânı sunduğunu düşünmektedir. Mahlas kullanmamaktadır.

Sanatçı, dört kişisel sergi açmış, kırk karma sergiye katılmış, birçok projede yer almış ve ortak çalışmalar yapmıştır. Ebru sanatıyla ilgili kamu kurum ve özel kuruluşların yarışmalarına katılmış birçok ödül almıştır. Resim ve fotoğraf eğitmeni Osman Özüdoğru ile ortak çalışmalar yapmıştır.

Çağdaş ebru alanında yapılan yenilikçi çalışmaların gelişim ve sürekliliğin sağlanması açısından mecburi olduğunu, ilk zamanlarda sert eleştirilere maruz kalsa da yoluna devam ederek bu günlere ulaştığını ifade etmekte ve plastik sanatlar içinde kendine yer bulduğunu belirtmektedir.

Ebru sanatının kendine has, büyüü bir dünyası olduğunu, özüne has disiplinleri içinde barındırdığını, belli bir matematiği, fiziği ve kimyası olduğunu bu sebeple diğer sanatlardan ayırıştığını ve doğadaki en kıymetli varlık olan suyun insana verdiği pozitif enerjinin yanında insanın aynası olabilme özelliğine sahip olduğunu ifade etmektedir. Kısacası teknenin başında nasıl bir ruh haline sahıpsen, su da sana onu verecektir

Son olarak, ebru sanatının bu heyecanlı serüveninde yer almak isteyenlere, belli kalıplara sıkışıp kalmamalarını, özgür bir ruh ve sabırla çalışmalarını, tekrardan uzak durmalarını tavsiye etmektedir.¹¹¹

¹¹¹ Meral Aydın ile röportaj, 01.01.2016.

2.15. Mutluhan Taş

1973 Hollanda doğumlu olan sanatçı, 1994 Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş öğretmenliğinden mezun olmuştur. Öğretmenlik yaptığı yıllarda Yüksek Lisansını yapmıştır. 1998 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş öğretmenliği bölümüne araştırma görevlisi olarak atanmış, Doktora çalışmasını aynı üniversitede tamamlamıştır. 2005’de Güzel Sanatlar Fakültesinde Öğretim Görevlisi olarak başlamış, halen aynı fakültede, Dekan yardımcılığı, Heykel Bölüm başkanlığı ve Resim bölümünde desen hocası olarak görev yapmaktadır.

Lisans öğrenimi sırasında atölye dersi olarak gördüğü Ebru sanatını gerek öğretmenlik yıllarında gerekse asistanlık yıllarında bırakmayıp çalışmalarına devam etmiştir. Geleneksel ebru ile başladığım sanatsal üretim sürecinde ebrunun Türk Resim sanatının gelenekten yararlanma sorununa farklı bir çıkış getireceği kanısında olduğundan, zamanla ebrunun içerisine mimari öğeler ve figürü dâhil ederek özgün bir dil oluşturmak adına çalışmalar yapmıştır. *Tek Nefeste Aşk* isimli bir proje geliştirerek Ebruyu sadece resme değil heykele de dâhil ederek sonuçta iki yıl süren TRT INT kanalında aynı adla yayına giren ve 156 ülkede yayınlanan kırk bölümlük bir belgesel programa dönüştürmüştür.

Ebru sanatını iki başlıkta değerlendiren sanatçı, bugün geleneksel ebru budur ve bundan başka bir şey yapılamaz diyen ve adına “ebru manifestosu” diyerek bağnaz düşüncelerini yaymaya ve topluma baskıyla kabullendirmeye çalışan bir anlayışın varlığından bahsetmektedir. Kendisi bunu kabul etmemektedir. Eğer öyle olsaydı Mustafa Düzgünman Hoca’nın yaptıklarının üzerine hiçbir şey yapılmaması gerekirdi, gelenekten neyin kastedildiğini iyi anlamanın gerektiğini belirtmektedir.

Diğer başlığa gelirsek yani ebruyu amaç değil plastik bir değer olarak kabul eden anlayışa, bunun ebru disiplinine ait bir tutum olmadığını, ebruyu disiplinler arası bir çalışmanın paydaşı olarak görmek gerektiğini, kendisini de bu çalışmalara iten sebebin bu olduğunu ifade etmektedir. Ebru, Kaligrafi gibi çalışmalarının anlatmak istediğini yüklenen araçlar olduğunu anlatmaktadır.

Günümüzde biz gelenekçiyiz diyen bir kesim var, Hikmet Barutçugil hocanın da kendi geliştirdiği ve çok takdir ettiğim bir üslubu söz konusu, ancak kendi yaptığı

çalışmaları bu üslupların içerisine dâhil etmenin mümkün olmadığını eklemektedir. Kendi yaptığı çalışmaların öncesinde yapılmadığı için avangart bir duruma da sahip olduğundan bahsetmektedir. Eğer yaptığı çalışmalara benzer çalışmalar bugün yapılabiliriyorsa o zaman buna Mutluhan Taş üslubu demek gerektiğini de açıkça ifade etmektedir. Kendini tam olarak ebru oburu olarak tanımlıyor, önyargılarının olmadığını güzel yapılmış her eseri ve sanatçısını takdir ettiğini belirtmektedir.

Resimlerinde anlatımına yardımcı olabilecek her şeyi kullanan sanatçı, Ebru, yazı, kum, kâğıt vb. materyal ve dokuların zaman zaman resimlerimde yer aldığını, sanat dili olarak tasavvufi konular, mezar taşları, balballar, dini ve felsefi konular ilgi alanlarını oluşturmaktadır. Çalışmalarını uzun bir okuma ve sindirme sürecinden sonra hayata geçirmektedir. Mahlas kullanmamaktadır. **(Fig. 29-30)**

Bugüne kadar iki yurt dışı olma üzere dokuz kişisel sergi ve yüzün üzerinde karma ve grup sergilerine katılmış sergileriyle ilgili kataloglar çıkmıştır. Ayrıca birçok kitapta kitap resimlemeleri yapmıştır. Sanatçı, artık daha özgün çalışmaların tüm eleştirilere rağmen daha fazla üretilmeye başlandığını, ilk öfke patlamalarını 16 yıl önce kendisinin göğüslediğini ve yıllarca mücadele ettiğini, ama bugün çok farklı ve gelişimci eserler görmeyen mutluluk verici olduğunu belirtmektedir.

Son olarak, geleneği asla reddetmemelerini, bu sanatın eğitim sürecini sindirip sonra üzerine ne koyabiliriz denmesini, desen çizmeyi bilmeyen sözde ressamın ben soyut çalışıyorum demesi ne kadar komikse, geleneği bilmeden ben çağdaş ebru yapıyorum demesinin o kadar komik olacağı kanaatindedir.¹¹²

¹¹² Mutluhan Taş ile röportaj, 07.02.2016.

2.16. Naile Bozkurt

1960 Ürgüp doğumlu evli ve iki çocuk annesi emekli hemşiredir. 1997-98 de kumaş boyama kursunda ebru ile tanışmış kumaş boyama ebrusu yapmış fakat izlediği bir dizi filmde klasik ebru sanatını ve lale yapımını gördüğünde yaptığı ebrunun izlediği ebru ile alakası olmadığını anlamış bu sanatı öğrenmeye karar vermiştir. 2000 yılında T.C Kültür bakanlığının açtığı ebru kursuna katılmış ve geleneksel ebru sanatını öğrenmiştir. Sanatçı belgesi olan ve somut olmayan kültürel miras taşıyıcısı envanterine kayıtlı olup Tanıtım kartına sahip ebru sanatkarı unvanını almıştır.

Sanatı ve üretmeyi çok sevdiğini söyleyen sanatçı, geleneksel ebruyu alfabe olarak görmekte bunun iyi bilinmemesi halinde farklı ebruların yapılmasının çok zor olacağını dile getirmektedir. 2002 yılında Alanya'da ilk sanat evini açmış ve ebru kursu vermeye başlamıştır. Sanat evinde her gün yüzlerce turiste ücretsiz ebru sanatını İngilizce canlı olarak anlatarak, bir nevi kültür elçiliği de yapmaktadır. Kendisini hem klasikçi (gelenekselci) hem de modern ebrucu olarak tanımlamaktadır.

Teknik olarak geleneksel ebrunun bütün tekniklerini, malzeme olarak ise kâğıt, ipek, karton, deri, seramik, kanvas gibi farklı materyaller kullanmakta olup zemin için hazırladığı dokular için boyalarını bazen fırça ile serpmekte bazen de damlalıklarla damlatma şeklinde yapmaktadır. Figüratif ebrularında öncelikle yaşadığı yer olan Kapadokya'nın yansımalarının yanı sıra, balonlar, ağaçlar, dağlar, peri bacaları, mitolojik hayvanlar, efsanevi tanrılar ve tanrıçalar, uygarlıklar görülmektedir. (Fig. 31-32)

Çalışmalarında renk uyumuna, gölgelendirme ve gerçeğe uygunluğa çok önem veren sanatçı eserlerini tasarlarken her yıl farklı bir konu seçtiğini, çalışmanın ruhuna uygun renkleri ve zemini oluşturduğunu belirtmektedir. Bugüne kadar farklı birçok konuyu işlediğini bu konuları çizmeye başlamadan önce araştırdığını, her figürün anlamını zamanını iyice anlamadan çizim aşamasına geçmediğini özellikle vurgulamakta ebru sanatını kültürümüzü anlatmak için kullandığını dile getirmektedir.

Eserlerinde mahlas olarak ise ismi ile beraber Cappodocia ismini kullanmakta olup, bu kullanımdaki amacının sanatının kendisiyle birlikte bölgesini temsil etmesini istemesidir. Şimdiki sanat evinin eski bir Türk evi olduğunu mitolojik ve tarihi

motifleri işleminde burada olmasının etkili olduğunu, Kapadokya'dan sanatında çok beslendiğini aktarmaktadır.

Özellikle Hikmet Barutçugil'in ve Osman Şimşek'in çalışmalarından etkilenmektedir.

“Her eve bir ebru” sloganıyla değişik zevklere ebruyu sevdirmeye çalışan sanatçı, otuz kişisel sergi açmıştır. Ayrıca birçok sanatçı katalogunda, turizm dergi ve yayımlarında eserlerinin yayınlandığını belirtmektedir.

Son olarak, ebru sanatının bir hobi olmadığını ve ebru yapmanın bir yaşam şekli olduğunu bu sanata yeni başlamak isteyenlerle paylaşmaktadır.¹¹³

¹¹³ Naile Bozkurt ile röportaj, 25.12.2015.

2.17. Necmiye Albayrak

1960 Afyon/ Emirdağ doğumlu olan sanatçı, Çankırı Lisesi mezunu olup iki erkek çocuğu annesidir. Türk Telekom'dan emeklidir.

2007 yılında ebru sanatıyla tanışarak, hocası Necdet Akbaşı ile ebru derslerine başlamıştır ve halen atölye çalışmalarına devam etmektedir. Geleneksel ebru sanatını aynı şeyleri taklit veya daha iyisini yapmaya çalışmak gibi gördüğü için, doğaçlama çalışmaya yönelmiştir. On yıldır bu sanatla uğraşan sanatçı sekiz yılını dalgalı ebruya yeni boyutlar kazandırmak için geçirmiştir.

Ebru sanatını geleneksel ya da modern olarak ayırmadığını bir bütün olarak kabul ettiğini belirtmektedir. Birlikte çalıştığı hocasının aslında klasik çalışmayı sevdiğini, fakat öğrencilerini serbest bıraktığını bu sebeple özgürce çalışabildiğini, kendisini istediği gibi ifade edebildiğini belirtmektedir.

Teknik olarak daha çok dalgalı çalıştığını ifade eden sanatçı, bu teknikte el becerisinin de çok önemli olduğunu ifade etmektedir. Su üzerine insan, hayvan ve manzara uygulamaları olduğunu, dalgalı tekniği kullandığı çalışmalarında hiç biz kullanmadığını belirtmektedir. Diğer figürlerde damlatma, tarak ve biz kullanmaktadır. Tavus kuşu, balerin, kelebek, kadın vb. konulu çalışmaları mevcuttur. Son zamanlarda dalgalı teknikle yapmış olduğu vatos balığı ve mercan konulu çalışmaları mevcuttur. **(Fig. 33-34)**

Genellikle kâğıt ve kumaş üzerine çalışmalar yapmakta, önceleri boyaları ezerek hazırladığını fakat şimdi hazır boya kullandığını belirtmektedir. Renk ve estetik değerleri dikkate alarak tasarımlarını oluşturmaktadır. Çalışmaları arasında hocam ve ben adını taşıyan eserinin kendisi için çok özel olduğunu, sebebinin ise bu çalışmayı hocasına itafen yapmış olduğunu ifade etmektedir.

Tasarlama aşamasında bir gün önceden yapacaklarını kafasında oluşturduğunu fakat en son kararı teknenin verdiğini sözlerine eklemektedir. Birlikte çalıştığı atölye gurubu ile yirmiden fazla sergiye katılmıştır.

Ebru sanatında dalgalı ebruyu dükkânın vitrini olarak gördüğünü, gelişime hızla devam edeceğine inanmaktadır. Mahlas kullanmamaktadır. Duyguların ve

mekânın bu sanatın icrasında çok önemli olduğunu ve negatif duygulardan arınarak tekne başına geçilmesi gerektiğın önemine değinmektedir.

Son olarak, önce klasik ebrunun öğrenilmesi gerektiğini, daha sonra kendisini hangi çalışma mutlu ediyorsa o tarza yönelmesini önermektedir.¹¹⁴

¹¹⁴ Necmiye Albayrak ile röportaj, 28.02.2016.

2.18. Nedim Sönmez

1957 Havsa/Edirne doğumlu olan sanatçı, İstanbul Üniversitesi İşletme Bölümü mezunudur. 2015 yılında otuz beş yılını doldurduğu bir ebru geçmişi vardır.

Ebru ile ilgili altyapısının 1970’li yıllarda en basit haliyle öğrendiği ebruyu, üniversiteyi bitirip yurtdışına çıkınca İtalya’da ebrunun tarihinin yanlış gösterilmesine kızarak tekrar ele almıştır. Almanca konuşmadığı yıllarda parmaklarının dili onun için bir ifade aracı olmuştu, ilk Almanya yıllarında alışık olmadığı Avrupa soğuğunu yaşarken birde bakmış ki ebru teknesinde kıpkırmızı çöl manzarasında develer yürüyordu, ısınmak için olsa gerek diye düşünmüş çünkü Trakya geçmişinde ne çöl nede deve görmemiştir. İstanbul yıllarında adalara dalmaya gittiğinden o zamanlardan kalma esintiler olarak teknesinde sualtı, balık, ahtapot, denizyıldızlarının oluştuğunu belirtmektedir.

Dolayısıyla dünyada ilk kez “manzara” olayını gerçekleştirmiştir. Seksenli yılların başında ebru sanatına getirdiği manzara resimleriyle kendine özgü anlatım biçimini yaratmıştır. İstanbul hasretinin sonucu ile İstanbul manzaralarını işlemiş Sarayburnu, Adalar, Rumeli Hisarı gibi. Ayrıca seksenli yılların başında İsviçre’de gezdiği Monet sergisinin etkisiyle ebruya kazandırdığı nilüferlerin ve dalgalar tablolarının kendisinde ayrı bir yeri olduğunu belirtmektedir. **(Fig. 35-36)**

Herhangi bir ustaya bağlılığı olmayan sanatçı, kendi çizgisini hiçbir etki altında kalmadan kendisi çizmiştir. Kullandığı tekniği bilinegelenlerden farklı olmadığını, klasik desenleri resmin ögesi olarak kendisine özgü manzaralar yaptığını, fakat bunları asla ismi ile çağırmadığını tarzının kendini belli ettiğini ifade etmektedir. Atölyesinde dünyanın farklı yerlerinde gelme yetmiş farklı tonda toprak boya, otuz farklı tonda demir oksit ve bunların dışında değişik renklerde yüz kadar farklı pigment bulunmakta olduğunu, geliştirdiği boya için içerik olarak benzersiz olduğunu, ebru sıvısı olarak ilk yıllarda kullandığı kitrenin devamında halen deniz yosunu kullanmaktadır.

Sergilerinde yüzyıllar boyunca yalnızca bir kâğıt renklendirme tekniği olarak görülen ebrunun zengin bir anlatım dili olabileceğini vurgulamıştır. Bu sanata getirdiği yeniliklerin yanı sıra ebrunu klasik boyutunun korunmasına da özen göstermektedir. Çalışmalarını tasarlarken hayal gücünü ve iç dünyasını etkileyen doğanın,

teknesindeki sıvının yüzeyinde şekillendiğini, klasik ebru motiflerinin eserlerinde bir bütünün parçası olarak yerlerini bulduğunu ifade etmektedir.

İlk sergisini 1982 yılında açmış, uluslararası alanda çok iyi galeri ve müzelerde seksenden fazla kişisel sergi, on beş yirmi civarı karma sergide eserleri sanatseverlerle buluşmuştur. Çalışma ve araştırmalarının yer aldığı birçok kitabı ve makalesi bulunmaktadır. Eserleri yurt içi ve yurt dışı özel koleksiyonlarda, resmi kurum ve kuruluşlarda yer almaktadır. Çalışmalarını uzun yıllar uluslararası alanda sergileyip ebru tekniği ve tarihi üzerine araştırmalarını, Avrupa'da artık ebru literatürünün klasikleri diye tanımlanan, başlı balına TV programlarına konu olmuş kitaplarını, makalelerini ve konferanslarını çok geniş bir kitleye duyurmayı başarmıştır.

Sanatçı ebru çalışmalarında yaratıcılığının bitmeyeceğini, otuz beş yıllık ebru geçmişinde estetik değerleri göz önünde bulundurarak, sürekli yenilikler sunduğunu fakat asıl amacının ebru tarihi araştırmalarını devam ettirmek ve ebru tarihini hiç bilinmeyen yönleriyle ortaya koyma olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca karşısına zorlamayla oluşturulmuş, estetik değerler taşımayan eserler çıktıkça üzüldüğünü, kendisi el yeteneği, renk zevki, estetik değerler barındıran, zorlamayla oluşturulmamış eserler görmek istemektedir. Ancak nedense çoğu zaman şablonlar kullanılarak üretilen veya özgün çalışmaların kötü kopyalarının karşısına çıktığını belirtmektedir.

Sanatçı son olarak, sanatsal açıdan Nedim Sönmez ebrusunun kendi özgü bir dünya olduğunu, genç sanatçıların kendisine benzemeye çalışmalarının kötü kopyaları ortaya çıkaracağını, ancak kendisinin onlar için yeni arayışların olabileceğine dair bir örnek olabileceği düşüncesindedir.¹¹⁵

¹¹⁵ Nedim Sönmez ile röportaj, 19.11.2015.

2.19. Nilgün Ayşecik Çevik

1958 Çorum doğumlu olan sanatçı, Samsun Eğitim Enstitüsü Bölümü'nden 1979'da mezun olmuştur. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinden Lisans Eğitimi Tamamlamıştır. 1982 yılında Necmettin Okyay'ın ilk orijinal ebrularını görmüş ve öğrenmek için büyük bir heves duymuştur. O yıllarda bilgiye ulaşmak günümüzdeki kadar kolay olmadığından kendi başına denemeler yapmış lakin pek başarılı olamamıştır. 1996 yılında bir öğretmen arkadaşından ebru sanatını öğrenene kadar araştırmalarını sürdürmüştür. 2000 yılında Ankara'da Sevim Sağdıç'ın seminerlerine katılmıştır.

Çıkış noktasının geleneksel olduğunu fakat gelenekselin birbirini tekrarlayan anlayışı yerine daha geniş açılımlarla farklı yaklaşımlarda bulunup, geleneksel sanatı çağdaş bir bakış açısıyla yorumlamak olarak çalışmalarını tanımlamaktadır.

Teknik olarak ilk önceleri geleneksel ebru sanatında kullanılan yöntemleri kullandığını ancak bugünkü anlatım dilini oluştururken bu yöntemin yetersiz kaldığını görmüş, yine benzer yöntemlerle birlikte plastik öğelerin eklendiği ikinci bir yola başvurmuştur. İşin bu noktasında resim anlayışı içinde bir çeşit müdahaleli bir uygulamanın gündeme geldiğini ve gelenekselin dışına çıkmasının bu yolla gerçekleştiğini belirtmektedir.

Kullandığı malzemelerin başında geleneksel ebru malzemeleri gelmekte olup ek olarak yağlı boya ve akrilik boyada kullanmaktadır. Resmindeki figürleri baştan tasarladığını söyleyemeyeceğini sürecin akışı içinde kendiliğinden ortaya çıkan kimi lekelerle küçük müdahalelerle yeni bir anlam kazandırdığının görülebileceğini dile getirmektedir. Anadolu kültür ve medeniyetiyle ilgili konular seçmektedir. Geleneğin izini sürerek, ebrunun kendi dilini kullanarak ve ebru tadını yok etmeden figüratif yorumlar yapmaktadır. (Fig. 37-38)

Son dönem çalışmalarında Hitit uygarlık motiflerinden hareketle, kendine özgü bir anlatım yolunu seçmiştir. Bunun dışında, öteki geçmiş kültürlerle ait farklı söylencelerde yer alan motiflerden de yararlandığı izlenebilmektedir. Batı uygarlığının temel çıkış noktası olan Grek mitolojisi kadar, Doğu söylencesindeki mistik ve gizli anlamlar taşıyan, işaretler ile İslami semboller üzerinde yükselen bir senteze ulaşma

çabası içindedir. Tüm çalışmalarını kapsayan ana yaklaşım batıdan doğuya insanlık düşüncesinin sözel anlatım dönemlerinden bugüne değin ortaya çıkmış sembollerden yararlanarak plastik ve çağdaş bir anlatım dili oluşturmaya çalışmayı hedeflemektedir. Çalışmalarına N'ART Galeri'de devam etmekte ve Çorum Belediyesi Sanat Danışmanlığı yapmaktadır.

Yurt içi ve dışımda yirmi kişisel sergi açmış, elliden fazla karma sergiye katılmış, Kültür Bakanlığı tarafından İspanya, Fransa, Kırgızistan, Çin ve İtalya'ya ebru sanatının tanıtımı için görevli olarak gönderilmiştir. Müzelerde ve özel koleksiyonlarda çok sayıda eseri bulunmaktadır. Birleşmiş ressamlar ve heykeltıraşlar derneği üyesi olan sanatçı Hitit Üniversitesi'nde Geleneksel El Sanatları dersi kapsamında ebru dersleri vermektedir.

Sanatı bir bütün olarak değerlendirmenin doğru bir yaklaşım olacağına inanan sanatçı, o büyük sanat hareketi içinde değişik anlayışların bulunmasının son derece doğal olduğunu kabullenmek gerektiğini, sanatın uzun vadeli bir etkinlik olduğunu kimin kalıcı olacağını zamanın göstereceğini belirtmektedir.

Son olarak, yeni başlayanlar için hiç bıkmadan çalışmalarını kendi alanlarıyla ilgili, bilgi bakımından son derece yetkin bir donanıma sahip olmaları gerektiğini, aksi takdirde yapılan işlerin daha önce yapılmış olanların kopyası olmaktan ileri geçemeyeceğini aktarmaktadır.¹¹⁶

¹¹⁶ Nilgün Ayşecik Çevik ile röportaj, 14.01.2016

2.20. Nurhayat Polat

1970 Tunceli doğumlu olan sanatçı, 1994 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim Bölümünden mezun olmuştur. Öğretmenlik yıllarında çocuk hikâyeleri resimlemiş, ebru resim ve diğer sanat çalışmalarına devam etmiştir. Aile fertlerinin resim, müzik gibi sanatlarla ilgili olması onu çocukluk yıllarında resme yöneltmiştir.

Ebru sanatı su yüzeyinde resim yapma tekniğidir, eski bir sanat olmasına rağmen bir o kadar yenidir. Suyun akışkanlığı, diğer fiziksel, kimyasal ve sanatçının ruhsal durumu gibi etkenlerle, her seferinde tekrarı olmayan eserler yaratılmasına neden olur, bu özelliğinden dolayı ebru kendini yenileyip durur, her yapılışında şaşırttığına şahit oldukça gizemli ve çekici yanı artar diyerek tanımlamaktadır. Ebru sanatıyla üniversiteye başladığı yıl tanışmıştır. O yıllarda ebruyu öğrenme imkânı kısıtlı olduğundan evde kendi denemeleriyle öğrenmeye çalışmış sonrasında ebruyu tüm incelikleriyle öğrenmek için İstanbul'da kursa gitmiştir. Kısa bir kurs döneminden sonra yoğun bir şekilde çalışmaya başlamıştır. Geleneksel tarzı öğrendikten sonra aynı üslupla devam etmek istemeyen sanatçı daha önceki deneyimleri ve resim bilgisi sayesinde farklı materyaller kullanarak farklı sonuçlar elde etmeye başlamıştır. Sanatçı uzunca bir zamanın çok denemek, araştırmak ve daha fazla öğrenmekle geçtiğini belirtmektedir.

2007 yılında öğretmenlikten istifa ederek Finlandiya'ya yerleşmiş ve kendi sanat atölyesini kurmuştur. Altı yıldır resim ve ebru üzerine kurslar vermekte sanat akademilerinde çeşitli kuruluşlarda çalışmalar yapmaktadır. İş zamanının dışında kalan zamanda ağırlıklı olarak ebru, heykel, resim, yontu ve illüstrasyon çalışmaktadır. Ebrularını yenilikçi sanat anlayışı ile yaptığını bunun nedeninin aldığı batı sanat eğitimi olduğunu, merak, deneme, keşfetme, yeniliğin ve özgünlüğün sanatta birer zorunluluk olduğunu düşünmektedir. Sanatçı ebru sanatını resim sanatı içinde bir teknik olarak görüp, su yüzeyinde resim yaptığını inandığı için resim sanatındaki ekol ve üslupların uzağında düşünmemektedir. Gerek figüratif gerekse soyut çalışmalar yaparken denge, anatomi, kompozisyon, renk, biçim, çizgi, hareket, tema gibi resmin tüm kriterlerine dikkat ettiğini dile getirmektedir.

Eskiye tekrarlamayan sanatçılary gördüğünde etkilendiğini, iyi ve yeni anlayışla yapılan çalışmalarını sevdiğini, ister klasik ister diğery üsluplarda yapılsın, özgün tarafı olmayan hiçbir çalışma kendisine çekici gelmemektedir.

Yoğunluklu olarak ebru ve resim çalıştığını, resimde yağlı boya ve grafik bir de resim ve ebruyu birleştirip çalışmalar yapmaktadır. Ebru sanatında kullandığı teknik geleneksel ebru boyları ile su yüzeyine resim yapmak olan sanatçı, son bir yıldır su yüzeyinde güvercin çizdiğini suyu kıpırdatarak boyayı o biçime sokmanın saatlerini aldığını bunun yanı sıra soyut ebrular denilebilecek çeşitli dokular ve formlar yaptığını daha sonra bunları resim yaparken kullandığını belirtmektedir. Malzeme olarak ise, son zamanlarda geleneksel malzemeler kullandığını, son bir yıldır kuş figürü çalıştığını en iyi sonucu geleneksel malzemelerle elde ettiğini bu sebeple şimdilik bu malzemeleri tercih ettiğini ifade etmektedir.

Figürleri seri olarak tasarlayan sanatçı, bu figürleri öykülendirmeyi ve belli bir tema içerisinde tasarlama yaptığını, resim sanatıyla birleştirdiği çalışmalarında ise bazen ebruyu zemin olarak kullanıp üzerine kurşun kalem veya uygun boylarla figür çalıştığını, bazen de figürü teknede çizip öyle kâğıda aldığını ve başka müdahalede bulunmadığını açıklamaktadır. Daha çok ebruda kuşlarla tanınan sanatçı resimlerini ve ebruları yaparken Anadolu'da yaşamış halkların mitolojisinden, kültüründen ve bu halkların doğa ile ilişkisi sonucunda meydana getirdikleri sembollerden faydalanmaktadır. Kuş figürünün de Anadolu'nun sözsely ve yazılı kültüründe önemli yere sahip olduğuna ve ayrıca sanatçının yaşadığı yerdeki doğa kültürünün çeşitli kuşları barındırdığını her gün gördüğü farklı kuşlardan da etkilendiğini ve bunları ebru ve resim çalışmalarına yansıdığını belirtmektedir. (Fig. 39-40)

Finlandiya'da yaşayan ve **Artpiste Fince Sanat Noktası** anlamına gelen sanat atölyesinde çalışmalarına devam etmektedir. Sanatçı internet ve sosyal medyada bu ismi kullanmaktadır. Avrupa'da altı kişisel sergi açmış birçok karma sergide yer almıştır. Çocuk öyküleri üzerine resimlediği birçok kitabı vardır.

Son olarak artık ebru ile uğraşanların cesur çalışmalar yapmalarının sevindirici olduğunu belirtmektedir.¹¹⁷

¹¹⁷ Nurhayat Polat ile röportaj, 16.11.2015.

2.21. Nükhet Ocak Balkan

1949 Gaziantep doğumlu evli ve bir kız çocuk annesidir. Ankara Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünden Yüksek Lisans derecesiyle mezun olmuştur. Diplomat, Ticaret Müşaviri olan eşinin yurt dışı görevleri nedeniyle çeşitli ülkelerde yaşamış, bu ülkelerin yerel kültür, sanat, toplumsal ve siyasi olayları yakından takip etme imkânı bulmuştur. Pakistan, Karaçi’de mumlu batık, Avusturalya Sydney’de ipek üstüne batık ve Çin resmi çalışmıştır. İngilizce ve İtalyanca bilmektedir.

Ebru sanatına ilgisinin ebru hocası olan bir arkadaşının kendisini teşvik etmesi ile başladığını ve zamanla tutku haline dönüştüğünü ve devam etmek istediğini fark etmiştir. Ebrucu Güler Elhan, Gülten Vapur Nazlı ile çalışmış kitre-boya-öd ilişkisini çok iyi öğrendiğini belirtmektedir. Sekiz yıldır ebru çalışmaları yapmaktadır. Ebruya başlar başlamaz manzara resimleri, ağaçlar, deniz vs. gibi konuları teknede resimlemeye başladığını, beraber çalıştığı hocalardan hiçbir müdahale görmediği için ebru yaptıkça üslubunun daha da geliştiğini belirtmektedir.

Sanatçı kendisini ebruya gönül vermiş, klasik ebru malzemeleriyle figüratif ebru yapan bir ebruzen olarak görmektedir. Çalışmalarında seçtiği konuların, tamamen kendi seçtiği, tabiattan alınan, çevresinde her zaman görebileceği figürler olduğunu, kompozisyon, perspektif, renk armonisi gibi resim öğelerinde kullandığı için geleneksel ebru sanatından üslup olarak farklılık gösterdiğini açıklamaktadır. Yani seçtiği konuların bir durumu bir duyguyu anlattığını, hayatın içinden geldiğini sözlerine eklemektedir.

Teknik olarak geleneksel ebruda kullanılan tekniklerle aynı olduğunu, toprak boya kullandığını, sentetik ve akrilik boya kullanmadığını kitre olarak ise denizkadayıfı olan kerajen kullanmaktadır. Sanat üslubunu, “ Geleneksel ebru ve teknik malzemelerini kullanarak, çevresinde gördüğü varlıkları teknede aksettiren, ebru sanatına çağdaş bir yorum getirmek” olarak tarif etmektedir.

Soğuktan üşüyerek birbirine sokulmuş kuşlar, zeybek oynayan kadınlar erkekler, yük taşıyan kadınlar, şemsiyeli kadınlar, balıklar, penguenler, baykuşlar, papağanlar vs. ebrularının konularını teşkil etmektedir. Bu konuların hepsini tabiatta

gördüğümüz gibi kompozisyon, perspektif ve gerçeklik içinde vermeye özen göstermekte, ayrıca kullandığı renkler açısından figürlerin gerçek rengini yakalamaya çalışmaktadır. (Fig. 41-42)

Yaptığı ebruların geleneksel ebru sanatına yeni bir soluk, modern bir vizyon ve değişik bir bakış açısını getirdiğine inanmaktadır. Mahlas kullanmamaktadır. Sanatçı yurt içinde yedi kişisel sergi açmış, çeşitli şehirlerde çok sayıda karma sergiye katılmış çeşitli sanat kataloglarında yer alarak sanatseverlerle buluşmuştur.

En çok etkilendiği ve sevdiği sanatçının Gülseren Sönmez olup üslubunun kendisinininkiyle aynı olduğunu onun da figüratif ebru yaptığını, kullandığı renk armonisinin onu çok etkilediğini belirtmektedir.

Ebru biraz kıskanç bir sanattır, sürekli kendisiyle ilgilenilmesi ister diyen sanatçı, ebruzenin ebru yaparken son derece sakin, telaşsız ve dış dünya ilişkiyi tamamen kesmenin ve renklere yoğunlaşmanın gerektiğini vurgulamaktadır. Ortamın temiz, havadar, sakin ve aydınlık olmasının önemini belirterek, tozlu ortamların ebruya zarar verdiğini açıklamaktadır.

Adına modern ebru diyebileceğimiz figüratif ebrunun geleneksel ebru gibi çok tanınmadığını, bunda biraz da geleneksel ebrucuların figüratif ebruları kabul etmemelerinden kaynaklandığını düşünmektedir. Açtığı sergilerden ebru severlerin, sanatseverlerin yenilikler istediğini gördüğünü sözlerine eklemektedir.

Son olarak, ebru sanatının Türk sanatı olup kendi özümüze ait bir sanat olduğunu, bu sanatların yayılmasının, sevilmesinin, benimsenmesinin toplumun kendi özüne dönmesine, kendini tanımasına yardımcı olacağını bu sebeple ebru sanatın yaşatılmasını bütün kalbiyle desteklemekte ve ebru yapanların sayısının artmasını dilemektedir.¹¹⁸

¹¹⁸ Nühket Ocak Balkan ile görüşme, 13.01.2016.

2.22. Osman Şimşek

1948 Balıkesir/Manyas doğumludur. İzmir Yüksek İslam Enstitüsünden mezun olmuş bir dönem Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği yapmış askerden geldikten sonra Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nin Yönetim ve TeftiŐ bölümümü 1983 yılında bitirmiŐtir. Hat ve Osmanlıca dersleri almış fakat hocasının yeteneğinin hat sanatına yeterli olmadığını, katı kuralları olan bu sanatın yerine onu daha esnek kurallara sahip olan ebru sanatına yönlendirmesiyle, ilk kez ebru kelimesini duyduğunu belirtmektedir.

1980'li yıllarda ebru kelimesini incelemeye başlayan sanatçı, araştırmaları esnasında rastladığı tuzlu su ebrusunu uygulamaya başlamıştır. Boyayı gaz yağı ile inceltip tuzlu su üzerine serperek yapılan tuzlu su ebrusuyla uzun süre meşgul olmuş Ahmet çoktan'ın Türk Ebru Sanatı adlı kitabını okuyarak geleneksel ebruya başlamıştır. Hiç kimseden ders almadan kendi serbest deneyimleriyle geliştirdiği bir tarzı olduğunu sanatseverlerin bu tarzını Şimşek Ebru'su diye adlandırdıklarını fakat kendisinin bu kararı sanatçılara ve sanat tarihçilerine bırakarak, sürekli ürettiğini ifade etmektedir.

Sanatçı teknik olarak, kullanacağı malzemenin eni derinliğinde su kabı hazırladığını, malzemeyi derine doğru batırırken aynı zamanda kendine doğru çektiğini, suyun üzerinde renklerin nerede durması gerektiğini hesaplayarak boyları su üzerine döküyor gerekirse küçük müdahalelerle üfleyerek bazı çizgileri değiştirdiğini anlatmaktadır. Tinerle inceltiymiŐ boylara saf alkol ekleyerek kılçıklı ve kumlu ebru elde etmektedir.

Eserlerini icra ederken bulunduğu yerin tabiat güzelliğinden etkilendiğini, aldığı eğitim sebebiyle edindiği düşünceleri de doğa soyutlaması diyebileceği çalışmalara ekle ekleyerek çalışan sanatçı, bazen de bir sergide konuŐtuęu insanların daha sonraki sergisinin omurgasını oluşturduğunu belirtmektedir. Ebru sanatını icra etmenin en zor yanının özel bir mekna sahip olunması gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Eserlerinde iŐledięi figürlere konusuna ise Şöyle bir açıklık getirmekte; ilk sergilerinde izleyicilerin kendi birikimleri doğrultusunda eserlerinin içinde insan ve

hayvan figürleri bazılarında ise hat sanatından kısa kelimeler, sembol harfler bulduklarını söylediklerini aktarmaktadır. Sanatçı bu durum karşısında izleyicinin aradığını daha iyi bulabilmesi için özellikle figürlü çalışmalar yaptığını belirtmektedir. **(Fig. 43-44)**

Çalışmalarını tasarlama aşamasında belli bir süre zihni demlenme dönemi yaşadığını, daha sonra kafasında oluşan şeyleri gerçekleştirmek için uygulamaya geçtiğini, düşünme aşamasının uzun uygulama aşamasının daha kısa sürdüğünü söylemektedir. Mahlas kullanmayan sanatçı, farklı çalışmalarıyla izleyici tarafından tanındığını düşünmektedir.

Farklı proje çalışmalarına da imza atan sanatçı 2004 yılında modacı Cemil İpekçi ile “Sahire” adlı İlkbahar-Yaz defilesi ile yaptığım çalışmaların tekstil üzerinde birçok alanda kullanabileceği söylenmiş fakat görüştüğü tekstilciler renkliliğin maliyeti arttırdığını, başka ülkelerle rekabete elverişli olmadığını söylemişlerdir. Daha sonra deri üzerine çalışmalar yapmıştır. Bir seramik fabrikasında bir süre denemelerde bulunduğunu, karşı tarafın uygun olmayan teklifleri sonucunda çalışmanın bir yararı olmayacağına karar verdiğini belirtmektedir.

İlk kişisel sergisini 1986 yılında açmış, otuz beşe yakın kişisel sergi, yüzden fazla karma sergi ile sanatseverlerle buluşmuştur. Kongre, sempozyum, dünya ebru günleri ve devlet sergisi gibi karma sergi kataloglarında yer almıştır. 1997’de devlet ebru yarışmasında başarı ödülü almıştır.

Ebru sanatının müthiş bir gelişme gösterdiğini ve benzeri kurallarla hareket eden, fakat farklı boyalar ve teknikler kullanan modern ebrucular ve ebrularının kendilerine yeni bir kulvar açtığını düşünmektedir. Her ebrucunun ısrarla aynı şeyi yapmasının gelişme göstermeyeceği gibi kimin neyi yaptığının da anlaşılamayacağı kanaatindedir.

Son olarak, bu sanata yeni başlayanlara bir hoca ile ve özgür bir ortamda yönlendirmelerin sınırlı etkisi altında kalmadan çok çalışmalarını önermektedir.¹¹⁹

¹¹⁹ Osman Şimşek ile röportaj, 3.01.1016.

2.23. Rana Gökdemir Yardımcı

1955 Malatya doğumlu olan sanatçı, Anadolu Üniversitesi İş İdaresi Bölümü mezunudur, iki çocuk annesidir.

Çocukluk yıllarından itibaren ebru adını duyduğunu ve hep merak ettiğini fakat ebru teknesiyle tanışmasının tesadüfi olduğunu belirtmektedir. Bir süre Ayşegül Kavas'tan ebru dersleri aldığını, fakat ders esnasında hazır boyalar kullanıldığını bu sebeple toprak boyalarla kendi kendine tanışmıştır. İlk zamanlar çok zorlandığını fakat başardığını gördüğünde ebrunun kendinde aşka dönüştüğünü ifade etmektedir.

Malzeme olarak geleneksel ebru malzemeleri kullanmakta olup, ebrularını ahşap, seramik, cam, kâğıt, polyester, taş gibi farklı yüzeylere uygulamaktadır. Kısacası yüzeyi boya tutan her türlü malzemeyi özgürce kullanmaktır. Kendine ait iç içe kullandığı yağmurlama boya atma sisteminin olduğunu, bu teknikle çalışmalarının bulutumsu ve boyutlu bir hale büründüğünü belirtmektedir. Ebru yaparken adeta renklerle dans eden sanatçı, küpeden kolyeye, mobilyadan, halıya, saatlerden, mermere gibi yüzeylere yerlere taşıyarak ebruyu yaşanır hale getirdiğine inanmaktadır. (Fig. 45-46)

Tasarım aşamasında önce belirlediği projeyi düşünsel ve çizimsel olarak çalıştığını sonrasında tekne başına geçtiğini, atölyesini eve taşıdığını ve çalışmalarına evinin mutfağında devam ettiğini ifade etmektedir. Sanatçı eski ve yeni olarak ebruyu ikiye ayırmadığını, dün olmasaydı bugünün yaşanamayacağını bu sebeple geleneksel ebrunun kendisi için olmazsa olmaz olduğunu sözlerine eklemektedir.

Geleneksel ebruda Necmettin Okyay'dan modern ve çağdaş tarzda ebruda ise Hikmet Barutçugil'in çalışmalarından etkilenmektedir.

Elli kişisel sergi ve birçok karma sergiyle eserlerini sanatseverlerle buluşturmuştur. Mahlas kullanmamaktadır.

Son olarak, nefesi var oldukça ebru çalışmalarına ve öğretmeye devam edeceğini belirtmektedir.¹²⁰

¹²⁰ Rana Gökdemir Yardımcı ile röportaj, 04.01.2016.

2.24. Serap Tor

13 Haziran 1964 Hatay/Antakya doğumludur. Adana Sağlık Meslek Lisesi mezunu olan sanatçı, uzun süre yağlı boya resim, pastel boyama ve kumaş boyama dersleri almıştır. 2006 yılında ebru sanatıyla tanışmıştır. Bu yıllarda ebru'ya çok yakışacağını düşündüğü için minyatür dersleri de almış bazı eserlerinde iki tekniği birlikte uygulamıştır, kendi atölyesini kurmuş çalışmalarına devam etmiştir. 2014 yılında Fethiye Belediye Kültür Merkezinde ebru eğitmenliğine başlamış ve halen devam etmektedir.

Geleneksel ebru sanatının geçmiş dönemdeki ebru sanatçılarının yapmış oldukları ebru ile sınırlı kalmasının sanat adına sanatla bağdaşmaz, sadece kalıplar olarak kendisini sınırlar ve sürekli kendisini tekrarlayacağı düşüncesinde olan sanatçı çağdaş veya modern ebruyu gelenekselden yola çıkarak sanatçının da kendinden bir şeyler katarak farklı boyutlara taşınması olarak tanımlamaktadır. Geleneksel diye adlandırılan ebru sanatının günümüze kadar gelişerek gelmesini sanatçı modern ebru adlandırabileceğini düşünmektedir. Bu sanatı öğrenirken hoca ve öğrenci ilişkisinin çok önemli olduğunun da altını çizmektedir. Canlı renkler çalışmayı seven sanatçı, renk armonisi, denge ve çizim konularına önem verdiğini belirtmektedir. Üslup olarak tekne resimsel çalışmalar yapmayı benimsediğini, teknik açıdan ise geleneksel ebru tekniklerini kullandığını ifade etmektedir. Kullandığı malzemeler ise genelde geleneksel ebru sanatında kullanılan tekne, tarak, biz, fırça, kitre, öd ve kâğıttan oluşmaktadır.

Sanatçı günümüzde gelenekselciler ve modernciler diye ayrılmış bir sanat ile karşı karşıya geldiğini, bu sanatta yapılan en ufak değişikliğin tartışmalara yol açtığını klasik sanatların bir döneme sıkışıp kalmaması yeniliklere açık olması gerektiğini düşünmektedir. Bu tarz yenilikçi eserlerin insanlarda merak ve ilgi uyandırmasının memnuniyet verici olduğunu ifade etmektedir. Yapacağı çalışmayı öncelikle fotoğraf olarak araştırdığını ve tasarladığını söyleyen sanatçı bu aşamadan sonra tekne başına geçip uyguladığını belirtmektedir. Tavus kuşu figürü ile çıkış yaptığını ve daha sonra kuşlar, balıklar, denizkızları gibi birçok farklı figürle çalışmalarını bugün de devam ettirmektedir. **(Fig. 47-48)**

Ebru sanatçısı Firdevs Çalkanoğlu'nun yaptığı çiçeklerden ve Hikmet Barutçugil'in yaptığı çalışmalardan etkilendiği dile getirmektedir. Mahlas kullanmamaktadır.

Sanatçı bu sanatı gerçekten öğrenmek isteyenlere bildiklerini severek aktarmak gayreti içerisinde. İlk kişisel sergisini 2009 yılında Kalkan Kültür evinde açmış daha sonra dört kişisel olmak üzere birçok karma sergiye katılmıştır. Bu sanatı tanıtmak adına yurt içi ve yurt dışında ebru sanatı etkinliklerinde yer almıştır.

Son olarak ebru sanatının dışarıdan görüldüğü gibi kolay bir sanat olmadığını, sabır işi olduğunu bu sebeple pes etmemenin en önemlisinin de sevgi ve aşk ile yapılması gerektiği belirtmektedir.¹²¹

¹²¹ Serap Tor ile röportaj, 13.12.2015.

2.25. Yusuf Akkaya

1959 Kayseri doğumlu olan sanatçı, Ankara Yüksek Teknik Öğretmen Okulu mezunudur. Otuz altı yıldır Hollanda’da yaşamaktadır.

Resim sanatına çocukluğundan beri ilgisi olduğunu, fakat ancak 2000 yılında ebruya başlayabildiğini, kısa dönemler kurs aldığını belirtmektedir. İlk önce geleneksel ebru ile başlamıştır. Birkaç yıl ebru tekniğini öğrenmek için geleneksel formlar çalışmış, fakat asıl hedefi olan ebruda gelenek dışı özgün çalışma denemeleri yapmaktır.

Geleneksel ebru elbette temeldir, korumak gerekir, ebru sanatçılarından bazılarının bu alanda uğraşmaları da gerekli, fakat ebru sanatının belirli bir evresini ele alıp sadece oraya sıkıca tutunup orada kalmak ebru sanatının gelişmesini önleyecek kadar katı tutum içerisinde olmayı doğru bulmamaktadır. Ebru sanatının başladığı gibi kalmadığını bundan sonra da bu şekilde kalmayacağını değiştirmeye, gelişmeye çeşitlenmeye devam edeceğini, doğal olanın bu olduğunu düşünmektedir. Her sanat dalında olduğu gibi ebru sanatında da değişik ekollerin olması kaçınılmaz ve çok ta iyi olduğunu, herkesin aynı anlayışla sanat yapmasının beklenemeyeceğini belirtmektedir. Sanatçı kendisini, Türk ebru sanatı tekniği ile Türk ve Hollanda kültürü etkilerinden oluşan her şeyi birbirine karıştırıp sürekli deneyen, kendi yaptığını yeterli görmeyen, ebruyu bilinen ebru olmaktan çıkararak, boyundan büyük işlere kalkışan ukalaca sayılacak bir yerde görmektedir. Yaptıklarına, geleneksel ebrucuların bazılarının ebru denilmesini istemedikleri için kendisi bir isim vermek durumunda kaldığını ifade etmektedir.

Ebru – Sumi; dediği çalışmalarına “Sumi” kelimesi Japonca’da mürekkep demek.” Suminagash”i sanatındaki “sumi” kelimesidir. Bu ismi vermesinin sebebini ise suminagashi sanatı ile ebru sanatını birleştirme çalışmalarından dolayı ve geleneksel ebru olduğu iddiasında olmadığından bu ismi suminagashi sanatçısı Elje van der Ploeg hanım ile birlikte verdiklerini açıklamaktadır.

Etkilendiği sanatçıların başında Temmuz 2014 yılında kaybettikleri suminagashi, origami ve daha birçok alanda çalışmaları olan Elsje van der Ploeg’in geldiğini, Ebru sanatçılarından, Akdeniz Üniversitesi öğretim görevlisi Şemseddin

Ziya Dağlı, Reng-i Su tekniği ile alışan Burhan Ersan ve sürekli bilgi ve tecrübelerimizi paylaştığı Yasemin Esra Güvenç'in geldiğini belirtmektedir.

Ebru tekniğini kullanarak çalışmalarının olduğunu, bunun yanı sıra ebru ile aynı mantıkla yapılan değişik ülkelerin kâğıt süsleme sanatlarını öğrenerek ebru ile birleştirme yollarını araştırmaktadır. Bunlara rnek, suminagashi, paste paper (stijfsel marmer), sirke kâğıt süsleme tekniği ve encaustic art tekniklerini kullanmaktadır. Sanat üslubunu, bir zincirin halkaları olan bu teknikleri yapabildiğimce araştırarak zincirin iki ucunu birleştirmek olarak tanımlamaktadır. Malzeme olarak boya eşitleri, kıvam arttırıcı kullanmakta olup mekân sıcaklığının ve hava akımının önemli değişkenler olduğunu ifade etmektedir. Kullandığı figürler konusunda belli şekli yapacağım diye yola çıkmadığını, daha çok o günlerde kafa yorduğu konuyu düşünerek imgelerle anlatmaya çalıştığını, tasarımlarını özgürce çalıştığını, herkesin istediği anlamı veya anlamsızlığı ykleyebileceğini ayrıca beğenilme kaygısı taşıyınca zgr olamadığına dikkat çekmektedir. (Fig. 49-50)

19 Mart 2016 tarihinde ilk sergilerinin olacağını. Bu sergi Elsje sanat Projesi'nin sergisi olduğunu, Elsje van der Ploeg hanımı yakından uzaktan veya sanat yayınları ile tanıyan insanlarla birlikte yaklaşık bir buçuk yıl birlikte çalıştıklarını aynı zamanda, bu çalışmalarının fotoğrafları ve kullandıkları teknikleri anlatan **Liber Amicorum in de voetsporen van Elje** adında bir kitap yayınlamıştır. Sanatçı bu kitabı birkaç sanatsever arkadaşının bir araya gelerek hazırladıklarını belirtmektedir.

Son olarak, bu sanata başlamak isteyenlere, denemelerini, çok çalışmalarını, başka ülkelerin sanatlarını da öğrenmelerini, çok okumalarını önermektedir.¹²²

¹²² Yusuf Akkaya ile röportaj, 08.02.2016.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÇAĞDAŞ EBRU SANATÇILARININ RESİMSEL FİGÜRATİF ESERLERİ

Fig. 1. Aşk, Ebru Resim Tekniği, 100x70

Kaynak: A. Burhan Ersan

Fig. 2. Kırmızı İçin Bir Resim, Ebru Resim Tekniği, 140x100

Kaynak: A. Burhan Ersan

Fig. 3. Paris'te Zafer, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 35x50

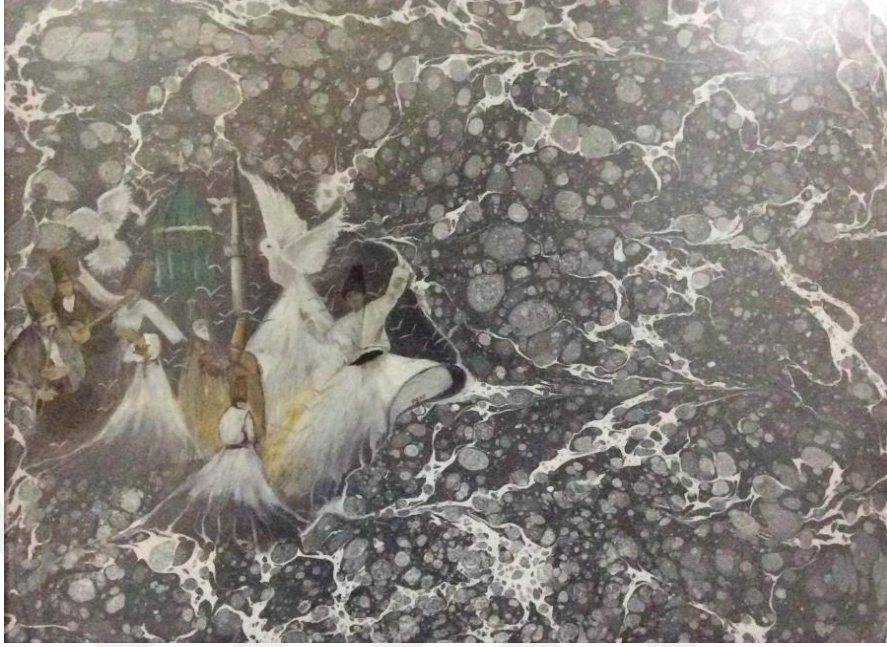
Kaynak: Atilla Can

Fig. 4. Elsje, Ebru Zemin Üzerine resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Atilla Can

Fig. 5. Aşk'a Ulaşmak, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 35x50

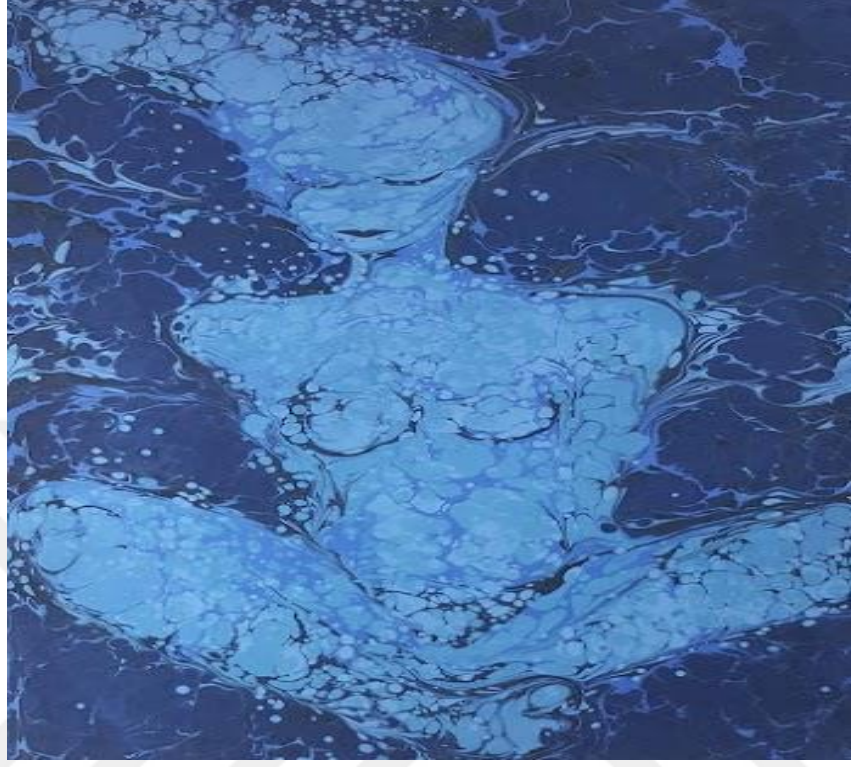
Kaynak: Aysun Acar

Fig. 6. Zeybek, Ebru Üzerine Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Aysun Acar

Fig. 7. Suya Ait, Ebru Resim Tekniği, 70x100

Kaynak: Başak Kızıltoprak

Fig. 8. Sır, Ebru Resim Tekniği, 70x100

Kaynak: Başak Kızıltoprak

Fig. 9. Mardinli Kadın, Ebru Resim Tekniği, 120x60

Kaynak: Feride Dayanç

Fig. 10. Sevgi, Ebru Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Feride Dayanç

Fig. 11. ığlık, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 40x60

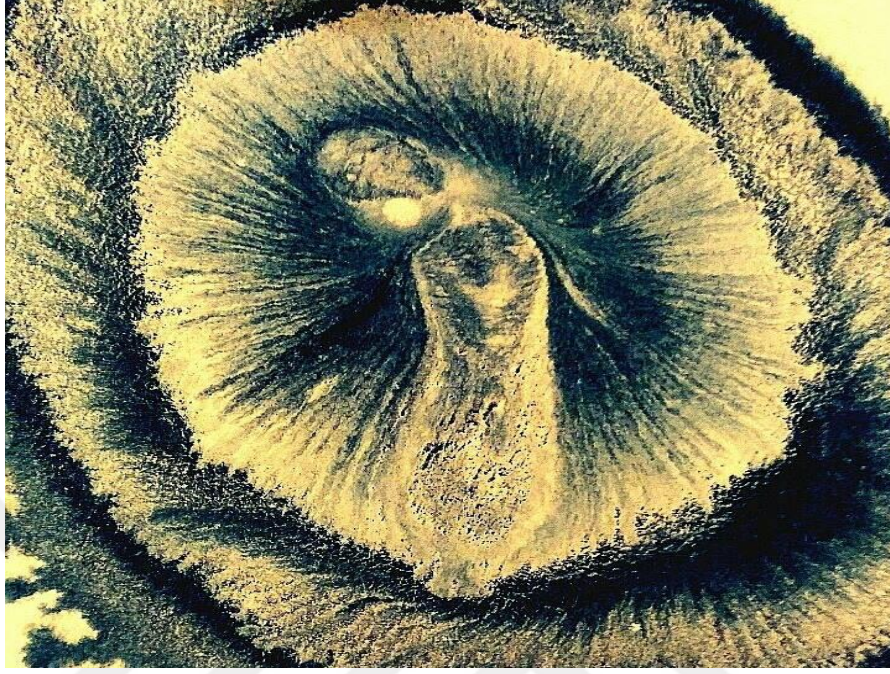
Kaynak: Garip Ay

Fig. 12. Umut, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 45x65

Kaynak: Garip Ay

Fig. 13. Tanış, Ebru Resim kumlu Çatlatma Tekniği, 35x50

Kaynak: Gözde Karaman

Fig. 14. Pervane, Ebru Resim Kumlu Çatlatma Tekniği, 35x50

Kaynak: Gözde Karaman

Fig. 15. Gönül'den Gönül'e, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 80x80

Kaynak: Gülpeembe Yakın

Fig. 16. Görünenin Ötesi, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 80x80,

Kaynak: Gülpeembe Yakın

Fig. 17. Hezarfen, Ebru Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Gülseren Sönmez

Fig. 18. Kızımın Portresi, Ebru Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Gülseren Sönmez

Fig. 19. Atatürk, Barut Ebrusu Üzerine Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Hikmet Barutçugil

Fig. 20. Ebristanbul, Barut Ebrusu Üzerine Ebru Resim Tekniği, 35x50,

Kaynak: Hikmet Barutçugil

Fig. 21. Yanan Semazen, Dalgalı Ebru Tekniği, 35x45

Kaynak: Hülya Ertürk Yavuz

Fig. 22. Fok Balığı, Dalgalı Ebru Üzerine Resim Tekniği, 30x30

Kaynak: Hülya Ertürk Yavuz

Fig. 23. Martı Lionala, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 35x45

Kaynak: İsmail Tirkeş

Fig. 24. İstanbul Kanatlarımlın Altında, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 35x50

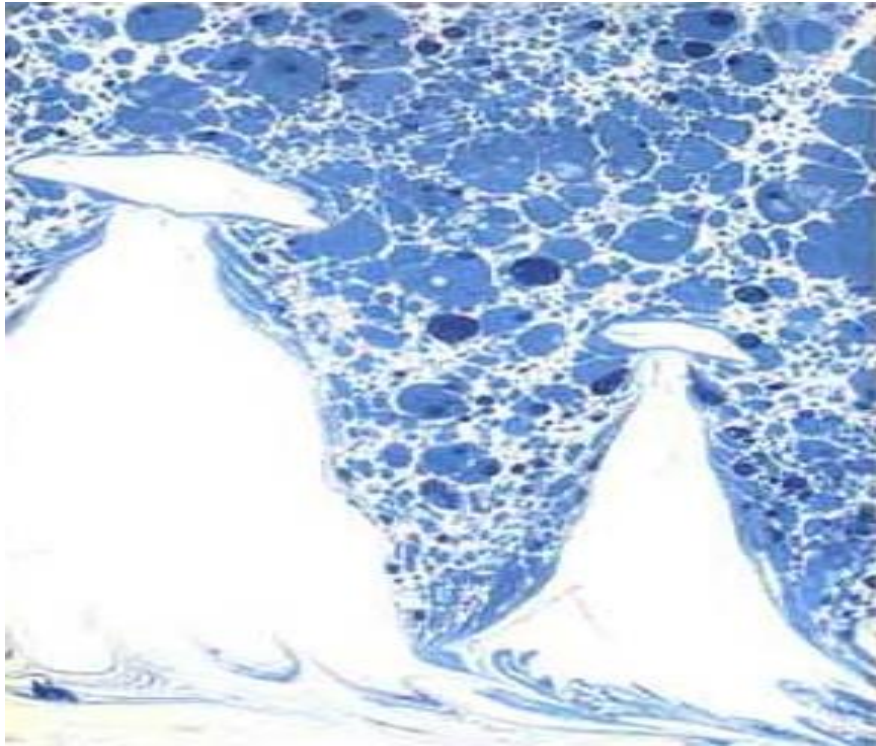
Kaynak: İsmail Tirkeş

Fig. 25. Baykuş, Ebru Resim Tekniği, 36x24

Kaynak: Köksal Çiftçi

Fig. 26. Peribacaları, Ebru Resim Tekniği, 32x23

Kaynak: Köksal Çiftçi

Fig. 27. Gençlik, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Meral Aydın

Fig. 28. Aşk'ın Su Hali, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Meral Aydın

Fig. 29. Nesimi, Ebru Üzerine Resim Tekniği, 150x250

Kaynak: Mutluhan Taş

Fig. 30. Post Sema-1, Ebru Üzerine Resim Tekniği, 150x250

Kaynak: Mutluhan Taş

Fig. 31. Zümrüdüanka, Ebru Zemin Üzerine Çizim Tekniği, 70x100

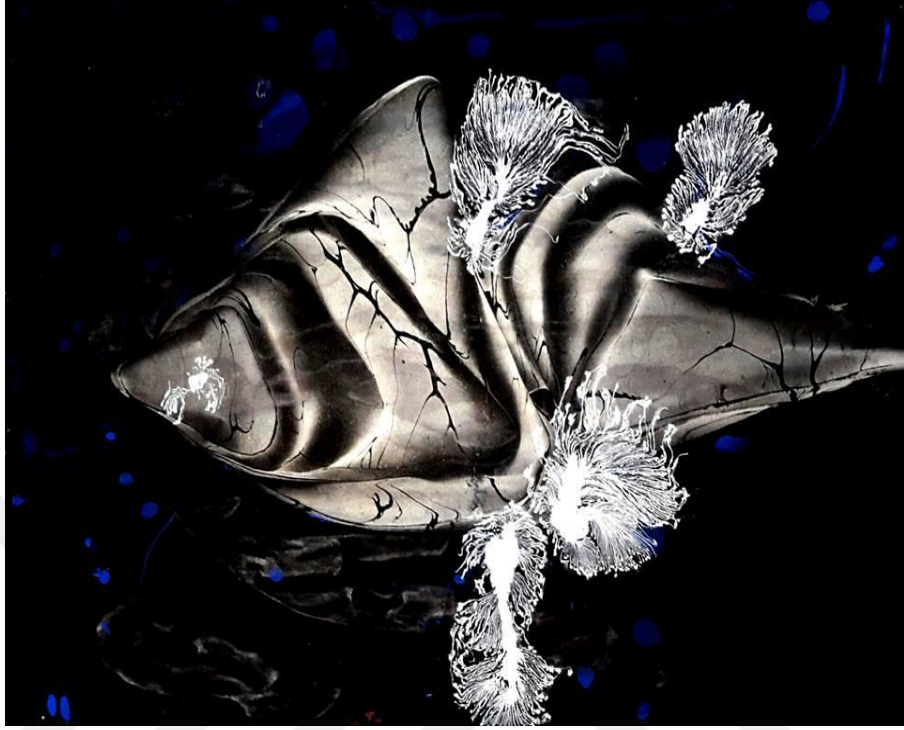
Kaynak: Naile Bozkurt

Fig. 32. Kibile, Ebru Zemin Üzerine Çizim Tekniği, 80x80

Kaynak: Naile Bozkurt

Fig. 33. Vatoz Balığı, Dalgalı Ebru Tekniği, 35x50

Kaynak: Necmiye Albayrak

Fig. 34. Takalar, Dalgalı Ebru Tekniği, 35x50

Kaynak: Necmiye Albayrak

Fig. 35. Çölde Fırtına, Ebru Resim Tekniği, 50x65

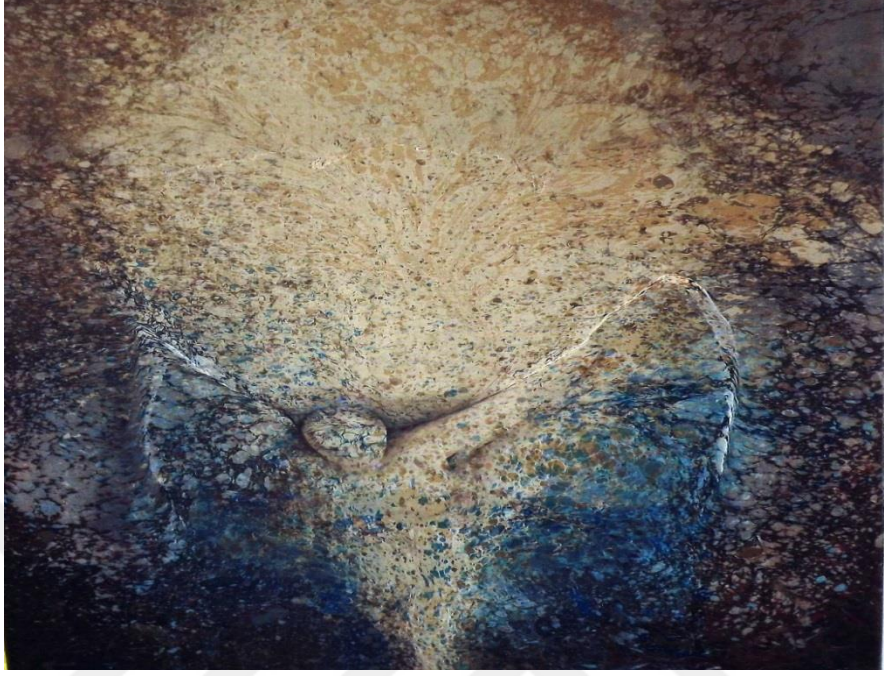
Kaynak: Nedim Sönmez

Fig. 36. Mürenler, Ebru Resim Tekniği, 25x35

Kaynak: Nedim Sönmez

Fig. 37. Lilith 2'in Düşü, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 140x100

Kaynak: Nilgün Ayşecik Çevik

Fig. 38. Aşk-1, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 140x100,

Kaynak: Nilgün Ayşecik Çevik

Fig. 39. Aşk, Ebru Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Nurhayat Polat

Fig. 40. Derinlik, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 55x75

Kaynak: Nurhayat Polat

Fig. 41. Zeybek Oynayan Kadın, Ebru Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Nükhet Ocak Balkan

Fig. 42. Yük Taşıyan Kadın, Ebru Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Nükhet Ocak Balkan

Fig. 43. Bandırma Limanından Ufka Bakış, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği,
25x35

Kaynak: Osman Şimşek

Fig. 44. Nefsiyle Savaşan Derviş, Ebru Resim Tekniği, 70x100

Kaynak: Osman Şimşek

Fig. 45. Işıkla Dans, Ebru Resim Tekniği, 90x90

Kaynak: Rana Gökdemir Yardımcı

Fig. 46. Ruhun Özgürlüğü, Ebru Zemin Üzerine Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Rana Gökdemir Yardımcı

Fig. 47. Thetis, Ebru Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Serap Tor

Fig. 48. Horoz, Ebru Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Serap Tor

Fig. 49. Sessiz ığlık, Suminagashi Zemin Üzerine Ebru Resim Tekniği,
35x50

Kaynak: Yusuf Akkaya

Fig. 50. Aya Bakan Şaman, Ebru Resim Tekniği, 35x50

Kaynak: Yusuf Akkaya

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Konusu itibariyle daha önce bu alanda benzer bir çalışma yapılmamış olması nedeniyle ilk olma özelliği taşımaktadır. Klasik ebru ile ilgili az da olsa çalışma yapılmış fakat çağdaş anlamda resimsel figüratif çalışmalar yapan sanatçılar ve eserlerini tanıma imkânı sağlayan toplu bir çalışma yapılmamıştır. Bu özelliği sebebiyle hazırlanmakta olan bu çalışma önem arz etmektedir.

Bu çalışmamızda araştırma konumuz olan ebru sanatına çağdaş anlamda resimsel figüratif yorumlar getirerek farklı bir soluk ve yeni uygulama alanları sunan sanatçılar ve eserleri incelenmiştir. Çağdaş anlamda yapılan bu çalışmalar için her sanatçının kendine uygun bulduğu anlamı taşıyan kelimeleri, seçtiği tespit edilmiştir. Bu kelimeler birbirine yakın anlamlar içeren yenilikçi, modern ve çağdaş kelimeleridir. Bu kelimeler adeta çağdaş ebru sanatının adı olmuştur. Bir anlam kargaşası yaşanmaması adına burada belirtilmesi uygun görülmüştür. Bazı sanatçıların çalışmalarını tarz olarak modern kelimesi ile ifade ederken, diğer sanatçıların yenilikçi kelimesini kullanmayı tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Başlangıç aşamasında ebru kelimesinin anlamı, klasik ebru sanatı, tarihçesini, kullanılan malzemeler ve dönemin ebru sanatçılarından bahsedilmiştir. Bu dönemin eserleri ve teknikleri araştırılmıştır.

Bu dönemde kullanılan malzemelerin özelliklerinden ve kullanım alanlarını araştırarak ebrucuları bugün ikiye bölen klasik ve çağdaş anlayış arasındaki farkın sebepleri üzerinde durulmuştur. Bu iki grup arasındaki çekişmede klasikçilerin çağdaş çalışmaları reddetme sebeplerine yer verilmiştir. Çağdaş çalışmaların günümüze getirdiği yeniliklerin sonuçları üzerinde durulmuş, bugünkü durumu hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmamızın katalog bölümünde röportaj yaptığımız sanatçılara ve eserlerine yer verilmiştir. Sanatçıların uyguladıkları farklı, yenilikçi çalışmalara dair fikirleri alınmış ve sanatlarını uygulama aşamaları, uygularken rahatsızlık veren hususlar hakkında bilgi verilmiştir. Usta çırak usulüyle öğrenilen ebru sanatının sürekli aynı şeyleri tekrar edip ebruyu katı ve ebru sanatçısını kurallar içine hapseden anlayışa bir tepki olarak doğduğunu söylemenin doğru olacağı kanaatine varılmıştır.

Küreselleşen dünyada, çağa ayak uydurabilmek için yeniliğin gerekli olduğu ve eskinin yaşatılabilmesi için yeninin geliştirilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Hızla gelişen teknoloji ve bilim gibi, sanatında her türlü yeniliğe açık olması gerektiği, çağı yakalamak ve sürekliliği sağlamak için bunun bir zorunluluk olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

1980'li yılların çağdaş anlamda yenilik arayışlarının farklı uygulamaların hayata geçirilmesi için önem arz etmektedir.

1980'li yıllarla beraber ebrucuların iki gruba ayrıldığını, çağdaş anlamda çalışmalar yapmaya başlayan ebrucular için bir dönem çok fazla tenkit ve hakarete varan eleştiriler sebebiyle yapmak istediği ebru sanatını bırakarak farklı kanallara yöneldikleri hususuna değinilmiştir.

Suminagachi tekniği ile benzerliği olan ebru sanatı hakkında yabancı kaynaklardan konuya dair araştırma yapılmıştır ve orijinal metin tercümesiyle beraber çalışmada verilmiştir.

Suyun üzerine resim çizme sanatı olan ebru, diğer görsel sanatlardan bir yönüyle farklıdır. Çünkü ressam yapmış olduğu bir yağlı boya, suluboya ve karakalem çalışmasının aynısını yapabilir fakat ebru sanatında böyle bir imkân yoktur. Her ebru biricik ve tektir. Yapılan bir ebrunun aynısını yapmak mümkün değildir, benzeri yapılabilen fakat aynısı yapılamayan gizemli bu sanat Türk Sanatı olarak yurtiçinde ve yurt dışında kendine yer bulmuştur.

Klasik tarzda çalışanlar ebrucular, eski ebruculardan gelen her şeyi malzemeyi, tekniği, kuralları aynı şekilde değiştirmeden, asıl olana dokunmadan, ustalarının izniyle yeni şeyler katmak fikrini savunmakta ve uygulamaktadırlar.

Çağdaş anlamda çalışmalar yapan ebrucular ise bu durumun daha önce yapılmış olanın en iyisini yapmaktan öteye geçemeyeceğini, kuralları önceden belirlenmiş, bir yaprağın dahi nasıl yapılması gerektiğinin kurallı olduğu, özgür olmaya imkân tanımayan, yapılacak her şeyin sınırlar dâhilinde olması bazı yenilikçileri farklı arayışlara yöneltmiştir. Araştırmalarımız esnasında gördük ki gelenekselin sürekli kendini tekrar etmesi, ebru sanatının gelişimine engel olmaktadır.

Bu sebeple burada asıl olan geleneğin korunarak, yenilik ve gelişime açık bir şekilde, özgürce, çağın sunduklarından faydalanarak yoluna devam etmesi gerektiğidir.

Çağdaş ve modern anlamda bu alanda ilk öncülük yapan isimlerden biri ebru sanatçısı Hikmet Barutçugil'dir. Barut ebrusunu geliştiren kişidir. Çok büyük yüzeylere ebru sanatını uygulamıştır. Kumaş, mobilya, mum, cam, tekstil gibi farklı alanlara uygulayarak ebrunun gündelik hayatın içine girmesine vesile olmuştur. Bu çalışmaları yaparken geleneğe zarar vermemeye de özen göstermiştir. Nedim Sönmez, Osman Şimşek, Gülseren Sönmez, Mutluhan Taş, Nurhayat Polat, Naile Bozkurt, Nilgün Ayşecik Çevik, Köksal Çiftçi, Gözde Karaman, Yusuf Akkaya, Rana Gökdemir Yardımcı, Necmiye Albayrak, Gülpembe Yakın, Burhan Ersan, Başak Kızılkaya, Feride Dayanç, Garip Ay, Nükhet Ocak Balkan, Searap Tor, Aysun Acar, Hülya Ertürk Yavuz, Atilla Can, İsmail Tirkeş, Meral Aydın çağdaş anlamda yenilikçi çalışmalar yapan sanatçılarımızdandır. Genellikle ebru resim ve ebrulu zemin üzerine resim çalışmaları yaptıkları tespit edilmiştir. Lekeseli ve soyut tarzda çalışmaların da yapıldığı ebru teknelerinde bugün neredeyse her bir resim veya portre görmek mümkündür. Bu alanda çalışma yapan fakat burada adını söyleyemediğimiz birçok sanatçı olduğu belirtilmiştir.

Farklı çalışmalar farklı teknikleri ve malzemeleri de beraberinde getirmiştir. Çağdaş ebrucular çağa ayak uydurabilmek için teknolojinin sanata sunduğu imkânlardan da faydalanmak gerektiğini savunmaktadırlar. Tabii ki bu bir tercihtir. Bir kısım sanatçı sadece geleneksel malzemeleri kullanırken, farklı bir kısım ise her türlü malzemenin kullanabileceği, önemli olanın sanatçının niteliği olduğunu savunmaktadır.

Bu çalışmamız esnasında gördük ki, sadece geleneksel ebrunun malzemelerini kullanarak çağdaş anlamda yenilikçi çalışmalar yapan sanatçılar da vardır. Bu sanatçılarımız geleneksel malzemeler kullanarak ebru resim tarzında çalışmalar yapmaktadır. Ebru yeniliğe ve gelişime açık olan bir sanattır bu sebeple yapılan çalışmaların sanatseverler tarafından ilgi ve beğeni görmesi, bu tarz çalışmaların çoğalmasına ve merakın artmasına sebep olmuştur.

Bugün yenilikçi ve modern anlamda çok farklı çalışmaların yapılmakta olduğu görülmüştür. Çağdaş olarak adlandırılan bu çalışmaları kumaş, tuval, cam, ahşap, seramik, keçe, deri, karton, tekstil gibi çok farklı yüzeylerde görmemizin mümkün olduğu tespit edilmiştir. Eleştiriler ve tepkiler bu sanatı çağdaş boyuta taşımakta ısrarlı olanları yolundan döndürememiş, ebru sanatı adına yeni açılımların oluşumuna sebep oldukları belirmiştir.

Sonuç olarak; ebru sanatının gizemli yolculuğunu geliştirerek sürdürmeye devam edeceği görülmektedir. Değişim ve gelişimin bir zorunluluk olduğu gününüz dünyasında, çağdaş ebru alanında yapılan çalışmaların ebru sanatına yeni bir soluk getirdiği, kitleler tarafından görsel ve estetik anlamda beğeniyle izlendiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akkaya, Yusuf: Marieke de Hoopen, **LiberAmicorum in de voetsporen van Elsje, Nederlands**, Smart Pirint&Sign, 2016.
- Ali Emir-i Kütüphanesi: **Risale der Beyan-ı Terbiye Kerden-i Karatis ve Esbab-ı Kitabet Amel- i Ebri**, Tarih kısmı, No. 809.
- Arıtan, Ahmet Saim: “Türk Ebru San’atı ve Bugünkü Durumu”, **S.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, S.8, Konya, 1999.
- Ayvazoğlu, Beşir: “Ebru’nun İkinci Hayatı”, **Türk Ebrusu’nda Düzgünman Ekolü**, Çev. M. Sadrettin Özçimi, İstanbul, 2010.
- Babaoğlu, Alparslan: **Ebru İstanbul**, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültürel Yayınları, 2007.
- Bacon, Francis: **Sylva Sylvarum**, London, 1627, p. 156.
- Barutçugil, Hikmet: **Renklerin Sonsuzluğu (Geleneksel Türk Ebru Sanatı) Infinity Of Colours**, İstanbul, Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı, 1999.
- Barutçugil, Hikmet: “Geçmişten Günümüze Ebru Sanatı ve Çağdaş Bir Yorum İle Günümüz Tekstiline Uygulanması”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 2010.
- Barutçugil, Hikmet: **Albüm Amicorum Dostluk Defteri**, İstanbul, Ebristan Yayınları, t.y.
- Barutçugil, Hikmet: **Hikmet Barutçugil**, İstanbul, Ebristan Yayınları, 2011.
- Barutçugil, Hikmet: **Siyah Beyaz Ebru**, İstanbul, Ebristan Yayınları, 2004.

- Barutçugil, Hikmet: **Türklerin Ebru Sanatı**, Ankara, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2007.
- Başar, Tiryaki, Fuat Yavuz: **Türk Ebru Sanatı**, İstanbul, Gözen Yayınevi, 2006.
- Begiç, Hacer Nurgül: “Unesco Dünya Kültürel Mirasında Yer Alan Gelenekse Türk Ebru Sanatında Yeni Yorumlar”, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S.37, 2015.
- Çoktan, Ahmet: **Türk Ebru Sanatı**, İstanbul, Emekçim Matbaası, 1992.
- Dayanç, Feride: **Ebru Sanatına Özgün Yaklaşım Feride Dayanç**, İstanbul, Lale Yayıncılık, 2015.
- Dere, Ömer Faruk: **Devlet-i Aliyyeden Günümüze Ebru Sanatı**, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2011.
- Dere, Ömer Faruk: **Ebrû Sanatı Tarihçe, Malzeme, Uygulama**, İsmek Yayınları, İstanbul, 2007.
- Derman, M. Uğur: **“Gecikmiş Bir Vaad”**, Prof. Dr. M. Nihat Çetin’e Armağan, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1999.
- Derman, M. Uğur: **“Osmanlıların Renk Cümbüşü Ebruculuk”**, **Osmanlı 11 Kültür ve Sanat Ansiklopedisi**, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 1999.
- Derman, M. Uğur: **Türk Sanatında Ebru**, İstanbul, Ak Yayınları, 1977.
- Elhan, Salih: **Türk Ebru Sanatı**, Ankara, Murat Kitap Yayınları, 1998.

- Eriş, Muin Nursen: **Mustafa Esat Düzgünman ve Ebrû, İstanbul,** Geleneksel Sanatlar Serisi IV, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yay., 2007.
- Freeman, Nan B.: Historical Overview, **Ebrû Art, Marble on Paper, The Work of Feridun Özgören,** (Ed: Samar el-Gailani), Beit Al Qur'an, Bahrain 2001.
- Glassie, Henry: **Günümüzde Geleneksel Türk Sanatı,** (Çev. Yasemin A. Süha Oğuzertem), İstanbul, 1993.
- Gülaçtı, Sümeyye: “Bahtiyar Hıra'nın Ebru Sanatına ve Eğitimine Katkısı”, **Yüksek Lisans Tezi,** Ankara, 2012.
- Gülgen, Hicabi: “Türk Ebru Tarihi'nde Ustalar ve Üslup Değişimi”, **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** 25(2016-1).
- Haemmerle Albert, Hirsch Olga: **Bundpapier,** München, 1977.
- İnal, Mahmut Kemal: **Son Hattatlar II. V.,** İstanbul, Maarif Yayınevi, 1953.
- Kılıç, Abdullah: **Sudan Sanata,** İstanbul, İski Kültür Yayınları, 2008.
- Kuşoğlu, M. Zeki: **Gelenekten Geleceğe Köprü İnsanlar,** L&M Yayınları, İstanbul, 2006.
- Muslu, Ramazan: **Osmanlı Toplumunda Tasavvuf 18. Yüzyıl,** İstanbul, İnsan Yayınları, 2003.
- Neftçi, Ayşe Yivlik: **İstanbul'un Yüz Geleneksel Sanatçısı İstanbul'un Yüzleri Serisi 72,** İstanbul, Kültür A.Ş. Yayınları, 2013.

- Ovalıoğlu, İlhan: **Arşivin Rengi Osmanlı Belgelerinde Ebru ve Etiket**, İstanbul, İş Bankası Yayınları, 2007.
- Özçimi, M. Saddettin: **Levni'den Ebru'ya**, Konya, T.C. Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Valiliği, 2009.
- Özçimi, M. Sadrettin: **Ebrû**, İstanbul, Biksad Yayınları, 2010.
- Pehlivan, Hasan: **“Suyun Sanata Etkisi”**, Esosder Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi C.13, S.50, 2014.
- Sabah, Taşkın: **Ebru Sanatı, İstanbul**, Karsak Yay., 1980.
- Sabri Mandıracı: **“Ebru Sanatının Günümüzdeki Konumu Nedir, Geleneği Nasıl Daha İyi Olabilir”**, **El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, TTK Basımevi, 1994.
- Sami, Şemsettin: **Kâmus-u Türkî**, İstanbul, Çağrı Yayınları, t.y.
- Serin, A. Yaşar: **“Geleneksel Türk Ebru Sanatında Kronolojik Gelişim Süreci ile İlgili Bir Değerlendirme”**, **S.Ü. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakóltesi Dergisi**, S.8, Konya, 2008.
- Sönmez, Nedim: **Ebru L'art du papier marbre turc**, Ankara, Verlag Anadolu, 1996.
- Tanman, M. Baha: **“Özbekler Tekkesi”**, TDV İslam Ansiklopedi, C. 34, İstanbul, 2007.
- Tanyeli, Sözen, Metin Uğur: **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2012.

TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı: **Türk Süsleme Sanatlarından Esintiler**, Ankara, TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayınları, t.y.

TBMM Milli Sarayları Daire Başkanlığı: **Gizli Hazinelel Kenz-i Mahfi**, TBMM Milli Sarayları Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2013.

Tertib-i Risale-i Ebrî: H. 1017/1608, M. Uğur Derman Koleksiyonu.

Türkmenoğlu, Turan M.: **Sudaki Nakış Ebru Marbling Paper**, İstanbul, Milenyum Yayınları, 1999.

Ünver, Süheyl, A.: **Süheyl Ünver Arşivi**, Süleymaniye Yama Eserler Kütüphanesi, 765 numaralı defter.

Üstün, Ayşe: “Ebrunun Günümüz Ebru Ustalarından Fuad Başer’e Göre Yorumlanması Ebrü Sanatının Bugünkü Durumu”, **Türkiye’de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, 1997.

Wolfe, J, Richard.: **Marbled Paper (Its History, Techniques, and Patterns)**, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1991.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://aregem.kulturturizm.gov.tr/>, (Çevrimiçi) 11 Nisan 2016.

http://sadreddinozcimi.com/ebru/?page_id=20, (Çevrimiçi) 12 Şubat 2016.

<http://www.ankasanat.com/Products/Ebru-Boya-ve-Malzemeleri/Ebru-Malzemeleri/Ebru-Teknesi/>, (Çevrimiçi) 12 Şubat 2016.

<http://www.aydaaktay.com/ebru-malzemeleri.asp>, (Çevrimiçi) 13 Şubat 2016.

http://www.ebrusitesi.com/ebru_malzemeleri.htm, (Çevrimiçi) 12 Şubat 2016.

<http://www.ebrusitesi.com/hakk%C4%B1m%C4%B1zda.htm>, (Çevrimiçi) 13 Şubat 2016.

<http://www.koksalciftci.net/artist.htm>, (Çevrimiçi) 5 Ocak 2016.

RÖPORTAJ SORULARI

1. Bize biraz kendinizden (özgeçmiş) ve sanat serüveninizden bahsedebilir misiniz lütfen?
2. Ebru sanatını ve bu sanata başlama hikâyenizi kısaca anlatabilir misiniz?
3. Geleneksel ebru sanatı ile çağdaş ebru arasında sizce nasıl bir ilişki var? Sizi çağdaş ebruya sürükleyen şey nedir?
4. Günümüzde çeşitli ekollerden bahsediliyor siz kendinizi nerede görüyorsunuz?
5. Etkilendiğiniz sanatçılar kimlerdir, sizi ne şekilde etkiliyorlar?
6. Bize sanatınızda kullandığınız tekniklerden ve sanat üslubunuzdan bahsedebilir misiniz?
7. Ebrularınızı bize anlatın desek nasıl anlatırsınız?
8. Kullandığınız malzemeler ve figürler hakkında bize bilgi verir misiniz?
9. Resimsel figüratif çalışmalar uyguladığınız ebru sanatının çağdaş ebru sanatına ne şekilde farklı bir görsellik ve bakış açısı kattığını düşünüyorsunuz?
10. Çalışmalarınızı nasıl tasarlıyorsunuz?
11. Çalışmalarınızda isminiz dışında kullandığınız bir mahlasınız var mı? Varsa çıkış noktası nasıl oldu?
12. Bu sanata dair yapmak istedikleriniz nelerdir?
13. Varsa bize açtığınız sergilerden ve kitaplarınızdan kısaca bahsedebilir misiniz?
14. Sanatınızı icra ederken karşılaştığınız sorunlardan oluşabilecek ruhsal, psikolojik ve mekânsal kaygıların sizi nasıl etkilediğini bizimle paylaşır mısınız?
15. İçinde bulunduğumuz zaman içinde çağdaş ebrunun geldiği durumu nasıl değerlendirirsiniz?
16. Son olarak bu sanata yeni başlayanlar için nasıl bir mesaj vermek istersiniz?

Meral AYDIN

İstanbul Üniversitesi / Yüksek Lisans

Email: meralaydin1034@gmail.com